

ÖZET

BOĞAZIÇI KANUNUNUN BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM BÖLGESİNDEKİ KORU ALANLARINA ETKİSİNİN İRDELENMESİ

Akif GÜNDÜZ

Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI

Nisan, 2013, 164 Sayfa

Boğaziçi alanı, kültürel yapısı, doğal zenginliği nedenleri ile diğer yerleşim bölgelerine göre daha önemli bir konuma sahiptir. İki kıtayı birbirinden ayıran, aynı zamanda birleştirmesinden dolayı farklılık göstermektedir. Korular içerdikleri doğal varlıkla, manzara güzellikleri vb. değerler, yapısal niteliklerini; doğa koruma, tarihi, turistik, rekreasyonel vb. kuruluş amaçları işlevsel niteliklerini oluştururlar. Boğaziçi koruları ise diğer korulara nazaran hem coğrafi, hem ekolojik olarak çeşitlilik göstermesi ve bünyesindeki ağaç çeşitliliği ile öne geçmektedir. Boğaziçi Kanunu'ndan çıktıktan sonra Boğaziçi alanı içerisindeki öngörünüm bölgesi, imar faaliyetlerinin sınırlandırılması sonucu Boğaziçi alanının diğer bölgelerine göre korunmuştur. Ancak geçici bir süre imar mevzuatında yapılan değişikliklerle, korularda dahil olmak üzere yapılaşmaya izin verilmiş ve yeşil alan kayıpları olmuştur. Neyse ki kanunun iptali sonucu yapılaşma durdurularak daha fazla yeşil alan tahribatı önlenmiştir. Boğaziçi alanının çok başlı yönetimden kurtularak bağımsız bir kurum olması halinde yeni yapılaşmaların önü kesilerek etkin bir şekilde kullanılması ve geliştirilmesi mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Boğaziçi Alanı, Yeşil Alan, Korular, Boğaziçi Koruları, Boğaziçi Kanunu.

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF THE EFFECT OF THE BOSPHORUS ACT TO THE WOODS IN THE BOSPHORUS PREVIEW AREA

Akif GÜNDÜZ

URBAN SYSTEMS AND TRANSPORT MANAGEMENT

Thesis Supervisor: Prof.Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI

April, 2013, 164 Pages

Bosphorus area, the cultural structure, the causes of natural wealth has an important position than other residential areas. It is different from other regions mainly with its location, at the same time separating and connecting the two continents. They contain the natural beauty of the landscape, and so on, including Woods, the values for different structural characteristics; nature protection, historical, recreational, tourist attractions, etc. form its functional attributes. Bosphorus groves compared to other groves come to the fore, geographically, as both show the diversity and ecological diversity of tree stands. After being excluded by the Bosphorus area the preview area in the Bosphorus region, has been relatively protected by the limitations concerning construction activities. However, changes made to a temporary period of zoning legislation, construction has been permitted also in the grove areas, and there have been a loss of green space. Nevertheless, by way of cancellation of the law, the constructions have been stopped and destruction of more green space has been prevented. In case Bosphorus area gets rid of many-headed administration and become an independent agency, the new formations will be confronted and then it will be possible to develop and use the area in effective ways.

Keywords: Bosphorus Area, Green Space, Woods, Bosphorus Woods, Bosphorus Act.

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	x
ŞEKİLLER.....	xi
KISALTMALAR.....	xvii
SEMBOLLER.....	xviii
1 GİRİŞ.....	1
2 KORU ALANLARI.....	3
2.1 KORU ALANLARININ TANIMI.....	3
2.2 KORU ALANLARININ KENT EKOSİSTEMLERİ İÇİNDE ÜSTLENDİKLERİ İŞLEVLER.....	4
2.2.1 Koru Alanlarının Kent İklimi Üzerindeki Etkileri	5
2.2.2 Koru Alanlarının Oksijen Üretmeleri	5
2.2.3 Koru Alanlarının Sera Etkisinin Azaltılmasına Katkıları	6
2.2.4 Koru Alanlarının Hava Sirkülasyonu Üzerinde Etkileri.....	6
2.2.5 Koru Alanlarının Nem Üzerinde Etkileri	7
2.2.6 Koru Alanlarının Işıma Üzerinde Etkileri.....	7
2.2.7 Koru Alanlarının Sıcaklık Üzerinde Etkileri.....	8
2.2.8 Koru Alanlarının Toz Tutma Kapasiteleri	8
2.2.9 Koru Alanlarının Gürültü Kirliliğini Önleyici Etkileri.....	9
2.2.10 Koru Alanlarının Suyu ve Toprağı Koruma İşlevleri.....	10
2.2.11 Koru Alanlarının Biyolojik Çeşitliliğin Devamı Üzerindeki Etkileri.....	10
2.2.12 Koru Alanlarının Fonksiyonları Ayırıcı ve Bağlayıcı Özellikleri	11
2.2.13 Koru Alanlarının Rekreatif Fonksiyonları	11
2.2.14 Koru Alanlarının İnsan Psikolojisi Üzerindeki Olumlu Etkileri	11

3 BOĞAZIÇI ALANININ KONUMU, ÖNEMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ	14
3.1 BOĞAZIÇI ALANININ KONUMU	14
3.2 BOĞAZIÇI ALANININ ÖNEMİ	14
3.3 BOĞAZIÇI ALANININ TARİHSEL GELİŞİMİ	15
3.3.1 Bizans Öncesi Dönem	15
3.3.2 Bizans Dönemi	17
3.3.3 Osmanlı Dönemi	18
3.3.4 Cumhuriyet Sonrası Dönem	25
3.4 BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜM BÖLGESİNİN İNCELENMESİ	31
4 BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM ALANI İÇERİSİNDE YER ALAN KORU ALANLARI	36
4.1 MEVCUT KORU ALANLARI	36
4.1.1 Niteliğini Kaybetmiş İçinde Yapı Bulunan Koru Alanları	40
4.1.2 Eğitim Koru Alanları	43
4.1.3 Sefarethane (Elçilik) Koru Alanları	45
4.2 BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM BÖLGESİ AVRUPA YAKASINDA YER ALAN ÖNEMLİ KORU ALANLARI	48
4.2.1 Halka Açık Olan Koru Alanları	48
4.2.1.1 Emirgan Korusu	48
4.2.2 Halka Açık Olmayan Özel Koru Alanları	56
4.2.2.1 Akşit Villaları	56
4.2.2.2 Alsit Villaları	58
4.2.2.3 Üstay Villaları 2. Kısım	60
4.2.2.4 Üstay Villaları 1. Kısım	62
4.2.2.5 Çarmıklı Villaları	64
4.2.2.6 Aslanlı Köşk	66

4.2.2.7	Tümen Korusu	68
4.2.2.8	Abdullah Ağa Villaları	69
4.2.2.9	Misbah Korusu	71
4.2.2.10	Naile Sultan Korusu	74
4.2.2.11	Naciye Sultan Korusu (Enver Pasa Korusu).....	76
4.2.2.12	Halide Hanım Korusu	78
4.2.2.13	Vakıf Korusu (Prens Sabahattin Korusu).....	80
4.2.2.14	Emin Erkayınlar Korusu (Şeyhülislam Korusu).....	81
4.2.2.15	Arnavutköy Robert Kolej Korusu	83
4.2.2.16	İpar-Kortel Korusu	85
4.2.2.17	Ayşe Sultan Korusu	88
4.2.2.18	Arifi Paşa Korusu	89
4.2.2.19	Bogaziçi Üniversitesi Korusu.....	92
4.2.2.20	Baltalimanı Korusu	95
4.2.2.21	Said Halim Paşa Korusu (Yeniköy Korusu)	97
4.2.2.22	Fransız Elçilik Korusu	99
4.2.2.23	İngiliz Elçilik Korusu	102
4.2.2.24	İspanyol Elçiliği Korusu.....	103
4.2.2.25	Rus Elçiliği Korusu.....	105
4.2.2.26	Avusturya Elçiliği Korusu	108
4.2.2.27	Huber Korusu	110
4.2.2.28	Alman Elçilik Korusu.....	112

4.3 BOGAZİÇİ ÖNGÖRÜNÜM BÖLGESİ ANADOLU YAKASINDA YER ALAN ÖNEMLİ KORU ALANLARI

114

4.3.1 Halka Açık Olan Koru Alanları.....

114

4.3.1.1 Beykoz Kasrı Korusu

114

4.3.1.2	Abraham Pasa Korusu.....	116
4.3.1.3	Hidiv İsmail Pasa Korusu (Çubuklu Korusu)	118
4.3.1.4	Mihrabad Korusu	122
4.3.1.5	Fethi Pasa Korusu	125
4.3.2	Halka Açık Olmayan Özel Koru Alanları.....	128
4.3.2.1	Otağtepe Evleri	128
4.3.2.2	Amcazade Hüseyin Pasa Korusu.....	130
4.3.2.3	Cemil Filaber Korusu (Cemile Sultan Korusu)	132
4.3.2.4	Kandilli Kız Lisesi Korusu.....	134
4.3.2.5	Vaniköy Rasathane Korusu	136
4.3.2.6	Vaniköy Korusu (Eski Papaz Korusu)	138
4.3.2.7	Vahdettin Korusu	140
4.3.2.8	Üryanizade Cemil Molla Korusu	141
4.3.2.9	Demirağ Korusu	143
4.3.2.10	Hüseyin Avni Paşa Korusu	144
4.3.2.11	Sazak Villaları.....	145
5	BOĞAZIÇI KANUNUNUN BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM BÖLGESİNDEKİ KORU ALANLARINA ETKİSİNİN İRDELENMESİ	147
6	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	155
	KAYNAKÇA.....	157
	ÖZGEÇMİŞ.....	163

TABLÖLAR

Tablo 4.1: Mevcut korular Beşiktaş ilçesi dağılımı	37
Tablo 4.2: Mevcut korular Beykoz ilçesi dağılımı.....	38
Tablo 4.3: Mevcut korular Sarıyer ilçesi dağılımı	38
Tablo 4.4: Mevcut korular Üsküdar ilçesi dağılımı	38
Tablo 4.5: Mevcut koru alanlarında mülkiyet dağılımı	39
Tablo 4.6: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan koru alanları Beşiktaş ilçesi.....	40
Tablo 4.7: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan koru alanları Beykoz ilçesi.....	40
Tablo 4.8: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan koru alanları Sarıyer ilçesi.....	41
Tablo 4.9: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan koru alanları Üsküdar ilçesi.....	41
Tablo 4.10: Niteliğini kaybetmiş koru alanları mülkiyeti.....	42
Tablo 4.11: Mevcut eğitim koruları Beşiktaş ilçesi dağılımı.....	43
Tablo 4.12: Mevcut eğitim koruları Üsküdar ilçesi dağılımı.....	43
Tablo 4.13: Eğitim koru alanlarının mülkiyet dağılımı	44
Tablo 4.14: Mevcut Sefarethanelerin ilçe ve mahallelere göre dağılımı	45
Tablo 4.15 Sefarethane koruları mülkiyet dağılımı	45
Tablo 5.1: 3194 sayılı kanuna göre izin verilen yerlerin imar durumları ve yüzölçümleri	152

ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Bogaziçi korularının kent içerisinde üstlendikleri fonksiyonların çizelgesi...	13
Şekil 3.1: Bizantion ve Constantinopolis'in gelişmesi	16
Şekil 3.2: Bizans devrinde, Boğaziçi'ndeki yerleşim adları ve türk devri yer adları.....	18
Sekil 3.3: Boğaziçi'nde Anadoluhisarı ve Rumelihisarı	20
Şekil 3.4: Osmanlı İmparatorluğu döneminde boğaziçi yerleşmesi.....	21
Şekil 3.5: 1938 Moltke haritası	22
Şekil 3.6: Beylerbeyi sarayı	23
Şekil 3.7: Arthur B. Hawes'in çizimiyle 19. yüzyıl sonunda istanbul	24
Şekil 3.8: Kuleli Askeri Lisesi	26
Şekil 3.9: 1950 yıllarına ait Üsküdar fotoğrafı	27
Şekil 3.10: 1950 yıllarına ait Beşiktaş fotoğrafı	28
Şekil 3.11: İstinye yalılarının önündeki kazıklı yol	29
Şekil 3.12: 20. yy'da kent gelişimi.....	31
Şekil 3.13: Boğaziçi öngörünüm alanının İstanbul İçindeki yeri.....	32
Şekil 3.14: Boğaziçi alanı krokisi	33
Şekil 4.1: Planlama alanı koru alanlarının kullanıma göre değerlendirilmesi	36
Şekil 4.2: Koru alanlarının mülkiyete göre alan değerlendirmesi	37
Şekil 4.3: Koru alanlarının mülkiyete göre alan değerlendirilmesi	39
Şekil 4.4: Koru alanlarının mülkiyete göre alan değerlendirilmesi	42
Şekil 4.5: Eğitim koru alanları	44
Şekil 4.6: Boğaziçi öngörünüm bölgesi koru alanlarının sınıflandırılması.....	47
Şekil 4.7: 1860'lı yılı Emirgan korusu'nun genel görünümü	49
Şekil 4.8: 1870'lı yılı Emirgan korusu'nun genel görünümü	49
Şekil 4.9: 2004 yılı Emirgan korusu'nun genel görünümü	50
Şekil 4.10: 2012 yılı Emirgan korusu'nun genel görünümü	50
Şekil 4.11: Emirgan korusu pembe köşk.....	52
Şekil 4.12: Emirgan korusu beyaz köşk.....	52
Şekil 4.13: Emirgan korusu sarı köşk	53
Şekil 4.14: Emirgan korusu.....	53
Şekil 4.15: Emirgan korusu uydu görüntüsü.....	54

Şekil 4.16: Emirgan korusu analiz paftası.....	55
Şekil 4.17: Akşit vilları	56
Şekil 4.18: Akşit vilları	57
Şekil 4.19: Akşit vilları uydu görüntüsü	57
Şekil 4.20: Alsit vilları	58
Şekil 4.21: Alsit vilları	59
Şekil 4.22: Alsit vilları	59
Şekil 4.23: Alsit villaları uydu görüntüsü	60
Şekil 4.24: Üstay villaları 2. Kısımı.....	61
Şekil 4.25: Üstay villaları 2. Kısımı.....	61
Şekil 4.26: Üstay villaları 2. Kısımı.....	62
Şekil 4.27: Üstay villaları 1. Kısımı.....	63
Şekil 4.28: Üstay villaları 1. Kısımı.....	63
Şekil 4.29: Üstay villaları 1. ve 2. kısmının uydu görüntüleri	64
Şekil 4.30: Çarmıklı villaları.....	65
Şekil 4.31: Çarmıklı villaları.....	65
Şekil 4.32: Çarmıklı villaları uydu görüntüsü.....	66
Şekil 4.33: Aslanlı Köşk koru alanının dışarıdan görünüşü.....	67
Şekil 4.34: Aslanlı Köşkün uydu görüntüsü	67
Şekil 4.35: Tümen korusu	68
Şekil 4.36: Tümen korusu uydu görüntüsü	69
Şekil 4.37: Abdullah Ağa villalarının görünümü.....	70
Şekil 4.38: Abdullah Ağa villalarının görünümü.....	70
Şekil 4.39: Abdullah Ağa villalarının uydu görüntüsü	71
Şekil 4.40: Misbah korusu	71
Şekil 4.41: Misbah korusu	72
Şekil 4.42: Misbah korusu uydu görüntüsü	72
Şekil 4.43: Misbah korusunun bitkisel dokusunu yitirmeden önceki durumu.....	73
Şekil 4.44: Naile Sultan korusu içindeki eski köşk.....	74
Şekil 4.45: Naile Sultan korusu içindeki müstakil evlerden bir görüntü	75
Şekil 4.46: Naile Sultan korusu içinden bir görüntü.....	75
Şekil 4.47: Naciye Sultan korusu içinden görüntüler.....	76

Şekil 5.48: Naciye Sultan korusu içinden görüntüler.....	77
Şekil 4.49: Naciye Sultan korusu içindeki enver pasa köşkü.....	77
Şekil 4.50: Halide Hanım korusunun sahilden görünümü	78
Şekil 4.51: Halide Hanım korusunun iç görünümü.....	79
Şekil 4.52: Halide Hanım korusunun iç görünümü.....	79
Şekil 4.53: Naile Sultan korusu, Naciye Sultan korusu ve Halide Hanım korusunun uydu görüntüsü.....	80
Şekil 4.54: Vakıf korusu (Prens Selahattin) korusunun sahilden görünüşü.....	81
Şekil 4.55: Emin Erkayınlar (Şeyhülislam) korusunun sahilden görünümü.....	82
Şekil 4.56: Vakıf korusu ve Emin Erkayınlar korusunun uydu görüntüsü	82
Şekil 4.57: Robert Koleji eğitim binaları	83
Şekil 4.58: Robert Koleji bahçesi	84
Şekil 4.59: Robert Koleji bahçesi	84
Şekil 4.60: Robert Koleji uydu görüntüsü	85
Şekil 4.61: İpar-Kortel korusu içi.....	86
Şekil 4.62: İpar-Kortel korusu içi.....	86
Şekil 4.63: İpar-Kortel korusu içi.....	87
Şekil 4.64: İpar-Kortel korusu uydu görüntüsü.....	87
Şekil 4.65: Ayşe Sultan korusu içi	88
Şekil 4.66: Ayşe Sultan korusu uydu görüntüsü	89
Şekil 4.67: Arifi Paşa korusu içi	90
Şekil 4.68: Arifi Paşa korusu uydu görüntüsü	90
Şekil 4.69: Ayşe Sultan ve Arifi Paşa korularının bitki örtüsünün tahrip edilmesinden önceki durumunu gösteren harita	91
Şekil 4.70: Boğaziçi Üniversitesi eğitim binaları.....	93
Şekil 4.71: Boğaziçi Üniversitesi eğitim binaları.....	93
Şekil 4.72: Boğaziçi Üniversitesi vaziyet planı	94
Şekil 4.73: Boğaziçi Üniversitesi uydu görüntüsü.....	95
Şekil 4.74: Baltalimanı korusunun sahilden görünüşü.....	96
Şekil 4.75: Baltalimanı korusunun sahilden görünüşü.....	96
Şekil 4.76: Sait Halim Paşa (Yeniköy) korusu bahçesinden görüntü	97
Şekil 4.77: Sait Halim Paşa (Yeniköy) korusu bahçesinden görüntü	98

Şekil 4.78: Sait Halim Paşa (Yeniköy) korusu uydu görüntüsü	98
Şekil 4.79: Fransız Elçiliği korusu bahçesi	99
Şekil 4.80: Fransız Elçiliği korusu bahçesi	100
Şekil 4.81: Fransız Elçiliği korusunun sahilden görünüşü.....	100
Şekil 4.82: Fransız Elçiliği korusunun vaziyet planı	101
Şekil 4.83: İngiliz Elçiliği korusunun sahilden görünüşü	102
Şekil 4.84: İngiliz Elçiliği korusu Ve Fransız Elçilik korusunun uydu görüntüsü	103
Şekil 4.85: İspanyol Elçiliği korusunun sahilden görünüşü.....	104
Şekil 4.86: İspanyol Elçiliği korusunun tali girişinden görünüş	104
Şekil 4.87: Rusya Elçiliği korusunun sahilden görünüşü	105
Şekil 4.88: Rusya Elçiliği korusunun sahilden görünüşü	106
Şekil 4.89: İspanya Elçiliği ve Rusya Elçiliği korularının uydu görüntüsü.....	106
Şekil 4.90: İspanya Elçiliği ve Rusya Elçiliği korularının 1918 yılına ait haritaları	107
Şekil 4.91: Avusturya Elçiliği korusunun sahilden görünüşü.....	108
Sekil 4.92: Avusturya Konsolosluğu bahçesi vaziyet planı	109
Sekil 4.93: Avusturya Konsolosluğu uydu görüntüsü	110
Sekil 4.94: Huber korusunun sahilden görünüşü	111
Sekil 4.95: Huber korusunun boğaziçi'nden görünüşü	112
Sekil 4.96: Alman Elçiliği korusunun sahilden görünüşü.....	113
Sekil 4.97: Alman Elçiliği korusu ve Huber korusunun uydu görüntüsü	113
Sekil 4.98: Beykoz Kasrı.....	115
Sekil 4.99: Beykoz Kasrı uydu görüntüsü.....	115
Sekil 4.100: Abraham Paşa korusu İ.B.B. sosyal tesisi	116
Sekil 4.101: Abraham Paşa korusu rekreatif alanlar	117
Sekil 4.102: Abraham Paşa korusunun uydu görüntüsü	117
Sekil 4.103: Hidiv Kasrı.....	119
Sekil 4.104: Hidiv Kasrı eski at ahırları.....	119
Sekil 4.105: Hidiv Kasrı korusu koşu alanı	120
Sekil 4.106: Hidiv Kasrı korusu rekreasyon alanı	120
Sekil 4.107: Hidiv Kasrı korusu analiz paftası	121
Sekil 4.108: Hidiv Kasrı korusu uydu görüntüsü.....	122
Sekil 4.109: Mihrabad korusunun gezi alanı.....	123

Sekil 4.110: Mihrabad korusu seyir terasları	123
Sekil 4.111: Mihrabad korusu yürüyüş alanı başlangıcı	124
Sekil 4.112: Mihrabad korusu uydu görüntüsü	124
Sekil 4.113: Fethi Paşa yalısı	126
Sekil 4.114: Fethi Paşa korusu yürüyüş alanları	126
Sekil 4.115: Fethi Paşa korusu analiz paftası	127
Sekil 4.116: Otağtepe Evleri	128
Sekil 4.117: Otağtepe Evleri	129
Sekil 4.118: Otağtepe Evleri	129
Sekil 4.119: Otağtepe Evleri uydu görüntüsü	130
Sekil 4.120: Amcazade Hüseyin Paşa korusu ve tadilat yapılan yalı	131
Sekil 4.121: Amcazade Hüseyin Paşa korusu uydu görüntüsü	131
Sekil 4.122: Cemile Sultan Köşkü	132
Sekil 4.123: Cemile Sultan korusu araba yolu	133
Sekil 4.124: Cemile Sultan korusundan boğaziçi görünüşü	133
Sekil 4.125: Cemile Sultan korusunun uydu görüntüsü	134
Sekil 4.126: Kandilli Kız Lisesi korusu sahilden görünüş	135
Sekil 4.127: Kandilli Kız Lisesi korusu uydu görüntüsü	135
Sekil 4.128: Vaniköy Rasathane korusu yürüyüş yolu	136
Sekil 4.129: Vaniköy Rasathane korusu rasathane	137
Şekil 4.130: Vaniköy Rasathane korusu	137
Şekil 4.131: Vaniköy Rasathane korusu	138
Şekil 4.132: Vaniköy Eski Papaz korusu camii	139
Şekil 4.133: Vaniköy Eski Papaz korusu uydu görüntüsü	139
Şekil 4.134: Vahdettin korusu	140
Şekil 4.135: Vahdettin korusu uydu görüntüsü	141
Şekil 4.136: Üryanizade Cemil Molla korusu sahilden görünüşü	142
Şekil 4.137: Üryanizade Cemil Molla korusu uydu görüntüsü	142
Şekil 4.138: Demirağ korusu sahil görünüşü	143
Şekil 4.139: Hüseyin Avni Paşa korusu sahil görünüşü	144
Şekil 4.140: Fethipaşa korusu, Demirağ korusu ve Hüseyin Avni Paşa korusunun uydu görüntüsü	145

Şekil 4.141: Sazak villaları site içerisi	146
Şekil 4.141: Sazak villaları uydu görüntüsü	146
Şekil 5.1: 1983 tarihli 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Koruma İmar Planı sadeleştirilmiş hali	149
Şekil 5.2: 47. Maddeye göre iskanlı-iskansız binaların ilçelere göre dağılımı	153
Şekil 5.3: 47. Maddeye göre iskanlı-iskanlı binaların ilçelere göre dağılımı	153

KISALTMALAR

BİMTAŞ	: Boğaziçi İnşaat Müşavirlik Ticaret Anonim Şirketi
CO ²	: Karbondioksit
FBE	: Fen Bilimleri Enstitüsü
G.E.E. ve A.Y.K	: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
Ha	: Hektar
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
O ²	: Oksijen
SO ₂	: Kükürt di oksit
TAKS	: Taban Alanı Katsayısı
Vb.	: ve benzeri
Vd.	: ve diğerleri
Yy.	: Yüzyıl

SEMBOLLER

Metre	:	m
Metrekare	:	m ²
Kilogram	:	kg
Milimetre	:	mm

1 GİRİŞ

Boğaziçi alanı, birçok açıdan önemli bir konuma sahiptir. Boğaziçi alanındaki korular hem coğrafi, hem ekolojik anlamda diğer korulara göre daha önemlidir. Boğaziçi Kanunu'ndan çıktıktan sonra Boğaziçi alanı içerisindeki öngörünüm bölgesi daha fazla korunmuş ancak geçici bir süre imar mevzuatında yapılan değişikliklerle, koru alanları da dahil olmak üzere yapılaşmaya izin verilmiş veyaklaşık 26 he bir alanda yeşil alan kayıpları olmuştur. Bu çalışmamda da Boğaziçi Kanunu sonrası dönemdeki koru alanlarını ve koru alanlarının değişimi irdelenmiştir.

1.1 AMAÇ

Araştırmanın amacı Boğaziçi öngörünüm bölgesinde bulunan koru alanlarını ve 1983 yılında kabul edilen 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu sonrası mevcut koru alanları üzerindeki etkilerini araştırmak ve bu süre zarfında koru alanlarında ki değişimin irdelenmesidir.

1.2 KAPSAM

Boğaziçi öngörünüm bölgesi içindeki koru alanlarını ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu sonrası dönemde mevcut koru alanları üzerindeki etkilerinin araştırılmıştır. Bu çalışmada öncelikle koru alanlarının tanımı yapılmış ve koru alanlarının yeryüzüne olan etkileri incelenerek, Boğaziçi alanının tarihçesi ve Boğaziçi öngörünüm sınırlarının oluşum süreci anlatılmıştır. Daha sonra Boğaziçi öngörünüm bölgesindeki mevcut Koru alanları ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun onaylanmasından sonraki dönemde mevcut koru alanlarına etkileri irdelenmiştir.

1.3 YÖNTEM

Bu çalışmada, Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu, tez ve doktora çalışmaları, koru alanlarının yerine gidilerek yapılan tespitler, yazılı belgeler, dokümanlar, koruların planları, geçmiş döneme ait gravür ve resimler, haritalar, uydu fotoğrafları ve günümüze ait fotoğraflar kullanılarak Boğaziçi öngörünüm bölgesinde bulunan koru alanları ile ilgili irdelemeler yapılmıştır.

2 KORU ALANLARI

2.1 KORU ALANLARININ TANIMI

Koru, kent içinde veya yakın çevresinde yer alan, etrafı duvarlarla çevrilerek emniyeti sağlanmış, uzun bir süreden beri koruma altında tutulmuş büyük bir ağaç topluluğu, küçük bir orman parçası; yollarla bölünmüş bir orman parçası; yollarla bölünmüş bir parkın gezinti yeri olarak düzenlenmiş kapalı ağaçlık kısmıdır. Ormancılıktaki koru ormanı ile kent içindeki koru arasında önemli bir fark vardır. Ormancılıkta, kütük (çotuk) sürgünlerinden yetişen ve genellikle yalnız yakacak ya da diğer kullanım odunu veren ağaçların oluşturduğu ormanlara "baltalık"; tümü tohumdan yetişen ağaçların meydana getirdiği ormanlara da "koru" adı verilir. Daha açık bir ifade ile, koru ormanında tohumlama veya gençleştirme kesimleri ile ormanlık alanın tümünde doğal tohum dağılımı sağlanmış olur; tohumdan gençlik geldikten sonra, uygun zaman aralıkları ile sıklık ve gençlik bakımı; ağaçlık çağa gelindiğinde de, aralama (ferahlandırma) gibi ormanda kalması istenen fidan veya ağaçların büyümesine, gelişmesine yön veren müdahaleler (kesimler) yapılır.

Çotuk (kök veya kütük)'tan sürgün vermeyen iğne yapraklı ağaçlar (Çam, Göknar, Ladin vb.) baltalık ormanına uygun değildir; bunlar koru ormanları kurarlar. Koru ormanları da, yakacak odundan daha değerli yapacak odun (kaplamalık, sanayi ve ke-restelik odun) verirler.

Koru ormanları, koruyu oluşturan ağaç türlerine ve işletilme amacına bağlı kalarak, uzun süreli idare müddetleriyle kesime tabi tutulurken (örneğin 80-150, 200 yıl idare süresi gibi), baltalık ormanlarında her 20-30 yılda bir kesim yapılır Bu da gösteriyor ki, koru ormanları, özel orman işletmeciliğinden çok devlet orman işletmeciliğine daha elverişlidir. Ormancılıkta koru ormanını oluşturan ağaçlar tohumdan gelişmişken, kent içi korular da ağaçların tohumdan veya sürgünden gelişmiş olması fark etmez. Uzun süre koruma altında tutulmuş olması, rekreasyonel açıdan kentliye hizmet vermesi yeterlidir (Yaltirik vd.1997).

Korular, kentler içinde kalmış olan doğal orman parçalarının veya suni olarak kurulmuş kapalı ve sık yetiştirilmiş plantasyon sahalarının meydana getirdiği çoğunlukla ağaçlı yeşilliklerdir. Esas itibariyle eski köşk ve yalıların geniş bahçelerinde kurulmuşlardır. Yurdumuzda daha çok İstanbul'da yer almış olduğunu gördüğümüz korular, özel kişilerin, özel çabalarıyla meydana getirilmiş olan büyük köşk ve bina bahçelerinden ibarettir. Şahısların kurmuş oldukları bu geniş ağaçlıklı sahaların halka açılması ve bu şekilde birer kent koruluğu görevini yerine getirmeleri mümkündür. İstanbul'daki koruların bir kısmı, halen kent halkının ihtiyaçlarına tahsis edilmiş bulunmaktadır. Korular, sosyal ve turistik amaçlara hizmet edebilecek şekilde planlandığı ve bazı tesislerle takviye edildiğinde daha fonksiyonel olabilirler (Pamay 1978).

2.2 KORU ALANLARININ KENT EKOSİSTEMLERİ İÇİNDE ÜSTLENDİKLERİ İŞLEVLER

Boğaziçi Koruları:

- a) Kentin iklimatik yapısının dengelenmesini sağlarlar.
- b) Kent zonlarının birbirinden organik ayrılmasını ve bağlanmasını sağlarlar.
- c) Yerleşmeler arasındaki kitle boşluk oranını dengeleyerek kente estetik değer kazandırırılar.
- d) Kent insanının boş vakitlerini değerlendirme bakımından rekreatif özelliktedirler
- e) Renk, form, tekstür, kitle özellikleriyle kente karakter verirler
- f) İnsanla yapılar arasındaki ölçek farklılığını azaltırlar ve insanların eğlenilen ihtiyaçlarını gidererek psikolojik yönden katkıda bulunurlar (Atabay 1988).

Yeşil alanlar bütün bu etkilerinin yanı sıra üzerinde hiçbir yapı (binalar, yollar vb.) bulunmaması nedeniyle antropojen etkiden kaynaklanabilecek negatif etkenlerin oluşumuna neden olmaz. Bu nedenle kent sistemi içinde kent iklimine aktif ve pasif etkisi söz konusudur.

2.2.1 Kuru Alanlarının Kent İklimi Üzerindeki Etkileri

Yeşil alanların bir parçası olan koruların, birçok yönden kent iklimi üzerinde olumlu etkileri vardır. Çeşitli hava kirlenmelerine olan olumlu etkilerinin yanı sıra, kentlerde oluşturdukları mikro klimalar nedeniyle kent ikliminin ekstremeleri üzerinde de dengeleyici rol oynarlar. Korular hava sirkülasyonunu sağlayarak şehrin daha hijyenik yaşanmasına katkıda bulunurlar (Atabay 2003).

Kent iklim değişimlerini simgeleyen faktörlere yönelik olarak koruların şu yeteneklerinden söz edilebilir:

- a) Hava nemini yükseltirler.
- b) Işıma koşullarına ve dolaylı olarak sıcaklığa etki ederler.
- c) Şiddetli rüzgâr gücünü azaltmada etkilidirler.

Ancak çeşitli yaşam biçimindeki bitki guruplarının çevrelerine yaptıkları etkinin değişik ölçülerde olduğu bilinmenin yanı sıra, bunların bitki fenolojisine bağlı kalmaksızın yetiştirme ortamlarından, birey ve toplum ekolojisi bakımından istekleri olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bitkisel elemanlarla kaplı alanların, ekolojik-dengeleyici, estetik düzenleyici gibi birçok işlevleri vardır (Pamay 1975). Şekil 3.1' de verilmiştir.

2.2.2 Kuru Alanlarının Oksijen Üretmeleri

Kentin akciğerleri olarak tanımlanan ve kent ekosistemleri içinde birer alt ekosistem olan yeşil alanların bir parçası olan koruların, en önemli fonksiyonlarından biri oksijen üretmeleridir. Bilindiği gibi yeşil alanlar fotosentez yoluyla, havadaki karbondioksiti alıp oksijen üreterek havayı temizlerler.

Ormanların yılda ürettiği oksijen miktarının yeryüzü genelinde hektar başına ortalama 8-13 tonu bulduğu bilinmektedir. Bernatzky'ye göre 25m² yaprak alanının güneşli bir günde ürettiği O₂ miktarı bir insanın günde tükettiği O₂ miktarına denktir. Ancak, gece ve güneşsiz kış mevsimi dikkate alındığında bir insanın yıllık O₂ gereksinimi için 150

m² yaprak yüzeyi yeterlidir. Bunun için kentte kişi başına 30-40 m² ağaç-çalı-otsu bitkilerden oluşacak yeşil alan gereklidir (Aydemir 2004).

Örneğin 1600 m² yaprak yüzeyine sahip bir kayın ağacının, 10 kişinin yıllık oksijen gereksinimini karşıladığı belirlenmiştir (Temur 2002). Bu açıdan bakıldığında koruların ürettiği oksijen miktarının ne kadar önemli olduğu sonucuna varılmaktadır.

2.2.3 Koru Alanlarının Sera Etkisinin Azaltılmasına Katkıları

Dünya atmosferinde CO₂ oranının giderek yükselmesi, sera etkisi yapan diğer gazlarla birlikte global iklim değişimine ve sıcaklık artışına neden olmaktadır. Bilindiği üzere, bütün bitkiler fotosentez yoluyla havadaki CO₂ 'i alarak organik madde üretmekte ve bunu daha sonra bünyelerinde gerçekleştirdikleri bir dizi kimyasal reaksiyonla diğer organik maddelere dönüştürmektedir. CO₂ alımının bitkilerdeki yaprak miktarına koşut artması ve diğer bitki topluluklarına oranla en fazla yaprak miktarının da ormanlarda bulunması nedeniyle CO₂ tüketimi en fazla ormanlarda meydana gelmektedir. Bu gerçek nedeniyledir ki, yeryüzündeki orman alanlarının korunması ve ağaçlandırma yoluyla genişletilmesi, pek çok araştırmacı tarafından global iklim değişimini geciktirmede en etkin yöntem olarak önerilmektedir (Asan vd. 2002).

2.2.4 Koru Alanlarının Hava Sirkülasyonu Üzerinde Etkileri

Yeşil alanlar, kent iklimini etkileyerek, onun mikroklimatik özellikler kazanmasına yardımcı olurlar. Örneğin; şehirleşme ve modern mimari hareketleri ile ortaya konan geniş formlar kitleler ve yapı yoğunlaşmaları ile vejetasyon örtüsü, toprak florası, yüzey şekilleri büyük tahribata ve değişmelere maruz kalmakta; bataklıkların kurutulması, su yüzeylerinin kaybolması veya yeni su yüzeyleri kazanılması suretiyle kentin nemi, sıcaklığı, rüzgarı ve yağış iklimi etkilenmektedir (Pamay 1978).

Koruluklar, açık cadde ve meydanlara karşın şiddetli rüzgârı frenleyerek dengelemektedirler. Bunun yanı sıra Boğaziçi'nde yer alan lekeler halindeki korular vadi (koridor) rüzgârlarının oluşmasında etkili olurlar. Bu rüzgâr sistemleri, kent

içerisindeki belirli sebeplerle oluşan durağan havanın dağılmasına neden olarak, kentin sıcaklık, nem ve hava içerisindeki toz kapasitesinin olumlu yönde değişmesine neden olurlar. Kent içinde, birkaç geniş kapsamlı yeşil alanın dışında, çok sayıda küçük dar alanlı yeşil alanların kent içinde hesaplı bir şekilde dağılması klimatolojik bakımdan daha dengeleyicidir. Bunun nedeni, çeşitli sıcaklıklara erişmiş hava kitlelerinin yatay yönde değişmeleri, uzaklık/zaman koşulları uygun olduğu için kolaylaşmakta ve toprağa yakın karşıt özellikteki hava kitlelerinin dengelenmesi daha çabuk ve daha az engellenerek gerçekleşmektedir (Finke 1980).

Boğaziçi alanında yer alan koruların, rüzgâr tutma ve hava sirkülasyonunun dengelenmesindeki etkileri göz önüne alındığında, önemli işlevler yükledikleri görülmektedir.

2.2.5 Koru Alanlarının Nem Üzerinde Etkileri

Genellikle kentlerdeki yapılar nedeniyle rüzgar hızı düşüktür, fakat yapı kütleleri arasında çıkış noktaları bularak kuvvetli esintiler halinde ortaya çıkabilir. Yeşil sahalar gibi korular, kent içerisindeki hava sirkülasyonunu önemli ölçüde ıslah ederek hava neminin yükselmesini sağlarlar.

Ayrıca transpirasyon olayı, yaprak stomalarının hemen yakınında bir hava neminin oluşmasına neden olur. Bu oluşum bitki topluluğunun bulunduğu ortamın mikroklimasını da etkiler yalnız bitkiler değil biyolojik yönden aktif olan toprak yüzeyi de kapılar olarak yükselen suyu buharlaştırarak hava neminin yükselmesine katkıda bulunurlar (Pamay 1978).

2.2.6 Koru Alanlarının Işıma Üzerinde Etkileri

Yeşil alanlar, mikroklima yaratır, iklim etmenlerini düzenler ve yapay kitlelerin absorbe ettiği sıcaklığı azaltırlar. Kentlerde güneş ısınları, tas ve beton tarafından büyük ölçüde depolanmakta ve sıcaklık enerjisi olarak geri verilmekte, buna karşılık biyolojik aktif toprak ve vejetasyon güneş ısınlarını buharlaşma için kullanmaktadır. Yani ışıman

önemli bir kısmı bitki tarafından absorbe edilerek fizyolojik aktiviteler için kullanılmakta yani transpoze edilmektedir. Isıma ağaçlar tarafından engellendiği için, toprak doğrudan güneş ışıkları etkisinde kalmaz, tas ve beton yapılarda olduğu ölçüde ısınmaz. Nemli toprağın sıcaklığı derin toprak katlarına iletmesi sonucu, günlük sıcaklık farklılıkları, tas ve beton yüzeylerde olduğundan daha azdır. Nemli yüzeylerde olduğu gibi, yeşil alanlar üzerinde de buharlaşma soğuması sonucu oluşan serin hava, rüzgar hareketi ile beton-asfalt kaplı caddelere taşınır ve yeşil alanlarla yapısal alanlar arasındaki sıcaklık farkı azalır (Finke 1980).

2.2.7 Korum Alanlarının Sıcaklık Üzerinde Etkileri

Yeşil alanların sıcaklığı azaltıcı etkileri buharlaşma ile ilişkiye getirilerek değerlendirilmelidir, çünkü serinletici etki transpirasyon olayında buharlaşma için gerekli ısı kullanımı sonucu ortaya çıkar. Ayrıca ormanlarda, koruluklarda ve parklarda gölgeleme ile ek bir serinlik etkisi de söz konusudur (Finke 1980).

Korular, gündüz yani güneşlenmenin olduğu saatlerde hem sıcaklığı düşürürler hem de çevre ile olan ısıma alışverişini azaltırlar.

2.2.8 Korum Alanlarının Toz Tutma Kapasiteleri

Koruların, oksijen üretimi yanı sıra, toplum sağlığı fonksiyonunun bir diğer önemli unsuru ise, toz tutma kapasiteleridir. Havayı kirleten zararlı gazlarla beraber kirletici toz, karbon, katran, değişik metallere, fosfatlar, kireç, silis ve organik madde zerreciklerinden oluştuğu bilinmektedir. Hava içinde süspansiyon halinde bulunan tozlar, güneş ışığı radyasyonu keser; SO₂ ve tozlar atmosferi ve insan ciğerlerini doldurur. Orman ağaçları havada süspansiyon halinde bulunan tozları, yaprak, dal ve gövdeleri ile tutar. Hava cereyanlarını hafifleterek çökmelerine yardımcı olurlar; zehirli gazları absorbe ederek onların zehirleyici ve olumsuz etkilerini zararsız bir düzeye getirirler (Pamay 1978).

Orman özelliklerine sahip bir bitki örtünün, havayı tozdan arındırma vasıfları iki ana gruba ayrılmaktadır ki bunlar, mekanik temizleme ve kondenzasyonel etkidir. Mekanik temizleme, ormanı oluşturan ağaç ve diğer bitkilerin yapısal özelliklerinden kaynaklanan havanın filtrasyonudur. Kondenzasyonel etki ise, değişik sebeplerden dolayı (uçuşan bitki salgıları, düşük hava hızı, nispi hava nemi, hava sıcaklığı ve bunlara bağlı hava basıncı gibi) ormanda oluşan mikro iklim etkisiyle, toz zerreciklerinin birer kondensasyon çekirdekleri olarak yeryüzüne çökmesidir (Asan vd. 2002).

Koruluğun, hava filtrasyonunu etkileyen yapısal özellikleri, ağaç türleri, orta yas, orta boy işletme sekli, düşey ve yatay kapalıdır. Fakat en önemli etkenlerden biri, değişik ağaç türlerinin toplam yaprak yüzeyi ile yaprak seklidir. Diğer önemli bir etken ise, dikey ve yatay kapalıdır. Hava sirkülasyonuna daha çok olanak veren düşey kapalı form, aynı yaşlı ve tek katlı ormanlara kıyasla havayı yüzde 15 –25 oranında daha iyi filtre ettikleri tespit edilmiştir.

2.2.9 Koru Alanlarının Gürültü Kirliliğini Önleyici Etkileri

İnsanlar üzerinde olumsuz etki yapan ve hoş gitmeyen seslere gürültü denir. Özellikle büyük kentlerimizde, gürültü yoğunlukları oldukça yüksek seviyede olup, Dünya Sağlık Örgütü'nce belirlenen ölçülerin üzerindedir. Bu da insanlarda fiziksel, fizyolojik ve psikolojik rahatsızlıklar meydana getirir.

Gürültü arzu edilmeyen sesler olarak tarif edilebilir. Ses ise moleküllerin mekanik titreşimi sonucu meydana gelir ve dalga hareketi ile atmosfere yayılır. Yeryüzünde bulunan bitki örtüsü gibi tabii engeller önemli derecede absorbe etme özelliğine sahiptir ve gürültünün şiddetinin önemli ölçüde azaltır.

Yapısal elemanlara çarptığında çoğalarak artan ses, yeşil alanlar tarafından absorbe edilir, dağıtılır ve kesilir. Bu özellikleri ile Boğaziçi'nde yer alan korular sahil kesimindeki trafik aksından oluşan gürültünün büyük bir kısmını absorbe ederler.

2.2.10 Koru Alanlarının Suyu ve Toprağı Koruma İşlevleri

Yeşil örtü toprakları bol miktarda, ince ve kalın köklerle sarmak suretiyle toprak erozyonunu önleyerek toprak aşınma ve taşınmasını engellerler. Yeşil alanlar, yağış sularının toprak içine sızan miktarını arttırır ve orada depolanmasını sağlar. Böylece yüzeysel akış sularının hızını ve miktarını azaltarak sel oluşumunu önler. Bunu yaprak dökümü ile yarattığı humusun, toprağa karışarak toprağa sünger gibi emici bir özellik kazandırmasıyla sağlar. Böylece yağış sularının büyük bir kısmının kanalizasyonlara gitmesine engel olur.

Boğaziçi öngörünüm alanı yüzde 10 ila yüzde 30 arası eğime sahip erozyon riski yüksek olan alanlardır. Bu açıdan burada yer alan Boğaziçi koruları, sahip oldukları bitkisel doku sayesinde toprağı korumakta ve aynı zamanda bu üst toprak ta yüzeysel akışı engelleyerek suyun ve toprağın korunmasına neden olurlar.

2.2.11 Koru Alanlarının Biyolojik Çeşitliliğin Devamı Üzerindeki Etkileri

Biyolojik çeşitlilik (biyoçeşitlilik), bir yerde bulunan canlıların tür ve sayı bakımından bolluğunu veya zenginliğini ifade eden bir terimdir. Ekosistemlerde “madde dolması” ve “enerji akımı” olmak üzere iki önemli süreç vardır. Bu iki önemli süreç biyolojik çeşitlilik sayesinde ekolojik dengesini ve sürekliliğini koruyabilmektedir.

Boğaziçi koruları içerisinde barındırdığı en küçük otsu bitkiden anıtsal boydaki ağaçlara kadar birçok farklı bitki, birçok farklı tür barındırmaktadırlar. Ayrıca korularda, yapıldıkları dönemde dışarıdan getirilen egzotik türler bulunmaktadır. Korularda biyolojik çeşitlilik, sadece floranın oluşturduğu tür çeşitliliği değil aynı zamanda fauna türlerini de kapsar. Yeşil alanlar içerisinde en küçük mikroorganizmalardan, böceklere, kemirgenler, kuşlar gibi birçok faunaya ev sahipliği yaparak biyoçeşitliliğin devamı için önemli fonksiyonlar üstlenirler.

2.2.12 Koru Alanlarının Fonksiyonları Ayırıcı ve Bağlayıcı Özellikleri

Kentlerde yeşil alan sisteminin bir parçası olan korular, her şeyden önce bir kentin fiziksel dengesini sağlayarak kentteki farklı kullanım alanları arasında ayırıcı ve bağlayıcı olarak önemli işlevler üstlenirler. Kentlerde farklı karakterdeki fonksiyonların arasında tampon bölge görevi görerek, birbirlerinden olumsuz etkilenmelerini engellerler. Ayrıca, kentin yapı yoğunluklarını sınırlayarak kentin sağlıklı gelişmesine katkıda bulunurlar (Atabay 2003).

Boğaziçi koruları, kentin monoton geometrik yapılarını, bunların kuruluşunu hafifletmede, onlara canlılık vermede, yapı kitlelerinin yumuşak birer anlam kazanmasında, bu kitlelerin birbirlerine organik bağlanmasında önemli fonksiyonlara sahiptirler. Bu fonksiyonlarıyla da kentin estetik değerini artırır.

2.2.13 Koru Alanlarının Rekreatif Fonksiyonları

Yeşil alanlar insanların günlük ve haftalık rekreasyon ihtiyaçlarını gidermede önemli fonksiyonlar üstlenirler. Mimari yapılar içerisinde hapsedilmiş olan kent insanı, doğa ile olan ilişkilerini giderek kesmekte, şehirlerin kirli, gürültülü ve güneşsiz havası içinde psikolojik olarak olumsuz etkilenmektedir. Bu insanların psikolojik sorunlarını önlemede ve doğa ile ilişkilerini sürdürmelerinde rekreasyonel aktivitelerin yapıldığı yeşil alanlar giderek daha büyük önem kazanmaktadır (Pamay 1978).

Korular, halkın pasif rekreasyon gereksinimlerini karşılayarak fizik, ruh ve mental sağlık üzerinde etkin rol oynarlar. Kentlinin bir araya gelmesine olanak sağlayarak, toplumsal yaşantı ve dayanışmayı arttırırlar. Ayrıca korular doğa bilincinin gelişmesine de katkıda bulunurlar.

2.2.14 Koru Alanlarının İnsan Psikolojisi Üzerindeki Olumlu Etkileri

Mimari yapılar, resim ve heykel gibi sadece görme hissimizi etkilemez: insanların psişik duygularını da ekiler. Kentlerdeki büyük yapılar ve çok katlı kitleler, insanlar üzerinde

ezici, psikolojik yönden olumsuz bir etkiye sahiptir. Bu baskının azaltılmasında yeşil alanların üstlendikleri rol büyüktür. Yeşil alanlar kentin fiziksel yapısının monoton geometrisini ve yüksek yapılaşmanın insanı ezici etkisini yumuşatırlar. Yapıların, büyük kitlelerin devasa ölçülerini insancıl boyutlara yaklaştırarak makro ölçekte insan psikolojisi üzerinde olumlu etkileri vardır.

Yeşil alanların bir parçası olan korular, sahip oldukları flora ve faunayla doğayı kente taşır, insana huzur, canlılık, dinlerlik verir ve dolayısıyla kentlinin psikolojik doyumunu arttırır. Kentlerde yoğun çalışma temposu, gürültü kirliliği, havasızlık, açık alanlarla temasın azalması, teknolojinin gelişimiyle beraber daha az hareketli bir yaşam insanlar üzerinde psikolojik rahatsızlıklar meydana getirmektedir. Bu nedenlerle insanlar daha az gürültülü, bol oksijenli yeşil alanlara ihtiyaç duymaktadırlar. Korular sahip oldukları bitkisel dokuları, coğrafi konumları ile oturma, dinlenme ve manzara seyir mekanlarıyla kullanıcılara pasif rekreasyon alanları olarak hizmet vererek mikro ölçekte de kent insanının psikolojisi üzerinde olumlu etkileri vardır.

Şekil 2.1: Bogaziçi Koru Alanlarının kent içerisinde üstlendikleri fonksiyonların çizelgesi

BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM ALANINDA YER ALAN KORULAR	KENT İÇERİSİNDE ÜSTLENDİKLERİ İŞLEVLER																
	EKOLOJİK											PEYZAJ					
	İKLİM ÜZERİNDEKİ OLUMLU ETKİLERİ																
	Oksijen Üretme	Sera Etkisinin Azaltılmasına	Karbon Birikimi	Hava Sirkülasyonu Üzerinde Etkileri	Nem Üzerinde	İşima Üzerinde Etkileri	Sıcaklık Üzerine	Toz Tutma	Gürültü Kirliliğini Önleyici Etkileri	Suyu Ve Toprağı Koruma İşlevleri	Biyolojik Çeşitliliğin Devamı Üzerine Etkileri	Fonksiyon Ayırıcı ve Bağlayıcı Özellikleri	Rekreatif Fonksiyonları	Estetik Değerleri	İnsan Psikolojisi Olumlu Etkileri	Koruların Boğaziçi Silüetine etkileri	Turhî çevreye katkı
Naile Sultan Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	
Naciye sultan (Enver paşa)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	
Halide Hanım Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	
Vakıf Korusu (Prens Sabahattin Korusu)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	0	
Şeyhülislam Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
Arnavutköy Robert Kolej Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	
İpar-Kortel Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	
Ayşe Sultan Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	
Arifi Paşa Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	
Boğaziçi Üniversitesi Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	
Said Halim Paşa Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	2	
Emirgan Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Misbah Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	
Yapı Kredi Korusu (Yeniköy Korusu)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	
Avusturya Elçiliği Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
Huber Korusu Cumhurbaşkanlığı Yazlık Köşk Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
Alman Elçilik Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
Fransız Elçiliği Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
İngiliz Elçiliği Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
İspanyol Elçiliği Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
Rus Elçiliği Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
Beykoz Kasrı Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	2	
Abraham Paşa Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Hidiv İsmail Paşa Korusu(Çubuklu Korusu)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	
Mihrabad Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	
Cemil Filaber Korusu Cemile Sultan Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	
Kandilli Kız Lisesi Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Vaniköy Rasathane Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	
Vaniköy Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	
Vahdettin Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	2	
Üryanizade Cemil Molla Korusu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	
Fethi Paşa Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Demirağ Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	
Hüseyin Avni Paşa Korusu	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	1	

0 Etkisi yok, 1 Etkili, 2 Çok Etkili

Kaynak: Eyüreisöğlü M., 2006

3 BOĞAZIÇI'NIN ALANININ KONUMU, ÖNEMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

İstanbul kenti içinde kıyıya özgü yaşam biçimi Haliç ve Boğaziçi'nde oluşmuştur. Bu özelliğin iki kıta oluşturduğu bölge Boğaziçi'dir. İstanbul kenti için önemli bir yeri olan Boğaziçi alanının konumu ve siluetin gelişimi açısından da Bizans Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyetten günümüze kadar ki dönem araştırılmıştır.

3.1 BOĞAZIÇI ALANININ KONUMU

Boğaziçi; Karadeniz ile Marmara Denizi'ni bağlayan, kuzeydogu-güneybatı yönünde uzanan 31km. uzunluğunda ki dar suyoludur. Yazılı kaynaklarda ve konuşma dilinde Boğaziçi, "İstanbul Boğazı" ya da "Boğaz" olarak anılır. Batı dillerinde ve literatürde Bosforus veya Bosfor olarak geçer. Yöre olarak Boğaziçi, dar anlamda güneyde Tophane- Salacak hattı ve kuzeyde Rumeli ve Anadolu Fenerleri hattı arasındaki kısımdır. Ancak doğal mekandaki kullanımların belirlediği bir "Boğaziçi Alanı" vardır ki, doğal yapı olarak bu alan, yaklaşık 285.000- 300.000 hektarlık bir çevreyi kapsar (İst. Ans. 1994). Boğaz doğal olarak düz bir kanal değildir. Aksine birçok yerde kıvrılan bir durum göstermektedir. İstanbul'u dünyanın en önemli kavşaklarından biri yapan Boğaziçi'nin değeri çok büyüktür. Ayrıca sirkülasyon kolaylığı ve kıyılarına yanaşma olanakları denizciliğe elverişlidir.

2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 2. maddesinin (a) fıkrası hükmü uyarınca Boğaziçi alanı; Boğaziçi kıyı ve Sahil Şeridinden, Öngörünüm bölgesinden, Geri görünüm bölgesinden ve Etkilenme bölgesinden oluşan ve koordinatları bu kanuna ekli krokide işaretli 22.07.1983 onay tarihli Nazım Planda gösterilen alandır.

3.2 BOĞAZIÇI ALANININ ÖNEMİ

İstanbul kentinin içinde Boğaziçi; konumu ve kültürel yapısı nedeni ile oluşan politik nedenlerinden dolayı diğer bölgelerden farklılaşmaktadır. Konumu ile iki kıyıyı ayıran

aynı zamanda birleştirmesinden dolayı, diğer bölge ve ülkelerinde ekonomik faaliyetleri için geçiş yolu oluşturduğundan politik açıdan, topraklarında farklı kültürden insanların yaşamasından dolayı farklı oluşumlar olduğu için sosyo-kültürel açıdan önem taşımaktadır.

3.3 BOĞAZIÇI ALANININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Boğaziçi, kendi çerçevesi içinde, boğazın iki yakasında farklı konumuyla İstanbul'dan ayrı özelliktedir. İki yakada ayrı özelliklere sahip yerleşmelerden meydana gelen Boğaziçi, buralardaki yaşayış, hatıralar ve gelişimden dolayı bir bütün olarak algılanır. Bu bütünlük, İstanbul'un fethinden sonra, Boğaz'ın imar edilmesiyle oluşmuştur. Yaklaşık 1100 yıllık Doğu Roma ve Bizans döneminde, Boğaziçi kısmen kullanılmakla birlikte, bütün olarak imar edilmemiştir. Boğaz'a, Türkler tarafından "Karadeniz Boğazi" adı verilmiş, İstanbullular ise "Boğaz" demeyi yeterli bulmuşlardır. Türkler İstanbul'un fethinden 60 yıl kadar önce, Boğazın Anadolu sahiline yerleşmiş olmakla birlikte, fetihten sonra nüfus ve imar hareketleri ile iktisadî ve sosyal sebepler yerleşimi hızlandırmıştır.

Boğaziçi'nin tarihi, Bizans öncesi Dönem, Bizans Dönemi, Osmanlılar dönemi, Cumhuriyet sonrası Dönemi olarak incelenmiştir.

3.3.1 Bizans Öncesi Dönem

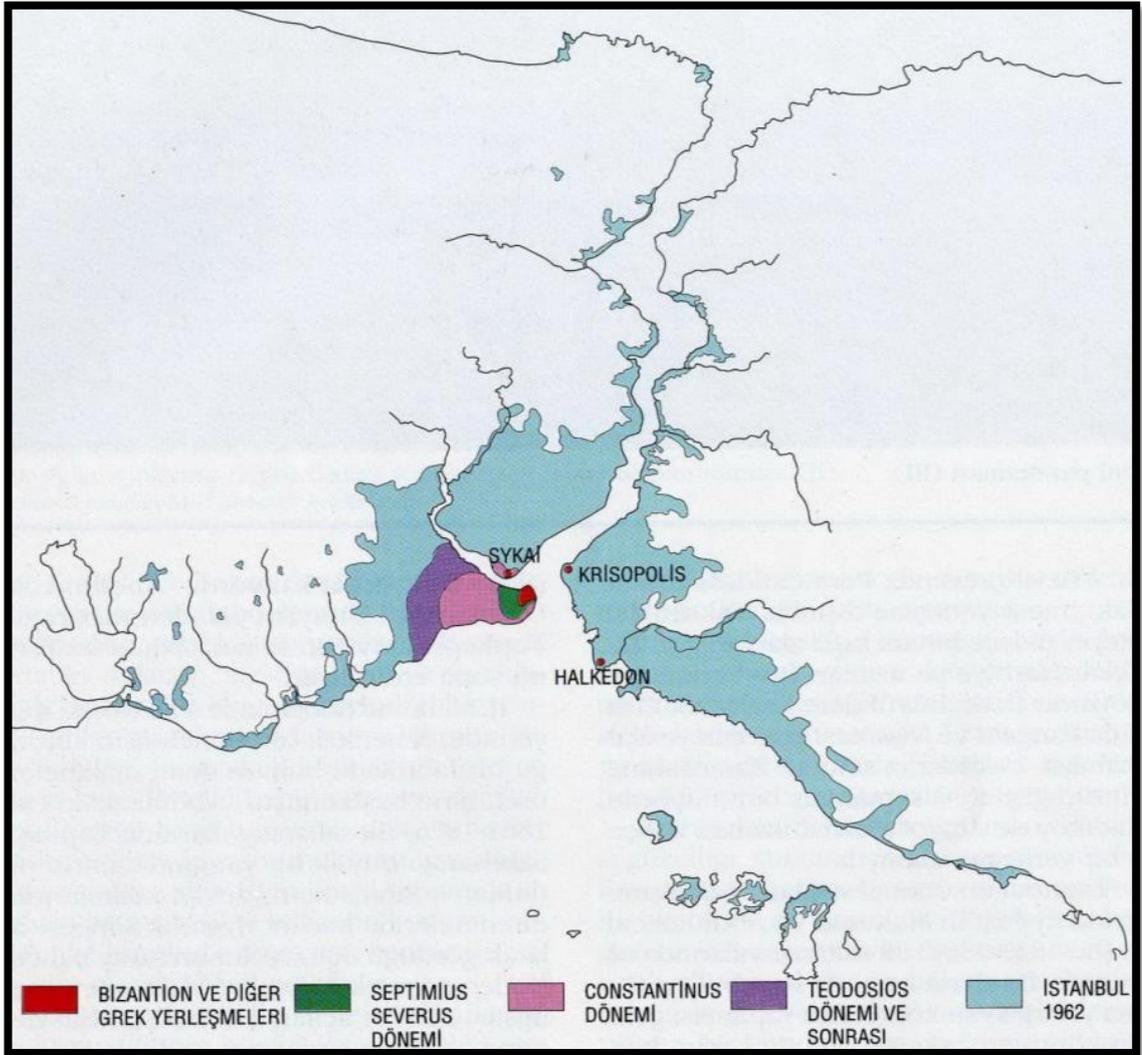
Boğaz, tarih öncesi dönemden başlayarak Asya'dan Avrupa'ya ve Avrupa'dan Asya'ya geçişte bir köprü görevi yapmıştır. Her dönem stratejik önemde bir bölge olmuştur. Bizans öncesi dönemde bir yerleşim alanı olmaktan çok, önemli bir geçiş yeridir. Bu geçiş yeri özelliği, bir imkan olarak, 6.yy'dan itibaren değerlendirilmiştir.

Bu dönemlere Boğaziçi kıyılarında yerleşmeler suyuyla ilişkili tek yapı ya da küçük yapı grupları şeklindeydi. Bunlar halkın oturduğu yapılardan daha çok mabetler, ayazmalar, adak yerleri, küçük barınak, balıkçı iskeleleri ve ikmal yerleri ile Boğaz ağzlarında gümrük binalarıydı. Karadeniz'deki kolonilerin halkı çok korktukları

Karadeniz'e açılmadan önce dua edebilmeleri ve adak adayabilmeleri için tapınakları inşa etmişlerdir. Boğaziçi'nde bilinen en eski yerleşmeler, doğu yakasında Göksu ve Küçükusu dereleri vadilerinde, batı yakasında bugünkü Belgrad Ormanı çevresinde olmuştur (Erdener 1993).

Bizans öncesi dönemde İstanbul'da bugünkü Kadıköy ilk şehir devleti, Halkedon (M.Ö. 678) ve Sarayburnu'nda da Bizantion (M.Ö. 658) kurulmuştur. Şekil 3.1' de verilmiştir. İstanbul Yarımadası ve Beyoğlu'nun Haliç kıyıları ile Boğaz'ın iki yakasında dini, rekreatif ve savunma amaçlı kullanımlar yer almıştır (Çubuk 1994).

Şekil 3.1: Bizantion ve Constantinopolis'in gelişmesi

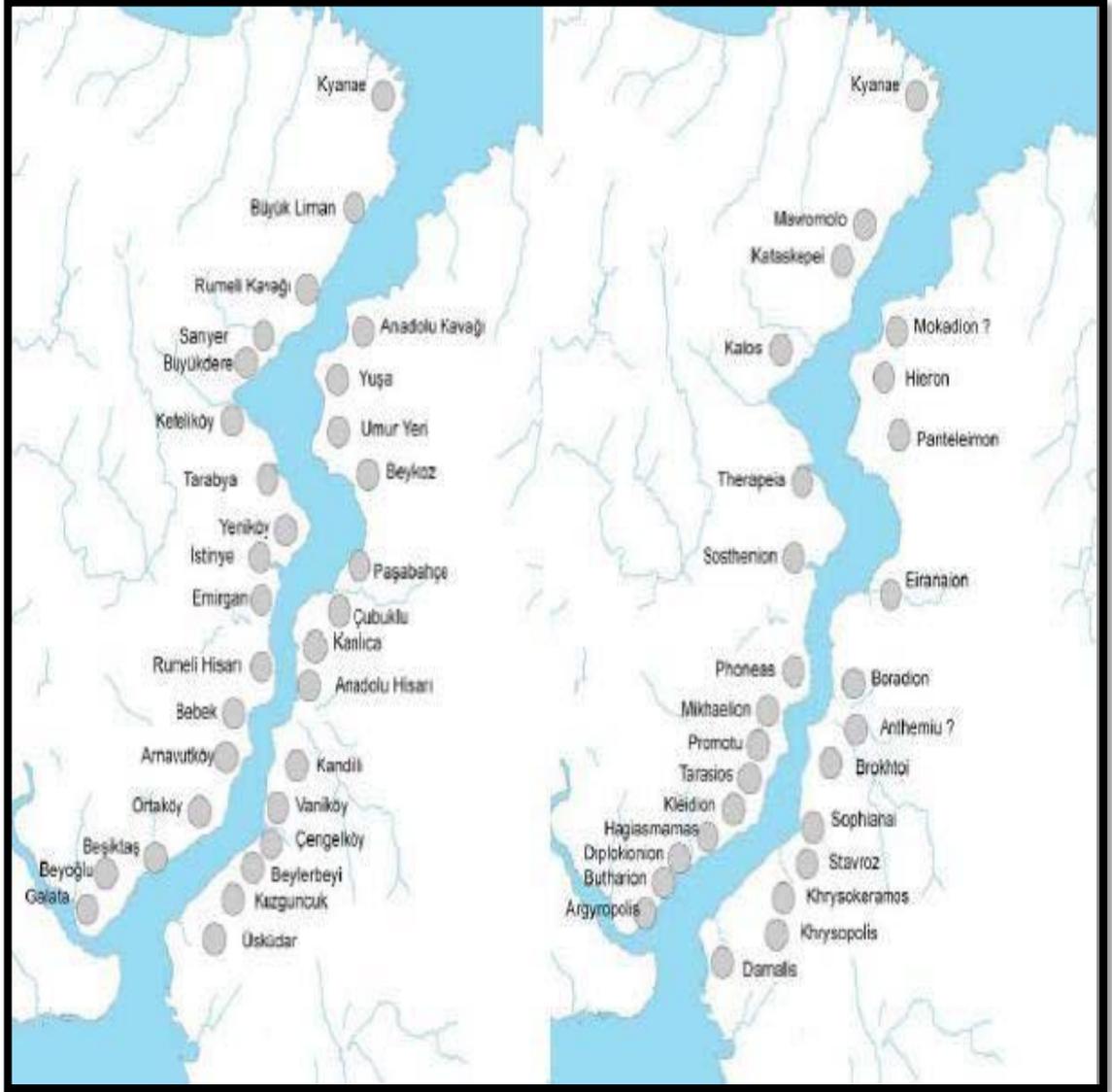
Kaynak: Kuban, D. İstanbul Bir Kent Tarihi, Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 1996)

3.3.2 Bizans Dönemi

Bizanslılar dönemin savaş ortamında, devamlı olarak hücum ve saldırıların tehdidi altında yaşadıklarından şehir surlarının dışında yerleşmeye cesaret edememişlerdir ki, bu dönemde bir Boğaziçi kültürünün oluşmaması bu sebeple açıklanabilir. 7. yy içinde ve sonrasında Avarların, Bulgarların ve Vikinglerin saldırıları, Boğaziçi'nde kalıcı büyük yerleşmelere olanak tanımamış, Boğaziçi ve kent arasındaki tek iletişim yolunun deniz olması nedeni ile Boğaziçi geç Osmanlı dönemine kadar fazla gelişme gösterememiştir.

Boğaziçi'nde ise dini ve sosyal içerikli kullanışların yanı sıra yer yer korunaklı koyların güneye bakan yamaçlarında tarım ve balıkçılık faaliyetleriyle geçinen daimi köy yerleşmeleri oluşmuştur. Kimi zaman manastırlar ya da balıkçı Bizans döneminde Boğaziçi İstanbul'dan tümüyle kopuk kalmış, köy yerleşmelerinin kentle organik ilişkisi kurulamamıştır. Köyleri yakınında yer alan bu konutlar sonraki küçük yerleşmelerin çekirdeğini oluşturmuştur. Bu yüzden Osmanlı devrinde olduğu gibi, bütün halinde bir Boğaziçi medeniyeti Bizans devrinde meydana gelmemiştir. Bizans devrinde Boğaziçi'ndeki yerleşim yerleri ve Türk devri isimleri Şekil 3.2' de verilmiştir.

Şekil 3.2: Bizans devrinde, Boğaziçi'ndeki yerleşim adları ve türk devri yer adları

Kaynak: Eyice, S. Prof. Dr., “Bizans Devrinde Boğaziçi”, 2007

3.3.3 Osmanlı Dönemi

Bizans döneminden Türk dönemine geçişte yaşanan en köklü değişiklik kentin sur dışına yayılması oldu. Türklerin sur dışına mahalleler kurmasını olanaklı kılan en önemli unsur, Osmanlı topraklarının güvenli olmasıydı. Türkler, Boğaziçi'nin tüm fiziksel verilerini 400 yıldan fazla süren rafine bir uygarlık içinde değerlendirmişler, özel bir mekan kullanımı yaratmışlardır. Mimari ve doğal çevre ilişkisi de yine bu dönemde önem kazanmıştır (Kuban 1974).

Bizans döneminden farklı olarak, 16.yy'dan itibaren Boğaziçi, kıyıdaki yazlıkları, iç kesimlerdeki çiftlikleri, küçük köy yerleşmeleri ile İstanbul'un sürekli bir parçası durumuna gelmiştir. Boğaziçi Osmanlı döneminde imar edilmiş olup Boğaziçi uygarlığı bu dönemde oluşmuştur. 1453 yılına kadar göçebe kültürü, İran kültürü ve İslam geleneğinin etkisinde gelişen Osmanlı Uygarlığının, İstanbul'un fethi döneminde daha net bir kimlik edinmeye başladığı, daha bilinçli devlet örgütlenmesinin yönlendiriciliği ve korumacılığı altında toplumsal yaşamın her alanında kendini gösterdiği gözlenmektedir (Çınar 1996).

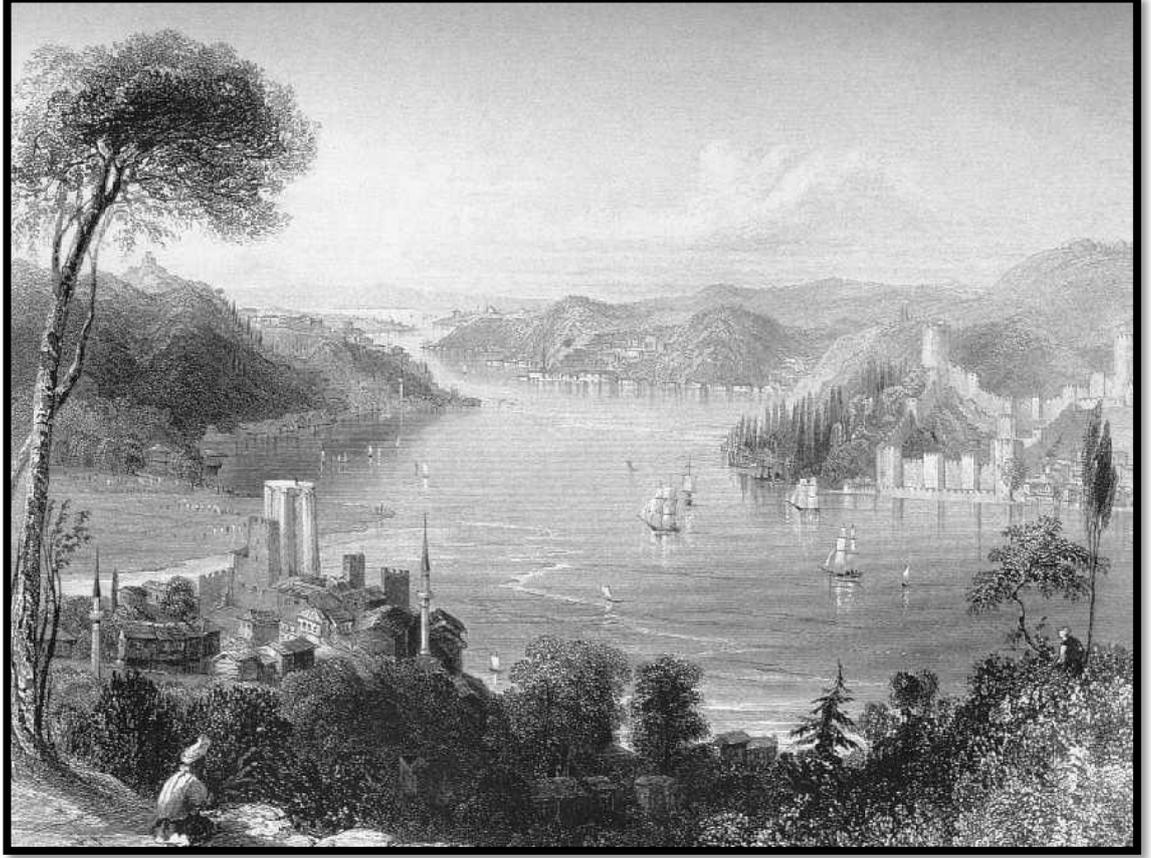
Fatih Dönemi'nde Doğu Roma Devrinde olduğu gibi kentin gelişimi ilk basta sur içinde gerçekleşmiş ve aynı doku, tomografik yapı bu dönemde de varlığını korumuştur. Boğaz'ın 15. yy. da kullanımı genel olarak savunma ve rekreasyon amaçlarına yöneliktir. Fakat Osmanlı Dönemi ile Boğaz'da konut sayısı artış göstermiştir. Yeni saraylar, camiler, külliyeler, hanlar; Haliç'e, Boğaz'da da Üsküdar'a inşa edilmiştir. Yeni köyler ve mahalleler sur dışında Eyüp, Galata ve Üsküdar'da kurulmaya başlamıştır (Kozaman 2007).

İstanbul'da kent nüfusunu arttırmak için Osmanlı imparatorluğu sınırlarında yaşayan Türkler İstanbul'a getirilmiş, ilk önce sur içindeki nüfus yapısı değiştirilmeye çalışılmış, daha sonra Anadolu'dan gelenler Üsküdar'a, Karadeniz'den gelen nüfus da Boğaz'ın çeşitli alanlarına yerleştirilmiştir (Kuban 1975 ve Kozaman 2007).

Rumeli Hisarı, İstanbul'un fethedilmesinden bir yıl önce II. Mehmet tarafından Hermaion tepesine yaptırılmıştır Şekil 3.3' de verilmiştir. Bu hisar Boğaz geçişlerini kontrol etmek amacıyla yapılmış olduğu için Boğazkesen olarak adlandırılmıştır (Dethier 1993 ve Kozaman 2007).

Fetihten sonra Anadolu ve Rumelihisarı yakın çevresinde ilk türk mahalleleri oluşmaya başlamıştır. Ayrıca Baltalimanı'nda bir mescidin varlığından dolayı yeni bir Türk Mahallesi kurulmuştur (Kuban 1969 ve Kozaman 2007).

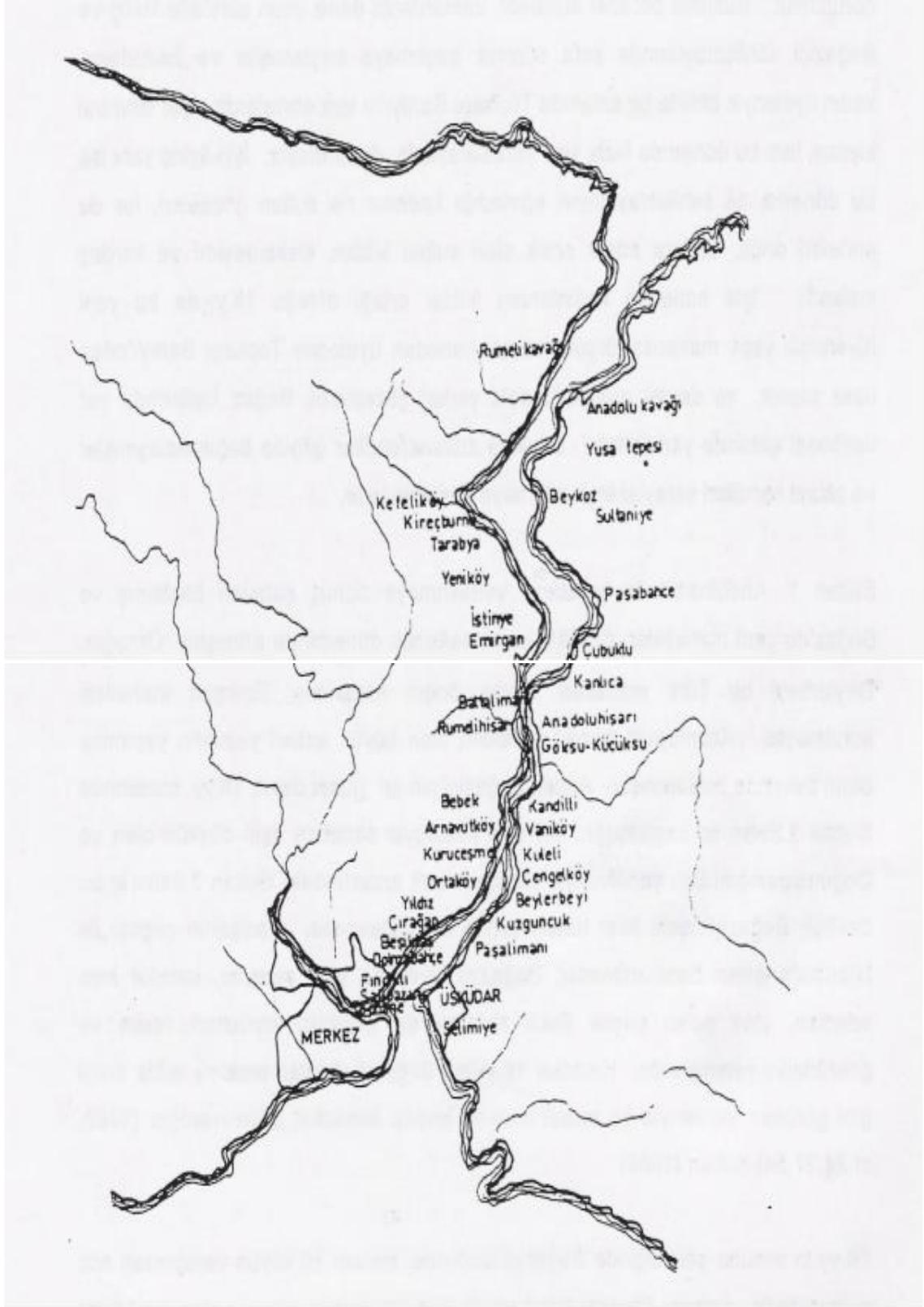
Sekil 3.3: Boğaziçi'nde Anadoluhisarı ve Rumelihisarı

Kaynak: W. Henry Bartlett (Kuban, 1998)

Boğaziçi'nin rekreasyon amaçlı kullanımı, Osmanlı Dönemi ile gelişme göstermiştir. Boğaziçi tepelerinde daha çok mesire alanları ve padişahların kullandıkları av koruları oluşturulmuştur. 17. yy'da başlayan kentin Boğaz boyunca gelişme eğilimi, 18. yy'da alanın kentle bütünleşmesi yönünde ilerleme göstermiştir. Osmanlı İmparatorluğu dönemiminde Boğaziçi yerleşmesi Şekil 3.4' de verilmiştir. Boğaziçi'nde iki yaka arası ve sur içine kayıklarla erişim artış göstermiştir. Anadolu'dan göçü barındıramayan sur içinin yerine yeni yerleşim alanı olarak Boğaziçi ön plana çıkmaktadır. Beylerbeyi'nin kuzeyinde Çengelköy, Kuzguncuk, Bağlarbaşı, İcadiye yerleşimleri gelişme göstermiştir. Fakat bu yüzyılda da Boğaziçi'nde yerleşim bulunmayan ve birbirinden izole köy yerleşimleri bulunmaktadır. Ayrıca Boğaziçi'nde gelişme gösteren yalılar ve çevresi yani kıyı alanı sosyo ekonomik yapının yarattığı kentsel karakteriyle vadi içlerinde yer alan yerleşimlerden farklılaşmaktadır (Aysu 1973).

Şekil 3.4: Osmanlı İmparatorluğu döneminde Boğaziçi Yerleşmesi

Kaynak: Agat(1963)

İstanbul'da batılı anlamda planlama ve şehircilik uygulamaları III. Selim zamanında başlamıştır. Bu dönemde Nizam-ı Cedid Kışlası kurulurken çevresi için bir mevzii plan hazırlattırıldığı bilinmektedir.

II. Mahmut döneminde Osmanlı ordusunda danışman olan Alman General Moltke 1838'de İstanbul kentinin hâlihazır haritasını çıkartmıştır. Şekil 3.5' te verilmiştir. Bu harita kentin sadece mevcut durumunu göstermekle kalmamış, üzerinde bazı imar kararları da işlenmiştir.

Şekil 3.5: 1938 Moltke haritası

Kaynak: Aksoy F., 2009

İstanbul'da yaşanan teknolojik gelişmeler, buharlı gemiler, Şirket-i Hayriye'nin kurulması, demiryollarının gelişmesi fiziksel mekanı da büyük ölçüde etkilemiştir. Sur içindeki İstanbul, Galata ve Üsküdar ayrı ayrı gelişen yerleşimlerken ulaşımda yaşanan gelişmelerle birlikte birbirine entegre olmaya başlamış ve ulaşım araçları bu yerleşimlerin büyümesine ve yayılmasına sebebiyet vermiştir. Günümüzde kıyı alanları silüette yer alan önemli yapılardan Şekil 3.6' da verilen Beylerbeyi Sarayı 1865 senesinde, 1874'te de Çırağan Sarayı yaptırılmıştır. Bunlar Taksim Kışlası, Taşkışla, Gümüşsuyu Kışlası ve Maçka Silahhanesidir (Kuban 1996).

Şekil 3.6: Beylerbeyi Sarayı

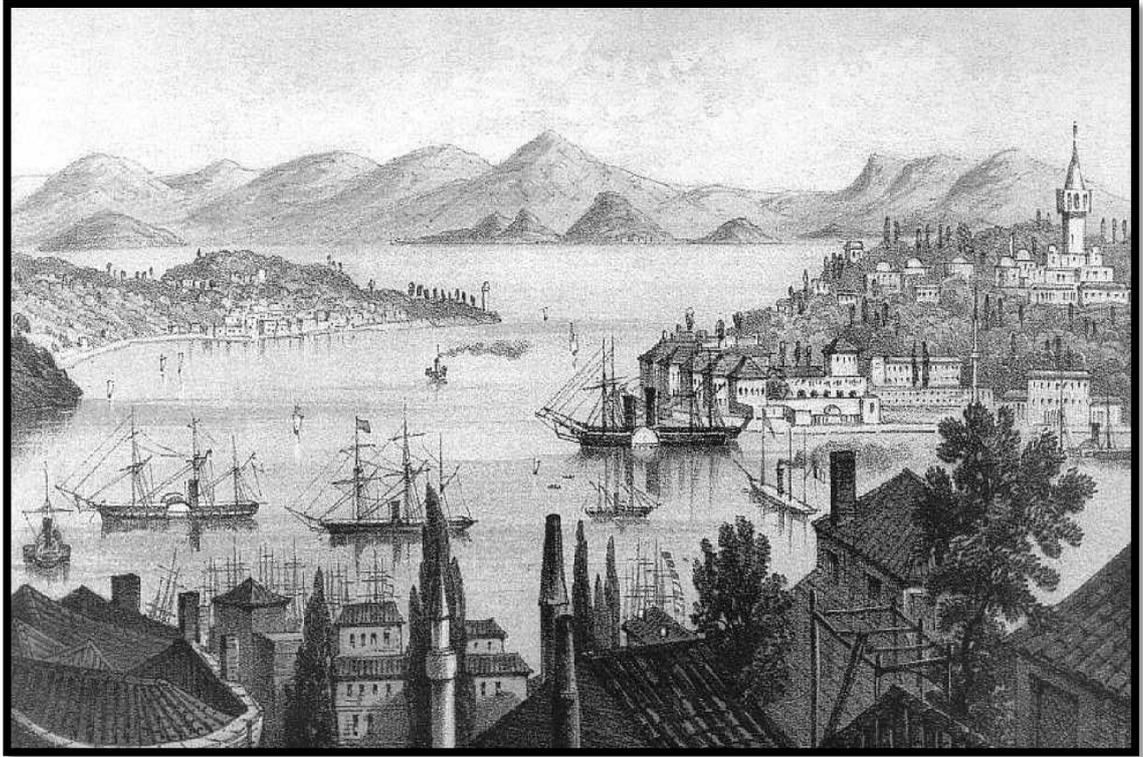
Kaynak: William Henry Bartlett (www.eskiistanbul.net.tr)

1877 yılında tüm ülkede belediye kurulması amacıyla Vilayet Belediye Kanunu çıkarılırken, İstanbul için Dersaadet Belediye Kanunu ile ayrı bir yasal düzenleme yapılmıştır. Bu kanunla ilk kez belediye sınırları çizilmiştir.

Boğaziçi'nde konut gelişimi kadar başka fonksiyonlarında 19. yy'da alana yayıldığı görülmektedir. Kentle bütünleşme süreci içinde konut dışında, ticari, askeri işlevlerin ve sur içinden Boğaziçi'ne kayan yönetim işlevinden dolayı konsoloslukların da alan içinde yer seçimi gerçekleşmiştir. Fransa, İngiltere, İtalya ve Almanya Konsoloslukları yazlık sefaretlerini Tarabya'da yer seçmişlerdir. Konsoloslukların varlığı dışında Tarabya'da 19. yy'da Auguste Huber tarafından günümüzde Cumhurbaşkanlığı Köşkü olarak anılan Huber Köşkü yaptırılmıştır.

Önceden de değinildiği üzere camiler de Boğaziçi silüetinin değişmez elemanları olarak 19.yy. da saraylara yakın noktalarda inşa edilmişlerdir. 19.yy.'da İstanbul Şekil 3.7'de verilmiştir.

Şekil 3.7: Arthur B. Hawes'in çizimiyle 19. yüzyıl sonunda İstanbul

Kaynak: Arthur B. Hawes (www.eskiistanbul.net.tr)

Boğaziçi Mahallelerinde İstanbul genelinde yaşanan yangınlarla beraber ahşap yapıların yerini kagir yapılara bırakmaya başladığı görülmektedir. Boğaziçi'nde kagir olarak yapılan ilk saray Beykoz Kasrı'dır. 19. yy sonunda Boğaziçi'nde kagir sarayların yapımında artış yaşanmıştır. Fakat bu değişim sivil yapılarda, anıtsal yapılara göre daha sonra gerçekleşmiş bir değişikliktir. Ahşap yapılardan dolayı yangınların yaratmış olduğu yıkım, çıkarılan Ebniye Kanunnameleri ile yapılaşmaya ilişkin bazı kurallar getirilerek engellenmeye çalışılmıştır. 1848 de uygulamaya başlayan 'Ebniye IV. Nizamesi' yapıların detaylarını belirleyici, cadde ve sokakların genişletilmesi, malzemesi, ruhsat alımı gibi hususları içermektedir ve ayrıca kaçak yapıların çoğalmasıyla yasaklayıcı hükümler içeren birçok yasal mevzuatı içermektedir ve bununla beraber Boğaziçi'nde ilk yasal mevzuat, 1848'de uygulamaya konmuştur. 1851'de Bekir Pasa tarafından 1/25000 ölçekli 'Zirai Osmani' haritası hazırlanmıştır. '16 Ağustos 1854'te ilk yasal Belediye İstanbul Şehremaneti kurulmuştur. Bu dönemde kıyıların devlete ait olduğu görüşü hakim olmuştur. 1877 yılında 'Dersaadet Belediye Kanunu' yürürlüğe girmiş ve bu kanunla İstanbul Belediyesinin ve aynı zamanda Boğaziçi sınırları ilk kez çizilmiştir' (Kamış 1991). 1882'de çıkarılan yeni 'Ebniye Kanunu' ise, kaçak yapılara yasaklanma, Boğaziçi sahil yapısının ve köşklerinin ahşap olma zorunluluğu gibi bir takım esaslara yer vermiştir. Aynı yıl kentin yollarının genişletilmesi, meydanlar açılması ve ticaretin geliştirilmesi amacıyla C. Stolpe'ye plan hazırlanmıştır (Çubuk 1994).

19. yy boyunca, seçmeci üslupta ve büyük boyutlardaki sarayları, köşkleri, yalıları ve camileri ile, sayfiye alanı niteliğinin yanında, mimari karakteri değişen ve prestij kazanan Boğaziçi'nde; köyler kara yollarının da gelişimi ile, hem sınırlarını genişletmişler hem de izole yerleşmeler olmaktan çıkıp, kentle bütünleşerek, büyük ölçüde yıl boyunca yaşanan yerler haline gelmişlerdir (Salman 2004).

3.3.4 Cumhuriyet Sonrası Dönem

1923-1950 seneleri arasında Boğaziçi durgun bir dönem geçirmiştir. Savaşta nüfus kaybettiği için konut alanları gelişmemiş, ekonomiyi canlandırmak için devler eliyle sanayi tesisleri yapılmıştır. Boğaziçi bu dönemde sanayi fonksiyonunun yer aldığı alan

olmuştur. Terk edilen saraylar, yalılar, çürümeye bırakılmış ve Boğaziçi'nin mekansal dokusunun sürekliliği zedelenmeye başlamıştır. 1950'lere kadar Boğaziçi kentsel bir yapı niteliğinden yoksundur (Kozaman 2007).

Boğaziçi'nde konumlanmış sanayi alanlarında çalışanlar barınma sorunlarını alan içinde bulunan hazineye ve özel mülkiyete ait araziler üzerinde gecekondular yaparak çözmeye başlamışlardır (Aysu 1989).

Bu nedenle 1950'lere kadar Boğaziçi silüetinde eski oluşumların kendi haline bırakıldığı, yeni oluşum olarak sanayi yapıları ve gecekondular görülmektedir. Dönemin kent yönetimi Boğaziçi'nin rekreatif amaçlı gelişimini desteklemek için, Dolmabahçe'de İnönü Stadyumu, Taksim Gezisi'ni yapmış, Atatürk Kültür Sarayı inşasına başlamıştır ve Rumeli Hisarı'nda Tevfik Fikret'in evi müzeye dönüştürülmüştür. Ayrıca Bebek'te inşa edilmiş olan Robert Koleji, 1800'lerde yapılmış olan Kandilli Kız Lisesi ve Kuleli Askeri Lisesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Orman Fakültesi de alan içinde eğitim amacıyla yer alan kullanımlardır (Kozaman 2007). Şekil 3.8' de verilmiştir.

Şekil 3.8: Kuleli Askeri Lisesi

Kaynak: www.panoramio.com

1950-1970 seneleri arası nüfus artısının Boğaziçi'nde görüldüğü ve iç göçlerle gelen nüfusun sonucu olarak da Boğaziçi'nin yerleşim alanı sınırları yeni eklentilerle genişlemiştir. Levent-İstinye gibi yeni sanayi alanlarının açılması, konut alanlarının yavaş yavaş ticari birimlere dönüşmesi, eğitim ve spor alanları, tiyatrolar, otogar, oteller, koru-parkların yapımı ve buna bağlı olarak farklı fonksiyonlar gelişme göstermiştir. Boğaziçi daha kentsel işlevlerle dolu bir yerleşme haline gelmiştir. Boğaziçi'nde bu dönem içinde yasal konut gelişimi de genel olarak Boğaziçi'nde merkez özelliği taşıyan Üsküdar ve Beşiktaş'ta artış göstermiştir. Şekil 3.9 ve Şekil 3.10' da verilmiştir.

Şekil 3.9: 1950 yıllarına ait Üsküdar fotoğrafı

Kaynak: www.değişti.com

Şekil 3.10: 1950 yıllarına ait Beşiktaş fotoğrafı

Kaynak: www.değişti.com

1/5000 ölçekli İstanbul Sanayi Nazım Planı 1966 yılında onaylanmıştır. Aynı yılın sonlarına doğru uygulamaya geçirilen, İmar ve İskan Bakanlığı denetiminde Bakanlıklar arası oluşturulan bir komisyonun hazırladığı plan, Boğaziçi’ndeki sanayileri koruma kararı almıştır. Boğaziçi’nde, nüfus yoğunluğunun hızla artmasında sanayileşmenin yanı sıra yeni deniz taşımacılığının, inşaat ve yol yapımlarındaki artısın da etkisi olmuştur. Boğaziçi alanı içinde, ulaşımın sağladığı kolaylıkla birlikte ilk kontrolsüz ve niteliksiz yerleşmeler Rumeli yakasında oluşmuştur (Pilgir 1992).

1970’li yıllarda başlayıp günümüze kadar devam eden karayolu ulaşımındaki gelişmelerden dolayı, özel araç kullanımında artış olmuş bu nedenle trafik sorunu oluşmuştur. Trafik sorununa çözüm bulabilmek için kıyılarda dolgular yapılarak kazıklı yollar geçirilmiştir. Yapılan kazıklı yollar yalıların deniz ile olan ilişkilerini keserek, özgünlüklerini kaybetmelerine neden olmuştur. Büyükdere ve Arnavutköy sahilinde yapılan kazıklı yollar yüzünden denizle ilişkisi kopan yalılar hemen fark edilmektedir. (Aysu 1989). Şekil 3.11’ de verilmiştir.

Şekil 3.11: İstinye Yalılarının önündeki kazıklı yol

Kaynak: Aksoy F., 2006

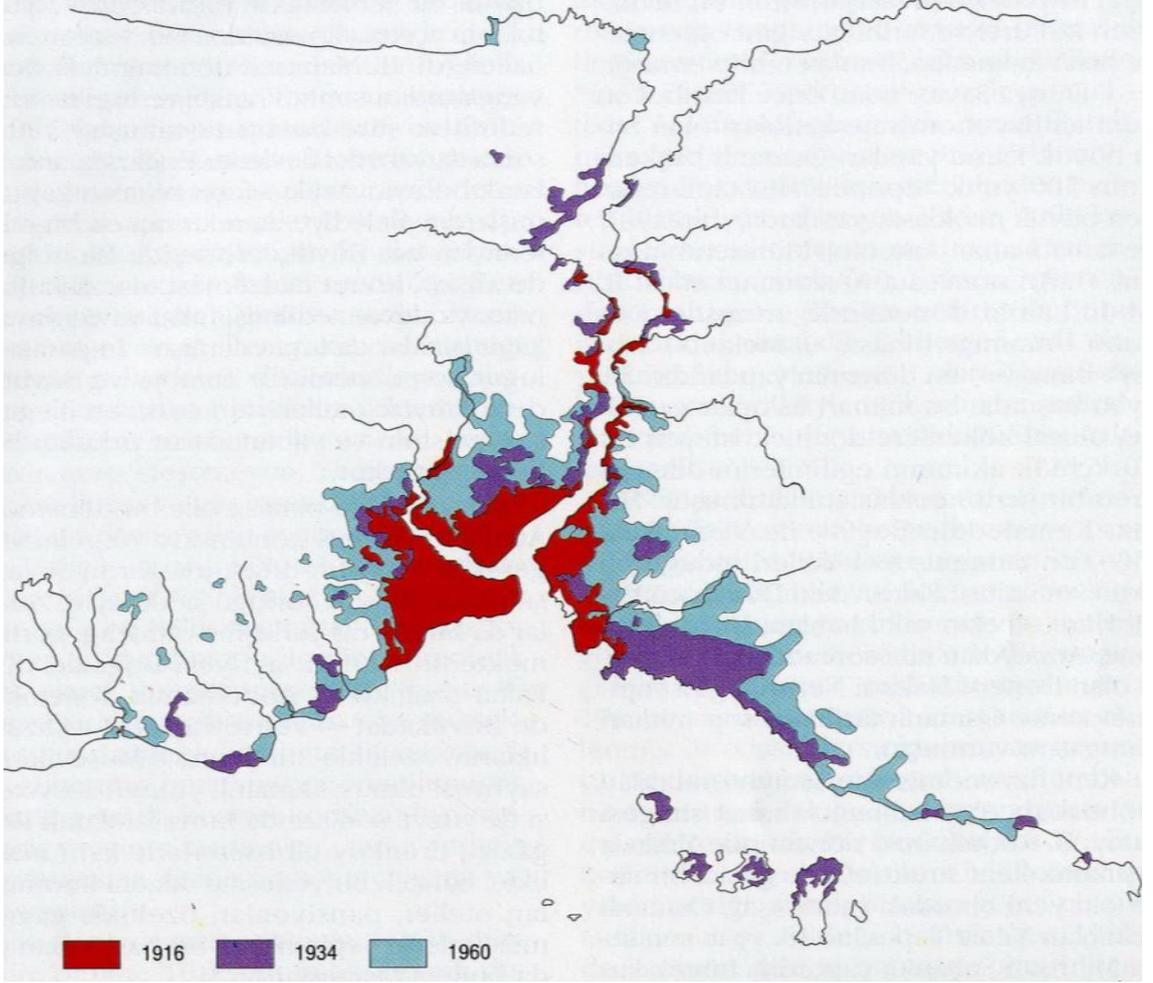
1971 yılında, Boğaziçi'nin 1/5000 ölçekli nazım plan çalışmaları yapılırken Boğaziçi köyleri ile birlikte Yalılar ve Sahil Şeridinin Planlanması da ele alınmıştır. Planda silueti etkileyen önemli bir karar alınmış, yalılar arasında bulunan bos araziler üzerinde sahil şeridinde devamlılığın sağlanması amacıyla boşlukların 9.50m. yüksekliğini geçmeyecek şekilde yapılanmasına izin verilmiştir (Kozaman 2007).

Tarihsel değerleri korumayı amaçlayan bu plan 1971'de Bakanlıkça onanarak uygulamaya girmiştir. 1973 yılında da G.E.E. ve A.Y.K'ca Boğaziçi'nin sit özelliği taşıyan özel ya da devlete ait korular, vadiler ve çayırılık alanlara koruma amaçlı şartlar getirilerek kullanışları sınırlandırılmış ve tanımlanmıştır (Özüer 1993).

1973 yılında 1. Boğaziçi Köprüsünün ve daha sonra 1989 yılında 2. Boğaziçi Köprüsünün ve bunlara bağlı otoyolların hizmete girmesiyle Boğaz'ın her iki tarafındaki arazi kullanımı olumsuz etkilenmiştir (Özsoy 1990 ve Pilgir 1992).

14.12.1974 tarih ve 8172 nolu karar ile Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından Boğaziçi'nin doğal karakterini korumak, aynı zamanda yerleşme yoğunluğunu sınırlamak amacıyla, 'Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Kararları' belirlenmiştir. 1977 tarihinde, Boğaziçi alanının tamamını kapsayan ve 1/5000 ölçeğinde hazırlanan 'Nazım İmar Planı' ve 'Uygulama Yönetmeliği' yürürlüğe girmiştir. 1977 tarihli Nazım Koruma Planı ile Boğaziçi, rekreasyon, turizm ve konut alanı olarak ayrılmış ve İstanbul Metropolitan alan planlamasında da bu kararlar kabul edilmiştir. 3.6.1977 tarihli Boğaziçi Nazım Koruma plan raporunda, tarihi yeşil alanların yok olmasını önlemek amacıyla bakım ve yenilenmelerine temel ilke olarak karar verilmiş ve yeşil alanlar hakkında ortak hükümler belirlenmiştir. 1977 tarihli Boğaziçi Nazım Koruma Planı 1978, 1979 ve 1982 yıllarında revize edilmiştir. 14.1.1978 tarihinde, GEE ve AYK'nın 10201 nolu kararıyla Boğaziçi kuru ve mesire alanlarının korunmasına karar verilmiştir. 1980'lerden sonra Boğaziçi'nde sanayinin gelişimi, Boğaziçi'ne ilişkin plan ve yasalardaki tutarsızlıklar, ulaşımda sahil ve sahilden iç kesimlere doğru ilerleyen aksların, köprülerin ve çevre yollarının yapılması İstanbul genelinde ve Boğaziçi özelinde, yerleşik alan lekesinin hem doğu-batı yönünde hem de kuzeye doğru yayılmıştır. Boğaziçi'ni oluşturan ilçelerin yapılaşmış alan büyüklüklerinin yıllara göre değişimine ve Boğaziçi'nde farklı dönemlere ait bina sayılarını veren bilgilere bakıldığında da bu yayılmanın varlığı Beykoz ve Sarıyer ilçelerindeki yapılaşmış alan ve bina sayısı artışlarından anlaşılmaktadır. Şekil 3.12' de verilmiştir.

Şekil 3.12: 20. yy'da kent gelişimi

Kaynak: İ.B.B. Analitik Etüd Çalışması (2008)

3.4 BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜM BÖLGESİNİN İNCELENMESİ

Boğaziçi alanına olan ilgi 1980 sonrası dönemde artmış, buna bağlı olarak yasal düzenlemeler ve imar planı çalışmaları yapılmıştır. 1982 yılında yeni bir plan hazırlanmasına karar verilmiş ve bu plan ile Boğaziçi alanı, sahil şeridi, öngörünüm, geri görünüm ve etkilenme bölgeleri olmak üzere toplam dört bölüme ayrılmıştır. Şekil 3.13 ve Şekil 3.14' te verilmiştir.

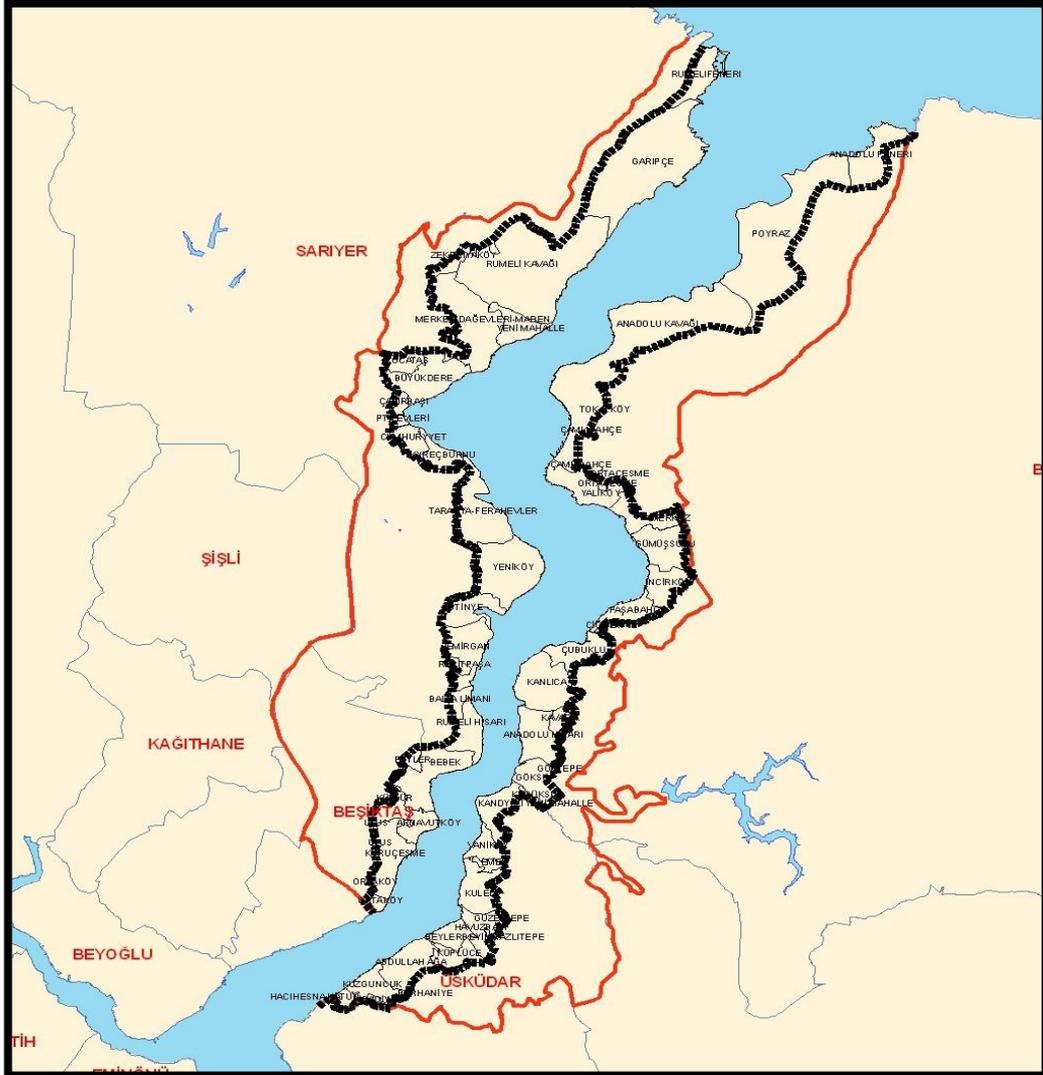
Boğaziçi Sahil Şeridi: Boğaziçi kıyı kenar çizgisini izleyen sahil kesimidir.

Öngörünüm Bölgesi: Sahil şeridine bağlı ve Boğaziçi'nin en etkili peyzajını veren, aynı zamanda Boğaziçi yerleşmesinin iç kısımlardaki korunması gerekli alanı kapsamaktadır. Ve Boğaz'dan görünen gökyüzü çizgisi ile sınırlıdır.

Geri Görünüm Bölgesi: Boğaziçi alanının öngörünüm bölgesi ile etkilenme bölgesi arasında kalan ve Boğaziçi yerleşmesinin iç kısmını oluşturan coğrafi alandır. Boğaziçi alanının dış sınırlarını oluşturan oluşumlar ile sınırlıdır.

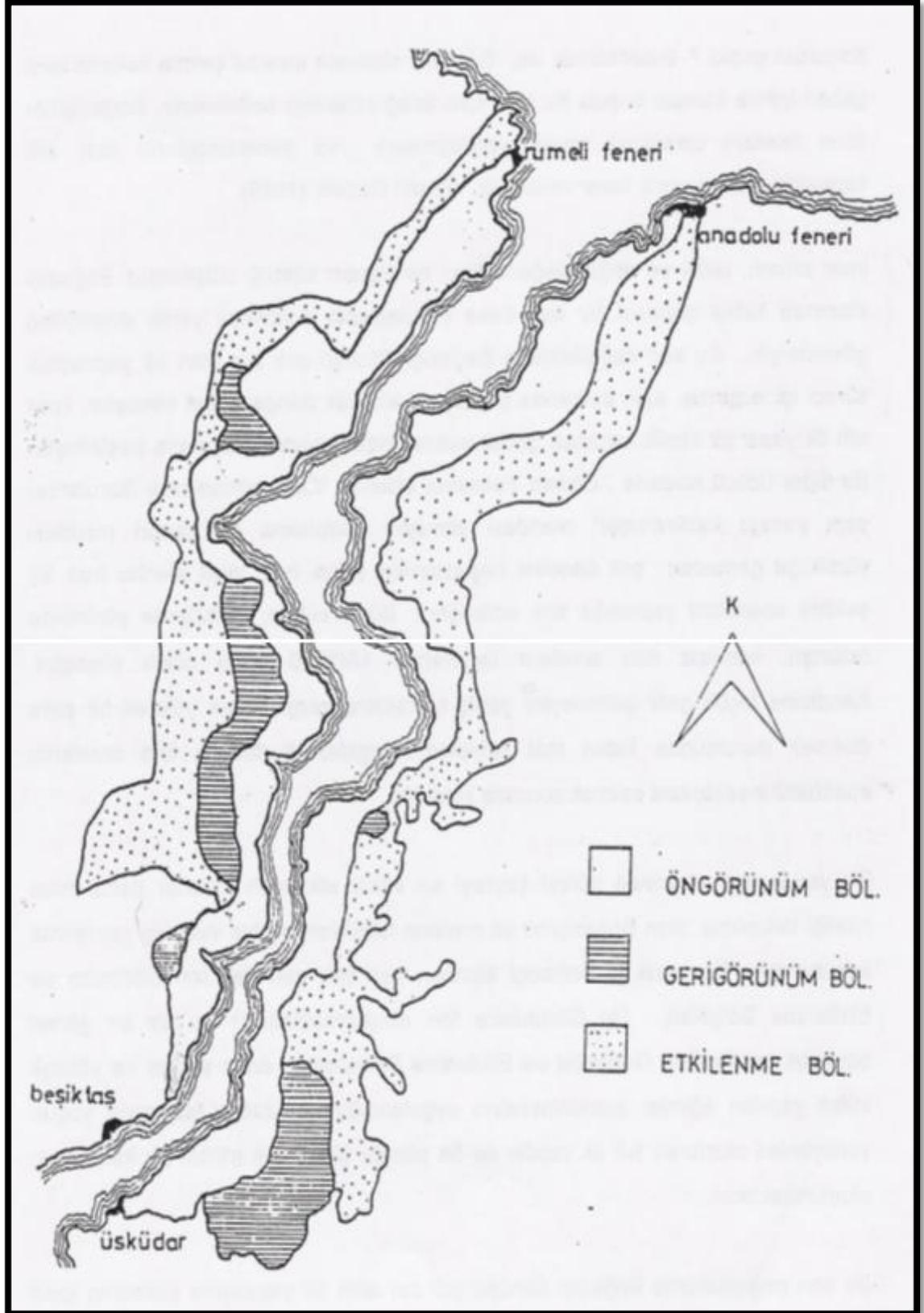
Etkilenme Bölgesi: Kırsal alana ve şehir merkezine bağlı etkilenme olarak iki kısma ayrılan, bununla birlikte Boğaziçi alanının, sahil, öngörünüm ve geri görünüm bölgeleri dışında kalan bölgedir (Çınar 1996).

Şekil 3.13: Boğaziçi Öngörünüm Alanının İstanbul içindeki yeri

Kaynak: İ.b.b Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Şekil 3.14: Boğaziçi Alanı krokisi

Kaynak: 22.7.1983 tarihli ve 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Planı

Ocak 1983'te Bakanlar Kurulu kararı ile bu uygulamaya bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Bakanlar Kurulu Boğaziçi'nin tarihi ve doğal güzelliklerini ortadan kaldıracak ve nüfus yoğunluğunu arttıracak yeni gelişim alanlarını önlemek için 1/5000 ölçekli nazım plan ve 1/1000 ölçekli uygulama planları sonuçlanana kadar, yeni yapılara ruhsat verilmemesi bu süre içinde sadece tescilli binaların onarımına ve restorasyonuna devam edileceği, belediyeye ait orman ve yeşil alanların 'orman statüsüne' alınacağı, hazineye ait arsaların korunarak yeşil alan olarak kalacağı ve sanayi alanı planların kaldırılacağı kararları almıştır. Bakanlar Kurulu, Nazım Plan ve Öngörünüm için uygulama planının üç aylık bir süre içinde tamamlanmasına karar vermiştir. Fakat 1/5000 ölçekli Nazım Planı ile 1/1000 ölçekli Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesini içeren Koruma Geliştirme Planının her ikisi de, İstanbul Belediyesi, Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosu ve İller Bankası üyelerinden oluşan bir planlama komitesi tarafından hazırlanarak 22.7.1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Boğaziçi'nde üst ölçekli ve bütüncül bir bakış açısıyla Boğaziçi'nde kontrol ve denetleme mekanizmasını da kuvvetlendiren yönetim organları belirlenmiştir. Bunlar Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu, Boğaziçi İmar İdare Heyeti ve Boğaziçi İmar Müdürlüğü'dür. Ancak 3194 sayılı Kanununun 46. maddesi; 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 6 ncı maddesine göre kurulan organlar kaldırılmıştır. Bu kuruluşların görev ve sorumlulukları aşağıda belirtilen çerçeve dahilinde İstanbul Büyük Şehir ve İlçe Belediye Başkanlıklarınca yürütülür. Söyle ki : 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 2 nci maddesinde belirlenen ve 22.07.1983 onay tarihli plana göre Boğaziçi alanında gösterilen "Boğaziçi Sahil Şeridi" ve "öngörünüm" bölgelerindeki uygulamalar İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığınca, "geri görünüm" ve "etkilenme" bölgelerindeki uygulamalar da ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarınca yapılır. Bu uygulamalar, Boğaziçi'nin bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaması ve korunması gerekli olan bir alanın çok merkezli bir yönetim yapısının oluşmasına neden olmuştur (Kozaman 2007).

Boğaziçi Yasası'nın İmar Mevzuatı'ndan önceki hükümlerine bakıldığında yasanın 3.maddesinin 'f' fıkrasına göre Boğaziçi alanında mevcut yapı ve nüfus yoğunluğunu arttırıcı türden plan değişikliklerinin yapılması, 'g' fıkrası ile de sahil şeridi ve ön görünümde parsel boyutu 5000 m2 ve üstünde olan alanlarda, ifraz işlemi yapılmadan

iki katı geçmeyecek şekilde azami TAKS oranı %6 olacak şekilde yapılaşmaya izin verilmiştir. Bu madde Boğaziçi'nde yeşil alanlar, orman ve koru alanlarında da uygulamaya izin vermiştir. 11.12.1986 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararla 'g' fıkrası iptal edilmiş fakat öngörünüm bölgesi ve sahil şeridinde yapılaşmaya izin veren bu madde, yürürlükte olduğu süre içinde birçok olumsuz uygulamalara yasal altlık teşkil etmiştir. Boğaziçi'nde öngörünüm bölgesindeki yapılaşma bu dönem içinde artış göstermiştir. Bu iki sene içinde öngörünüm bölgesindeki 93 parsel üzerinde 1335 lüks konutun inşası gerçekleşmiştir. Bu yapıların inşası, yeşil alanları da yok eden bir uygulama olmuş, öngörünüm bölgesinde yer alan ağaçların %10'u yok olmuştur. Ayrıca 285.425 m2 rekreasyon alanının 17221 m2'sinde yapılaşma gerçekleşmiştir (Gülersoy 1995 ve Kozaman 2007).

3194 sayılı Kanunun geçici 7. maddesine göre Boğaziçi alanında mevcut çekme katlar aynı gabari içinde kalmak şartı ile tam kata iblağ edilir. Ancak teras kullanma hakkı daha önce tapuya tescil edilmemiş olan çatı katı malikleri emlak vergisi için beyan edilen daire bedelinin daire metrekaresine bölünerek bulunan bir metrekaire değerinin kazanılan alan ile çarpımı sonucu bulunan değeri hisse nispetlerine göre diğer kat maliklerine öder. Kendileri bulunmadıkları takdirde bu bedel isimlerine milli bir bankaya yatırılır. Bu madde Boğaziçi silüetini etkileyen maddelerden birisidir. 24.02.1984 ve 22.05.1986 yılında çıkarılan 2981 ve 3290 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına aykırı yapılara uygulanacak işlemler hakkındaki yasaların Boğaziçi alanında uygulanmasına ilişkin koşullar 07.06.1986 tarihinde belirlenmiştir. 10.10.1985 tarihine kadar yapılmış olan bütün kaçak yapılar af kapsamına alınmıştır. İmar affı ile yasal kimlik kazanan gecekonducular hızla apartmanlaşmaya başlamıştır. 1989 senesinde çıkan 1988/61 sayılı karar ile bütün Boğaziçi alanı imar affı kapsamından çıkarılması kesinleşmiştir (Gülersoy 1995 ve Kozaman 2007).

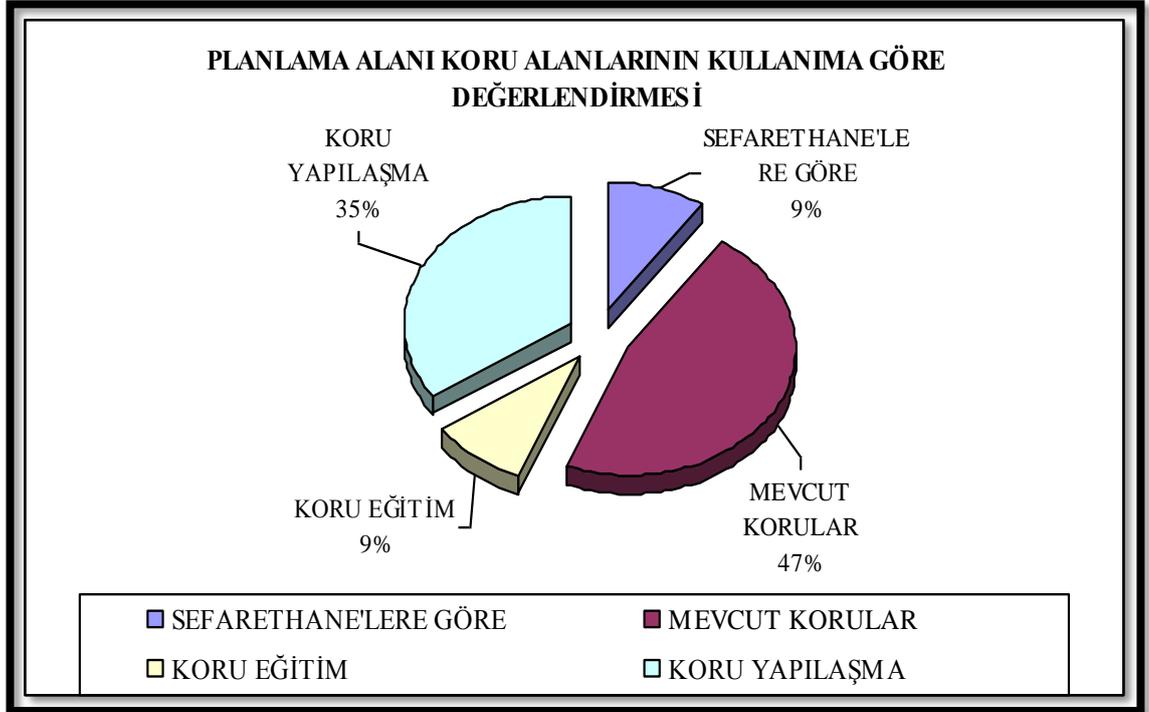
4 BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM ALANI İÇERİSİNDE YER ALAN KORU ALANLARI

Boğaziçi alanındaki koru alanlarının ilçe ve mahallelere göre dağılımları mülkiyet bilgileri, kapladıkları alanları sınıflandırılmıştır.

4.1 MEVCUT KORU ALANLARI

Boğaziçi Öngörünüm bölgesinde 763,6 ha koru alanı bulunmaktadır. Koru alanları Mart 2008 arazi tespitine göre, koru alanları; niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan koru alanları, mevcut koru alanları, eğitim koru alanları ve sefarethane koruları olarak sınıflandırılmıştır. Koru alanlarının yüzde 35'i içinde yapı bulunan niteliğini kaybetmiş koru alanları, yüzde 9'u sefarethane koruları, yüzde 9'u Eğitim tesislerindeki koru alanları ve yüzde 47'si mevcut koru alanlarıdır. Şekil 4.1' de verilmiştir.

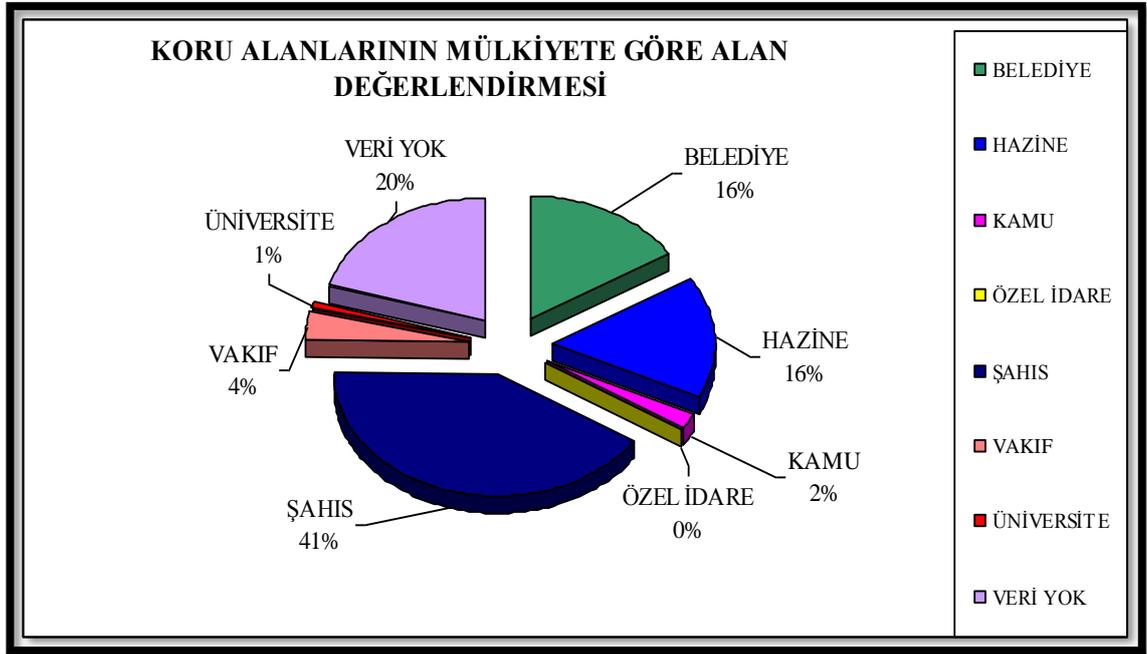
Şekil 4.1: Planlama Alanı Kору Alanlarının kullanıma göre değerlendirilmesi

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Koru alanlarındaki mülkiyet dağılımı ise, yüzde 41 oranla şahıs mülkiyetinde olan korular birinci sırada olup ardından yüzde 16 oranında Belediye alanları, yüzde 16 oranında hazine alanları ve vakıf kamu, , üniversite alanları, özel idare olarak sıralanmaktadır. Mülkiyet verisinin yüzde 20'si ise bulunamamıştır. Şekil 4.2' de verilmiştir.

Şekil 4.2: Koru Alanlarının mülkiyete göre alan değerlendirilmesi

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Planlama alanındaki toplam koru alanlarının yüzde 47'si mevcutta koru alanı olarak kullanılan alanlardır.

Tablo 4.1: Mevcut korular Beşiktaş İlçesi dağılımı

MAHALLE	ALAN (m ²)	İLÇE ADI
BEBEK	229,863.99	BEŞİKTAŞ
ETİLER	10,138.55	BEŞİKTAŞ
KÜLTÜR	27,634.11	BEŞİKTAŞ
KURUÇEŞME	82,510.86	BEŞİKTAŞ
ORTAKÖY	32,180.76	BEŞİKTAŞ
TOPLAM	382,328.27	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.2: Mevcut korular Beykoz İlçesi dağılımı

MAHALLE	ALAN (m ²)	İLÇE ADI
ANADOLUHİSARI	293,715.89	BEYKOZ
CUBUKLU	208,118.52	BEYKOZ
KANLICA	303,838.57	BEYKOZ
KAVACIK	100,980.02	BEYKOZ
MERKEZ	275,199.02	BEYKOZ
TOPLAM	1,181,852.02	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.3: Mevcut korular Sarıyer İlçesi dağılımı

MAHALLE	ALAN (m ²)	İLÇE ADI
ARNAVURTKOY	1,417.71	SARIYER
BALTALIMANI	57013.75	SARIYER
CUMHURİYET	269025.69	SARIYER
EMIRGAN	444054.93	SARIYER
KIRECBURNU	47827.99	SARIYER
RUMELİ HİSARI	35321.79	SARIYER
RUMELİHISARI- BALTALIMANI	68658.7	SARIYER
TARABYA-FERAHEVLER	175078.76	SARIYER
YENİKÖY	204405.89	SARIYER
TOPLAM	1,302,805.21	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.4: Mevcut korular Üsküdar İlçesi dağılımı

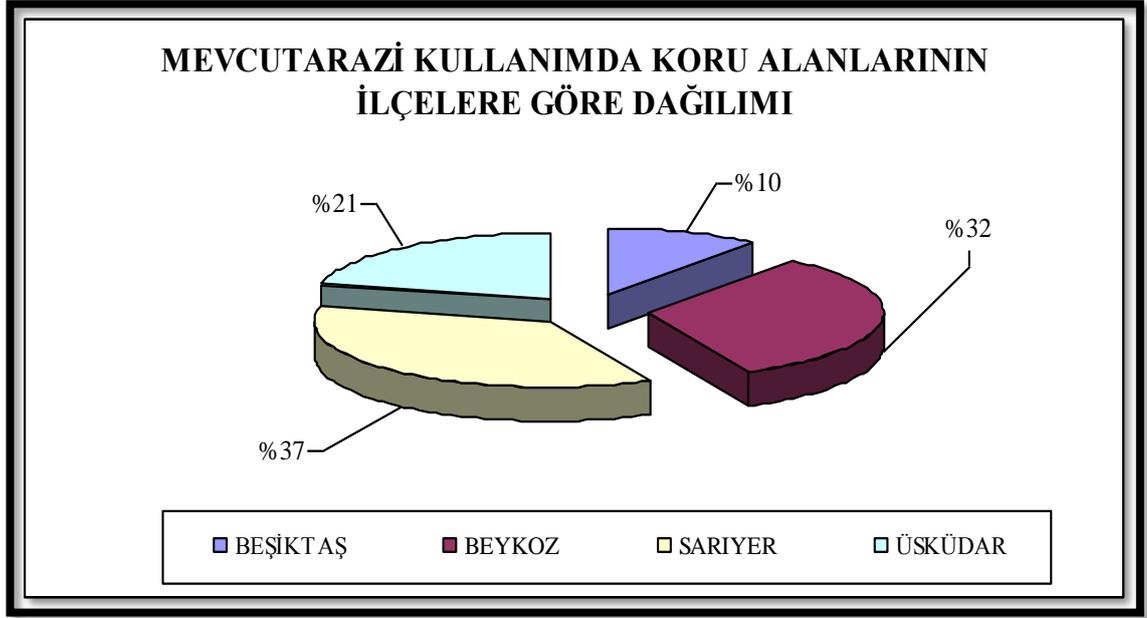
MAHALLE	ALAN (m ²)	İLÇE ADI
ABDULLAH AGA	92,115.48	ÜSKÜDAR
HACIHESNAHATUN	134,875.91	ÜSKÜDAR
KANDILLI	211,967.00	ÜSKÜDAR
KULELİ	89,766.84	ÜSKÜDAR
KUZKUNCUK	105,800.04	ÜSKÜDAR
VANIKOY	142515.43	ÜSKÜDAR
TOPLAM	777,040.70	
GENEL TOPLAM	3,644,026.20	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Alansal olarak 364,4 ha olan mevcut koru alanlarının ilçelere ve mahallere göre dağılımı tablo 5.1, Tablo 5.2, Tablo 5.3, Tablo 5.4' de verilmiştir.

Çalışma alanında mevcut koruların yüzde 21'i Üsküdar ilçesinde , yüzde 10'u Beşiktaş ilçesinde , yüzde 32'si Beykoz ilçesinde ve yüzde 37'si Sarıyer ilçesinde bulunmaktadır. Şekil 4.3' te verilmiştir.

Şekil 4.3: Koru Alanlarının mülkiyete göre alan değerlendirmesi

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

98,9 ha koru alanının mülkiyet verisi bulunmamakta olup diğer alanlardaki mülkiyet sırasıyla; şahıs, belediye, hazine, vakıf ve kamu mülkiyetine ait alanlardı. Tablo 4.5' te verilmiştir.

Tablo 4.5: Mevcut Koru Alanlarında mülkiyet dağılımı

MÜLKİYET	ALAN (m ²)
BELEDİYE	873,796.73
HAZİNE	614,032.43
KAMU	108,462.37
ŞAHIS	890,259.78
VAKIF	168,199.93
VERİ YOK	989,274.98
TOPLAM	3,644,026.22

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

4.1.1 Niteliğini Kaybetmiş İçinde Yapı Bulunan Koru Alanları

Planlama alanında niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan koru alanları toplam 269.2 ha'dır. İlçelere göre alan büyüklüğü incelendiğinde; Beşiktaş ilçesinde 16,04 ha', Beykoz ilçesinde 81,1 ha, Sarıyer ilçesinde 168,5 ha ve Üsküdar ilçesinde 3.5 ha niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan koru alanları bulunmaktadır. Tablo 4.6, Tablo 4.7, Tablo 4.8, Tablo 4.9' da verilmiştir.

Tablo 4.6: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan Koru Alanları Beşiktaş İlçesi

MAHALLE	ALAN m ²	İLÇE ADI
BEBEK	33,208.70	BEŞİKTAŞ
KURUÇEŞME	127,210.97	BEŞİKTAŞ
TOPLAM	160,419.67	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.7: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan Koru Alanları Beykoz İlçesi

MAHALLE	ALAN m ²	İLÇE ADI
ANADOLUHİSARI	209,227.12	BEYKOZ
CUBUKLU	84,348.21	BEYKOZ
GÖKSU	31,714.16	BEYKOZ
GÜMÜŞSUYU	361,185.88	BEYKOZ
İNCİRLİ	85,525.28	BEYKOZ
MERKEZ	21,268.39	BEYKOZ
YALIKÖY	18,032.86	BEYKOZ
TOPLAM	811,301.90	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.8: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan Koru Alanları Sarıyer İlçesi

MAHALLE	ALAN m²	İLÇE ADI
BALTALİMANI	71,027.59	SARIYER
BÜYÜKDERE	280,224.89	SARIYER
CUMHURİYET	48,878.39	SARIYER
CUMHURİYET-KİRECBURNU	27,613.87	SARIYER
EMİRGAN	56,458.02	SARIYER
İSTİNYE	17,730.40	SARIYER
KİREÇBURNU	46,871.16	SARIYER
MERKEZ DAG EVLERİ_KOCATAS	60,614.37	SARIYER
MERKEZ DAG EVLERİ_MADEN	117404,1	SARIYER
RUMELİ HİSARI	32,953.84	SARIYER
RUMELİ KAVAĞI	31,015.48	SARIYER
TARABYA FERAHEVLER	405,938.90	SARIYER
YENİ MAHALLE	106,511.36	SARIYER
YENİKOY	381,757.78	SARIYER
TOPLAM	1,685,000.13	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

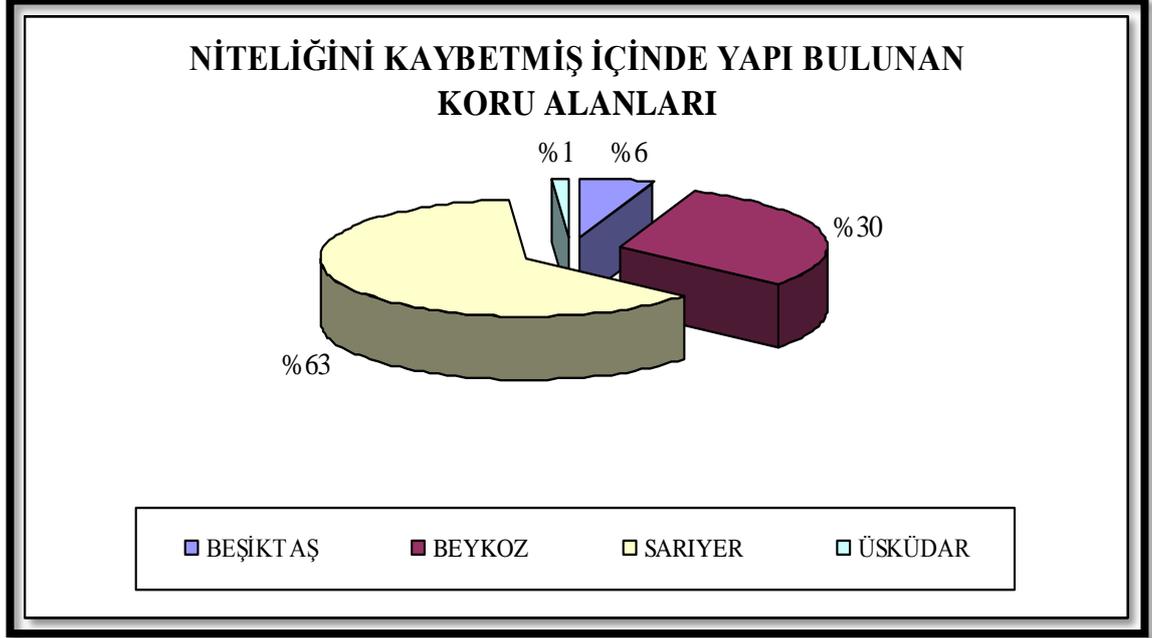
Tablo 4.9: Niteliğini kaybetmiş içinde yapı bulunan Koru Alanları Üsküdar İlçesi

MAHALLE	ALAN m²	İLÇE ADI
KANDILLI	35,449.02	ÜSKÜDAR
TOPLAM	35,449.04	
GENEL TOPLAM	2,692,170.74	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Niteliğini kaybetmiş koru alanlarında ilçelere göre dağılımda %63 payla Sarıyer ilçesi birinci sıradadır. %30 payla Beykoz ilçesi 2. sırada ve %6'lık payla Beşiktaş 3. sırada ve %1'lik payla Üsküdar 4. sıradadır. Şekil 4.4' te verilmiştir.

Şekil 4.4: Koru Alanlarının mülkiyete göre alan değerlendirmesi

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.10: Niteliğini kaybetmiş Koru Alanları mülkiyeti

MÜLKİYET	ALAN (m ²)
BELEDİYE	167,912.30
HAZİNE	340,526.07
ÖZEL İDARE	2,275.35
KAMU	2,301.13
ŞAHİS	1,601,848.81
ÜNİVERSİTE	3,547.77
VAKIF	26,540.15
VERİ YOK	516,203.68
KORU_1	31,015.48
TOPLAM	2,692,170.74

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Şahıs ve hazine mülkiyetindeki koru alanlarının ağırlıklı olarak niteliğini kaybettiği görülmektedir. Belediye, özel idare, kamu, üniversite ve vakıf mülkiyetindeki alanlarla birlikte toplam 2175967.06 m² lik alanın mülkiyet verilerine ulaşılmış olup 516203.68 m²'lik alanın verisi bulunmamaktadır. Tablo 4.10' da verilmiştir.

4.1.2 Eğitim Korumaları Alanları

Planlama alanında mevcut eğitim koru alanı Toplam 567541.89 m² dir. Eğitim tesislerinin bulunduğu koru alanları Beşiktaş ve Üsküdar ilçelerinde yer almaktadır. Tablo 4.11, Tablo 4.12’ de verilmiştir. Bu alanlar, Boğaziçi Üniversitesi, Kandilli Kız Lisesi, Robert Kolejidir.

Tablo 4.11: Mevcut Eğitim Korumaları Beşiktaş İlçesi dağılımı

MAHALLE	ALAN m ²	İLÇE ADI
ARNAVUTKÖY	33,354.65	BEŞİKTAŞ
ARNAVUTKÖY- KURUÇEŞME	43,200.03	BEŞİKTAŞ
BEBEK	135,049.97	BEŞİKTAŞ
KURUÇEŞME	192,819.44	BEŞİKTAŞ
RUMELİ HİSARI	135,991.92	BEŞİKTAŞ
TOPLAM		540,416.01

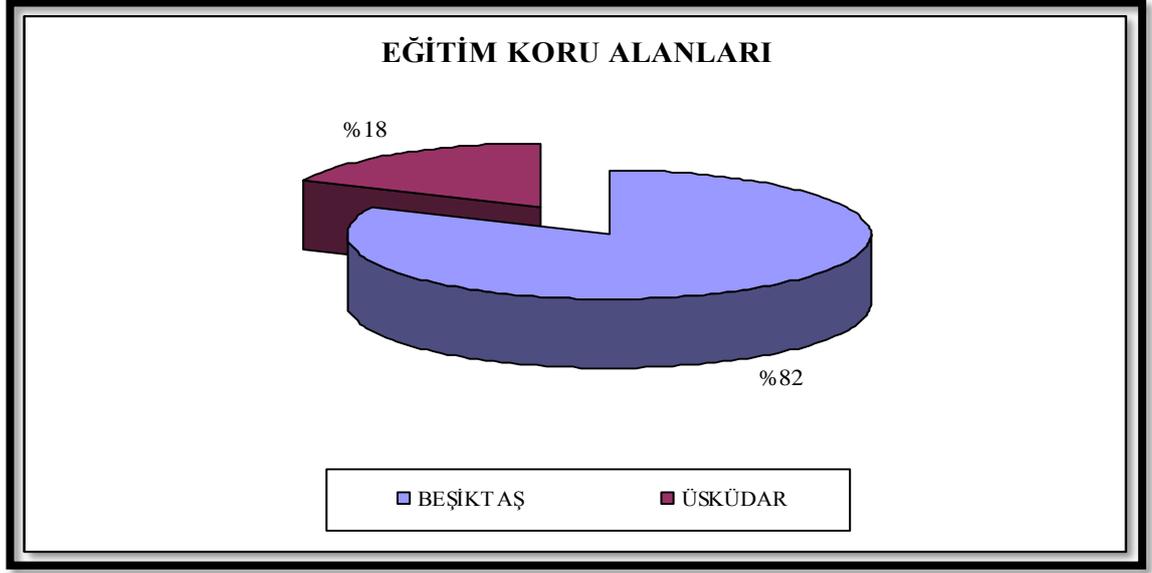
Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.12: Mevcut Eğitim Korumaları Üsküdar İlçesi dağılımı

MAHALLE	ALAN m ²	İLÇE ADI
KANDİLLİ	27125.88	ÜSKÜDAR
TOPLAM	27,125.88	
GENEL TOPLAM	567,541.89	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Şekil 4.5: Eğitim Korum Alanları

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Çalışma alanındaki eğitim korularının %82'si Beşiktaş ilçesinde, %18'i Üsküdar ilçesinde bulunmaktadır. Şekil 4.5' te verilmiştir.

Çalışma alanında bulunan eğitim korularına ait elde edilen verilerde mülkiyet desenine bakıldığında şahıs mülkiyetine ait olan korular 358107.92 m2 hazineye ait korular 18.471.82 m2 , belediyeye ait korular 11.790.99 m2 ve üniversiteye ait alanlar 11171.17 m2 dir. Tablo 4.13' te verilmiştir.

Tablo 4.13: Eğitim Korum Alanlarının mülkiyet dağılımı

MÜLKİYET	ALAN (m ²)
BELEDİYE	11,790.99
HAZİNE	186,471.82
ŞAHIS	358,107.92
ÜNİVERSİTE	11,171.17
TOPLAM	567,541.90

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

4.1.3 Sefarethane (Elçilik) Koru Alanları

Planlama alanındaki sefarethane koruları yalnızca Sarıyer ilçesinde bulunmaktadır. Büyükdere, Kireçburnu, Merkez, Dağevleri, Maden, Tarabya, Ferahevler ve Yeniköy’de bulunan seferathane koruları toplam 732998.68 m2 dir. Tablo 4.14 ve Tablo 4.15’ te verilmiştir.

Tablo 4.14: Mevcut Sefarethanelerin ilçe ve mahallelere göre dağılımı

MAHALLE	ALAN m ²	İLÇE ADI
BUYUKDERE	217,801.56	SARIYER
KIRECBURNU	22,288.76	SARIYER
MERKEZ DAGEVLERI- MADEN	100,313.05	SARIYER
TARABYA-FERAHEVLER	301,182.37	SARIYER
YENİKOY	91,412.94	SARIYER
TOPLAM	732,998.68	

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Tablo 4.15 Sefarethane Koruları mülkiyet dağılımı

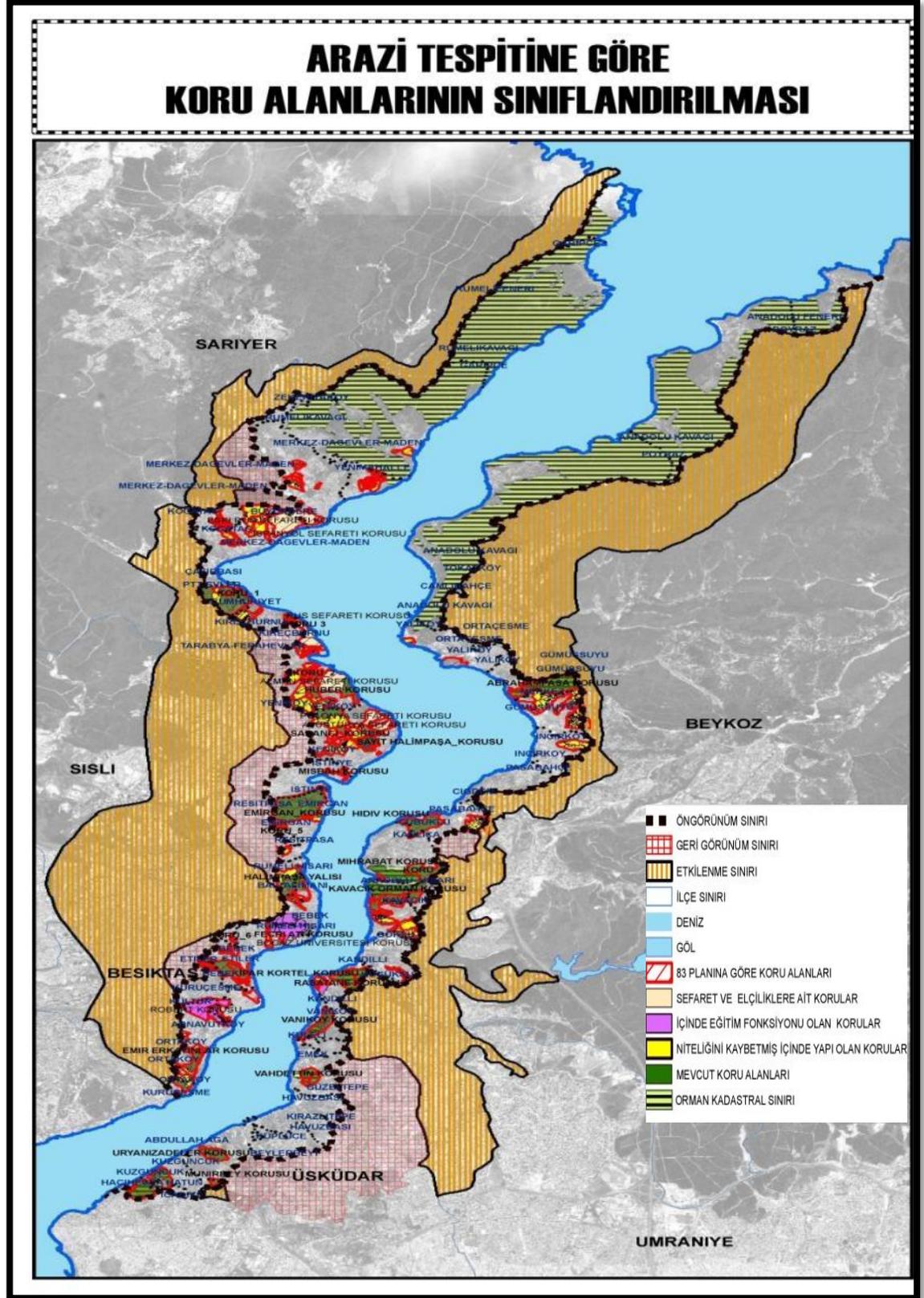
MÜLKİYET	ALAN (m ²)
BELEDİYE	5,168.76
HAZİNE	10,226.70
KAMU	796.85
ÖZEL İDARE	2,491.56
ŞAHIS	681,932.10
VAKIF	5,732.65
VERİ YOK	26,650.07
TOPLAM	732,998.69

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Sefarethane korularının mülkiyet dağılımında 26650.07 m²'lik koru alanının verisine ulaşılmamış olup diğer alanlar sırasıyla; şahıs mülkiyeti, hazine, belediye, özel idare, kamu alanlarıdır.

Yukarıdaki bilgiler ışığında Boğaziçi öngörünüm bölgesindeki koru alanlarının sınıflandırılması Şekil 4.6' da verilmiştir.

Şekil 4.6: Boğaziçi Öngörünüm Bölgesi Koru Alanlarının sınıflandırılması

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

4.2 BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM BÖLGESİ AVRUPA YAKASINDA YER ALAN ÖNEMLİ KORU ALANLARI

Boğaziçi öngörünüm bölgesinde Avrupa yakasında bulunan koru alanları halka açık olan ve halka açık olmayan korular olarak incelenmiştir.

4.2.1 Halka Açık Olan Koru Alanları

Halka açık korularda, insanların rekreatif ihtiyaçlarını karşılamaları için belediyeler tarafından düzenleme yapılmış ve halkın hizmetine sunulmuştur.

4.2.1.1 Emirgan Korusu

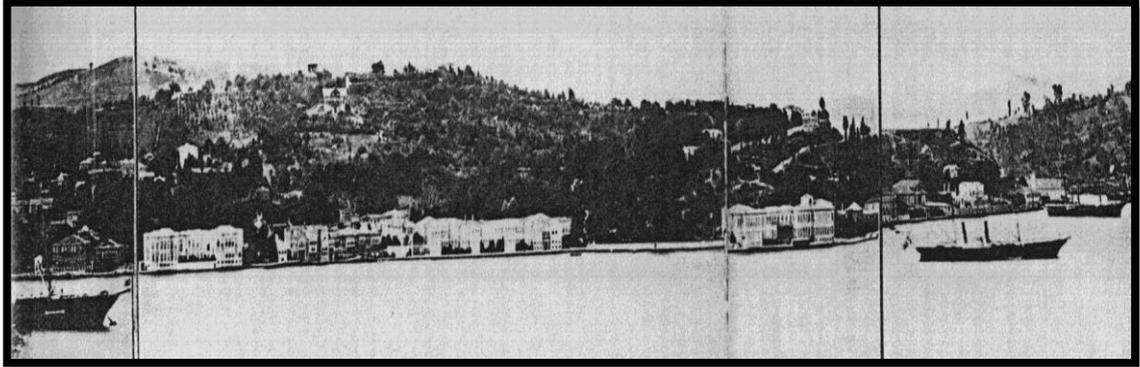
İstanbul'un kuzeyinde Sarıyer İlçesi'ne bağlı Emirgan Mahallesi'nde, İstinye Koyu'na ve İstanbul Boğazı'na hakim konumda bir tepe üzerinde bulunmakta olan koru 32.3 ha büyüklüğündedir.

Koru, Bizanslılar zamanında Balta Limanı'ndan İstinye Koyu'na kadar uzanan büyük bir servi ormanıdır ve Kyparades (Servili Orman) ismi ile ün yapmıştır. Osmanlı döneminde boş bir arazi olarak kalmıştır. 16. yy'ın ortasında ise Nişancı Feridun Bey'e verilen bahçe bu dönemde "Feridun Paşa Bağçesi" olarak anılmıştır. 17.yy'da IV. Murat (1623- 1640) döneminde 1635'te Emirgüneoğlu Tasmab Kulu Han'a verilmiştir. Böylece "Emirgüne Bağçesi" olarak anılmış ve zamanla da "Emirgan'a dönüşmüştür.

Sultan Abdülhamit Emirgan bahçelerini parselleyip halka dağıtmış ve burada cami, çeşme ve hamam inşa ettirerek küçük bir köy meydana getirmiştir.19.yy'ın ikinci yarısında Sultan Abdülaziz Koruyu, Mısır Hidivi İsmail Paşa'ya vermiştir. İsmail Pasa koru içerisinde 3 köşk yaptırmış ve köşklerin yakın çevrelerini de tanzim ettirmiştir. Hidivin ölümünden sonra koru üç çocuğu arasında taksim edilerek, korunun son varislerinden olan Satvet Lütfi Tozan'dan Dr. Lütfi Kırdar'ın valiliği döneminde İstanbul Belediyesi tarafından satın alınmıştır (Gülersoy, 1970).

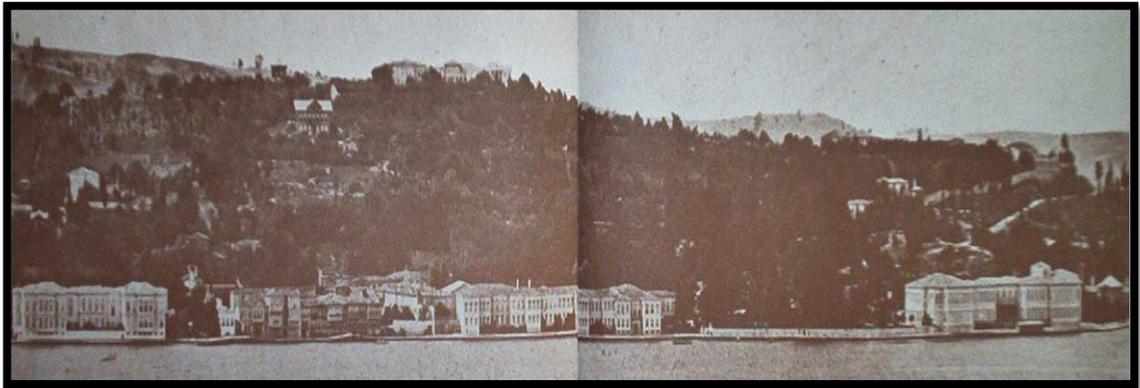
Emirgan'da, koruya çıkan yokusun basındaki meydan da yer alan ulu çınarlar Emirgan çınarı olarak bilinmekteydi ve Emirgan çınarı, altında kurulan Çınaraltı kahvesine de ismini vermiştir. Çınaraltı kahvesi tanınmış birçok kimsenin toplantı mekanı haline gelmişti. Özellikle Salı ve Cuma günleri öğleden sonraları toplanılan bu yerde ilmi, edebi ve aktüel konularda toplantılar, konuşmalar yapılırdı (Gülersoy, 1970). Emirgan'da günümüze ulaşamayan bir başka şey, çilek tarlalarıdır. Asırlar boyunca korunun hemen yanında yer alan çilek tarlalarının büyük bir şöhreti vardır (Gülersoy, 1970). Korunun yıllara göre görüntüleri Şekil 4.7, Şekil 4.8, Şekil 4.9 ve Şekil 4.10' da verilmiştir.

Şekil 4.7: 1860'lı yılı Emirgan Korusu'nun genel görünümü

Kaynak: Eyüpreisoğlu M., 2006

Şekil 4.8: 1870'lı yılı Emirgan Korusu'nun genel görünümü

Kaynak: Eyüpreisoğlu M., 2006

Şekil 4.9: 2004 yılı Emirgan Korusu'nun genel görünümü

Kaynak: Eyüpreisoğlu M., 2006

Şekil 4.10: 2012 yılı Emirgan Korusu'nun genel görünümü

Kaynak: www.staticflickr.com

Emirgan Korusu içerisinde, mecutta varlığını sürdüren Sarı Köşk, Pembe Köşk ve Beyaz Köşk olmak üzere 3 adet Köşk bulunmaktadır. Şekil 4.11, Şekil 4.12, Şekil 4.13' te verilmiştir. Bu köşkler Hıdiv İsmail Pasa tarafından yaptırılmış ve Osmanlı'dan günümüze kadar gelmiştir.

Korulukta İsmail Pasa tarafından yaptırılan üç köşkten biri olan Pembe Köşk iki katlı, Osmanlı evi üslubunda, ahşap kaplamalıdır. 1982 yılında, Köşk 1982 yılında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'na restore edilerek, alt katı cife, üst katı Boğaziçi müze-evi ve Boğaziçi kitaplığı olarak halka açılmıştır. 1995 yılında ise Büyükşehir Belediyesi tarafından devralınan köşk restore edilerek içerisi batılma dönemi öncesi Türk Evi

üslubunda döşenmiştir. Köşk 1878 Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Pasa döneminde zamanın paşalarına seyir mekanı olarak kullanılmış, günümüzde ise restoran ve kafeterya olarak kullanılmaktadır. Emirgan Korusu'nda yer alan köşklere ikincisi olan Beyaz Köşk, 'Neo-Klasik' mimari üslup özellikleri taşıyan, iki katlı köşk 500 metrekare oturma alanına sahiptir. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'na restore edilerek köşk, klasik müziğin icra edildiği bir kompleks haline dönüştürülmüştür. 1995 yılında Büyükşehir Belediyesi'ne devr edilen Köşkte, iç mekanın tümüne hakim essiz barak bezemeler ve altın işlemlerin üstü, geçmişte yapılan hatalı restorasyon çalışmalarıyla kapanmış; 1997'de tamamlanan restorasyonda, tüm duvar ve tavan işlemleri ortaya çıkartılmıştır. Sarı köşk, Şale üslubunda, iki katlı olarak inşa edilmiş olan ahşap köşk, bir kus evi görünümündedir. Köşk, av, piknik, dinlenme evi ve konuk ağırlama köşkü olarak yıllarca eski sahipleri tarafından kullanılmıştır. 1979 yılında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'na restore edilerek restoran ve kafeterya olarak kullanılan köşk 1996 1997 yıllarında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından tekrar restore edilerek, Beltur A.S. İşletmeleri tarafından, Restoran ve Kafeterya olarak kullanılmaktadır (Gülersoy 1970).

16.yy.dan itibaren bir kısmı mesire yeri olarak halka açık korunun, tamamı belediyece 1943' de halka açılmıştır ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'ne bağlı 129 bir şeflik tarafından idare edilmektedir.

Koru içindeki köşklere yakın çevresindeki düzenlemelerde Avrupa stili hâkimdir. Özellikle Sarı Köşk'ün çevresinde Romantik İngiliz bahçe anlayışı açıkça görülmekte, Beyaz ve Pembe köşk çevresi ise Sarı Köşk'e nazaran daha formel hatlardan oluşmaktadır. Köşklere çevresinde yapısal düzenlemelerin belirleyici olduğu, tür çeşitliliği açısından daha zengin ve daha bakımlı alanlar mevcuttur. Korunun diğer kısımları ise bitkisel elemanlar ağırlıklı olduğu daha doğal bir düzenleme görülmektedir.

Şekil 4.11: Emirgan Korusu Pembe Köşk

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.12: Emirgan Korusu Beyaz Köşk

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.13: Emirgan Korusu Sarı Köşk

Kaynak: Gündüz A.,2013

Emirgan korusu günümüzde, gezinti, oturma ve dinlenme, piknik alanı fonksiyonlarıyla kullanıcıların özellikle hafta sonlarını değerlendirebilecekleri rekreasyon alanı olarak hizmet vermektedir. Şekil 4.14' te verilmiştir.

Şekil 4.14: Emirgan Korusu

Kaynak: Gündüz A.,2013

Dört taraftan tas duvarlar ile ihata altına alınmış olan Koru, bütün yönlerde asfalt yollar ile çevrilidir. Binaların ve göletlerin yakın çevresi ile koruya dikilen ağaç ve çalı türlerinin sayısı 120’den fazladır ve bir arboretum kadar zengindir (Yaltırık vd. 1997, İst Büyükşehir Bel. Park Bah.Müd.).

İstanbul Belediyesi her yıl Mayıs ayında kuru içinde bir ‘Lale Bayramı’ düzenlemektedir. İlk kez 1960 yılında gerçekleştirilen bu bayram, Türk Kaleciliğini geliştirmek ve Lale yetiştiriciliğini teşvik etmek amacını gütmektedir. Lale sergileri zengin ve başarılı olarak kabul görmekte ve İstanbul halkı tarafından ilgi ile izlenmektedir (Yaltırık vd. 1997 ve İst Büyükşehir Bel. Park Bah.Müd.) Emirgan Korusu uydu görüntüsü Şekil 4.15’ te Emirgan Korusu Analiz Paftası Şekil 4.16’ da verilmiştir.

Şekil 4.15: Emirgan Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2 Halka Açık Olmayan Özel Koru Alanları

Halka açık olmayan kuru alanları özel mülkiyete aittir ve girişler güvenliklerin kontrolünde gerçekleşmektedir.

4.2.2.1 Akşit Villaları

Beşiktaş ilçesi, Kurçeşme mahallesi, Yeşilpınar sokak mevkiinde, yaklaşık 11 dönümlük alanı kaplamaktadır. İçerisinde 1986 yılında 3194 sayılı İmar Kanununun getirdiği değişiklikle 10 adet villa için Yapı Ruhsatı alınmıştır. İskan alamayan bu yapılarda şuan oturma devam etmektedir. Akşit Villalarının güncel hali Şekil 4.17, Şekil 4.18’ de verilmiştir. Ayrıca Akşit villalarının uydu görüntüsü Şekil 4.19’ de verilmiştir.

Şekil 4.17: Akşit Vilları

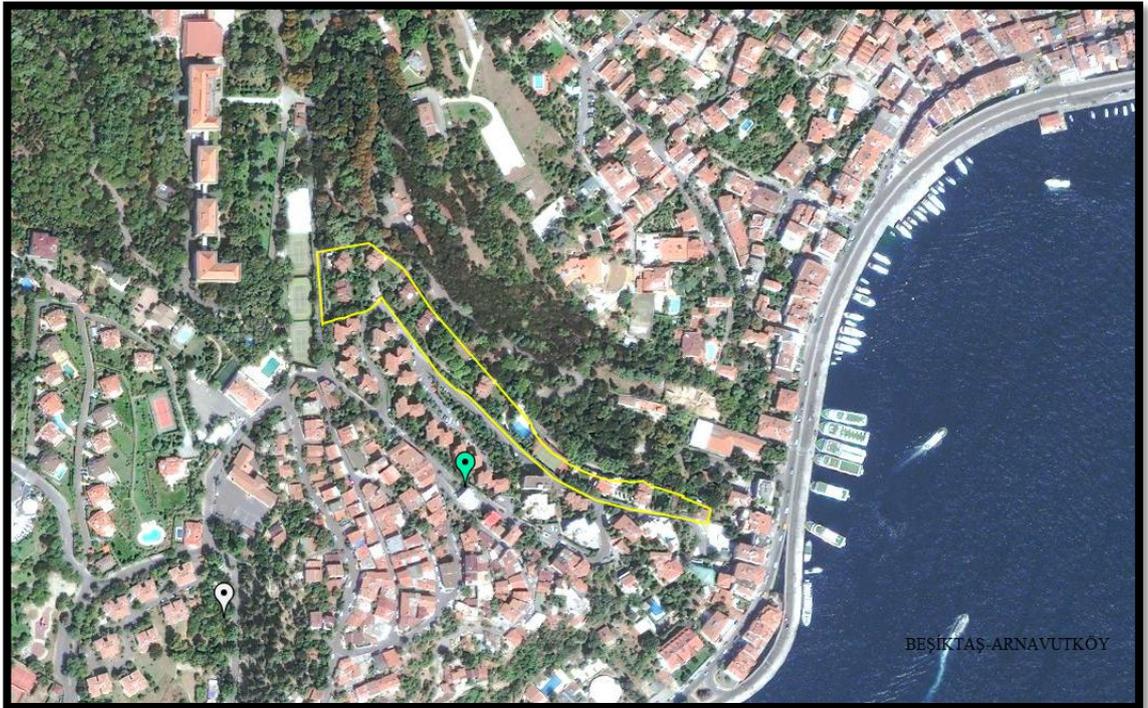
Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.18: Akşit Vilları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.19: Akşit Vilları uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.2 Alsit Villaları

Sarıyer ilçesi, Büyükdere mahallesi sırtlarında bulunan koru alanı yaklaşık 42 gönümlük bir araziye kapsamaktadır. Koru özel mülkiyettir.

1986 yılında 3194 sayılı İmar Kanununun getirdiği değişiklikle 22 adet villa için Yapı Ruhsatı alınmıştır. Ancak yapılar kanun iptaline kadar tamamlanmamıştır. İskan alamayan bu yapılarda şuan oturma devam etmektedir. Alsit Villalarının güncel hali Şekil 4.20, Şekil 4.21, Şekil 4.22' te verilmiştir. Alsit villalarının uydu görüntüsü Şekil 4.23' te verilmiştir.

Şekil 4.20: Alsit Vilları

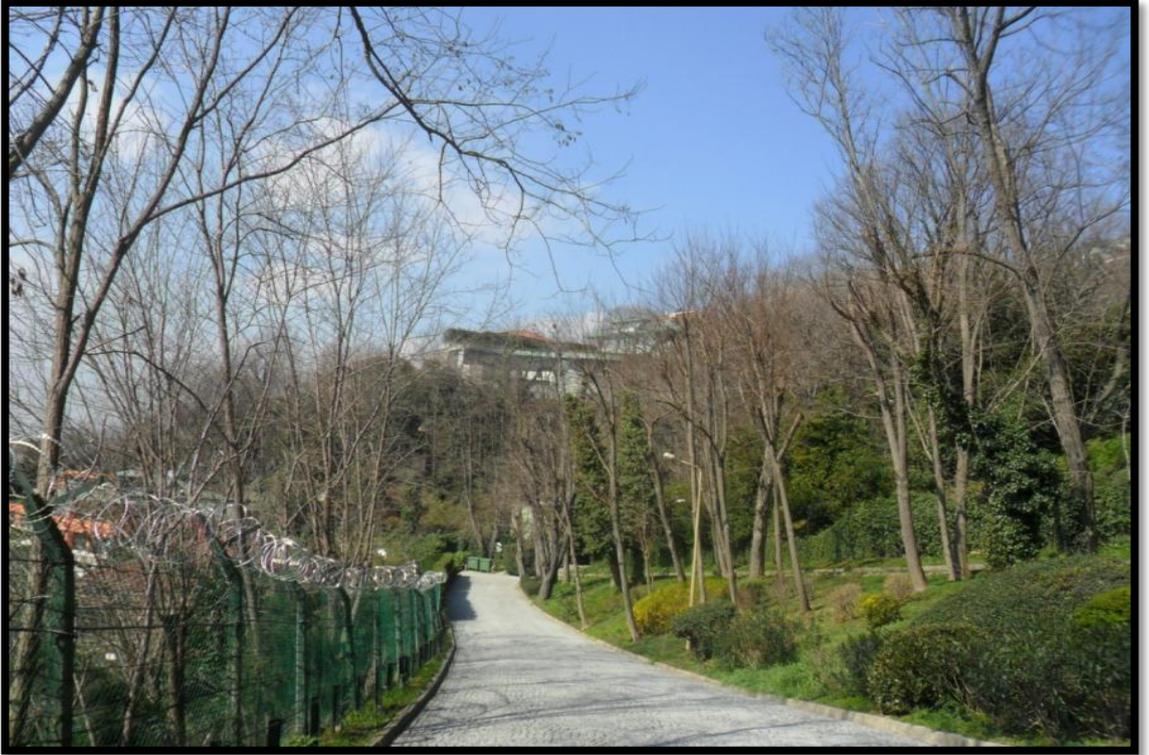
Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.21: Alsit Vilları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.22: Alsit Vilları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.23: Alsit Villaları uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.3 Üstay Villaları 2. Kısım

Sarıyer İlçesi, Tarabya Mahallesi'nde bulunan Üstay Villaları'nın bulunduğu koru yaklaşık 52 dönüm alanı kaplamaktadır. Koru özel mülkiyettir. 1986 yılındaki koru içerisinde 32 adet villa için ruhsat alınmış ve kanun iptal edilene kadar inşaatların yapımı tamamlanarak iskanları alınmıştır. Ayrıca yapılarda şuan oturma devam etmektedir. Üstay Villaları 2. Kısımın güncel hali Şekil 4.24, Şekil 4.25, Şekil 4.26' te verilmiştir.

Şekil 4.24: Üstay Villaları 2. Kısım

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.25: Üstay Villaları 2. Kısım

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.26: Üstay Villaları 2. Kısım

Kaynak: Gündüz A., 2013

4.2.2.4 Üstay Villaları 1. Kısım

Sarıyer İlçesi, Tarabya Mahallesi'nde bulunan Üstay Villaları'nın bulunduğu koru yaklaşık 37 dönüm alanı kaplamaktadır. Koru özel mülkiyettir. 1986 yılındaki koru içerisinde 24 adet villa için ruhsat alınmış ve kanun iptal edilene kadar inşaatların yapımı tamamlanmadığından iskanları alınmamıştır. Ancak yapılarda şuan oturma devam etmektedir. Üstay Villaları 1. Kısımının güncel hali Şekil 4.27, Şekil 4.28' te verilmiştir. Üstay Villaları 1. Kısımının ve 2. Kısımının uydu görüntüleri Şekil 4.29' de verilmiştir.

Şekil 4.27: Üstay Villaları 1. Kısım

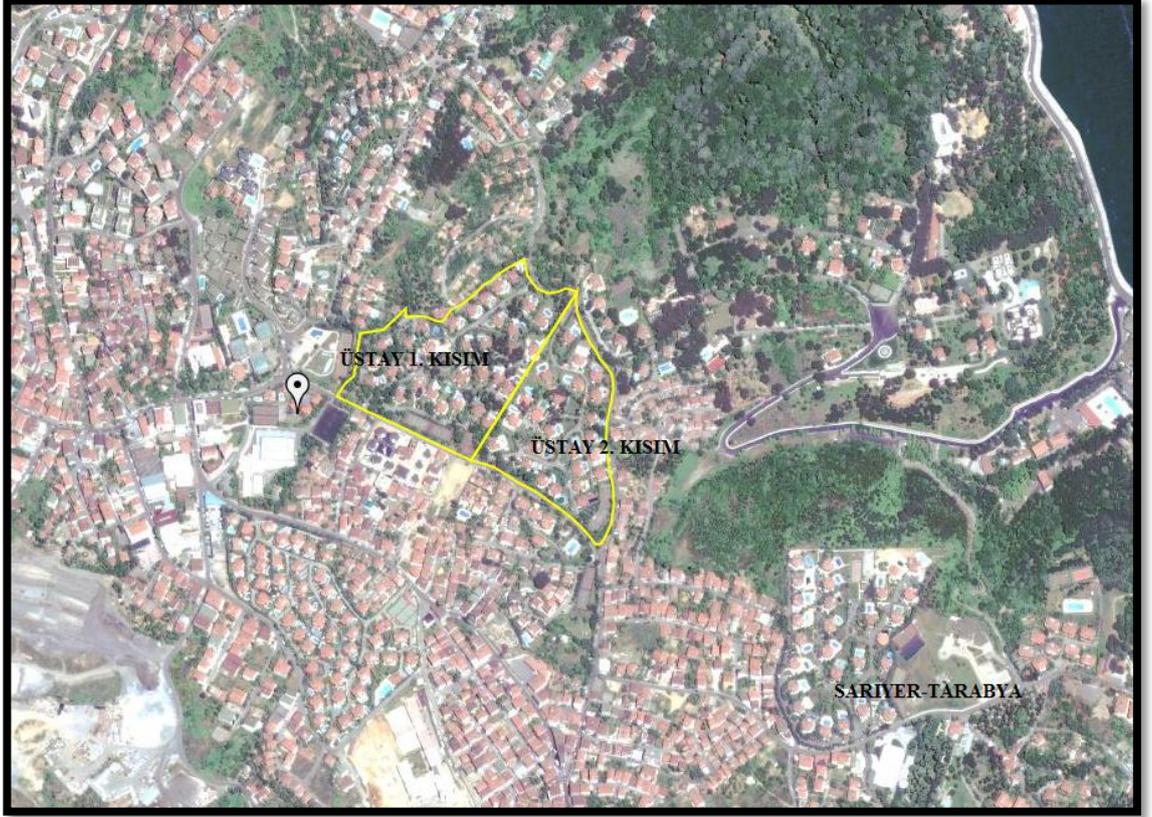
Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.28: Üstay Villaları 1. Kısım

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.29: Üstay Villaları 1. ve 2. kısmının uydu görüntüleri

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.5 Çarmıklı Villaları

Sarıyer ilçesi, Tarabya mahallesi üst taraflarında bulunan koru alanı yaklaşık 10 dönümlük bir alana sahiptir. Koru içerisinde eski bir köşk ve 5 adet villa bulunmaktadır. 1986 sonrası 3194 sayılı İmar Kanununun getirdiği değişiklikle 5 adet villa için Yapı Ruhsatı alınmış ancak kanun iptal edilene kadar yapıların tamamlanamaması nedeniyle iskan alınmamıştır. Çarmıklı Villalarının güncel hali Şekil 4.30, Şekil 4.31’ de verilmiştir. Çarmıklı villalarının uydu görüntüleri Şekil 4.32’ de verilmiştir.

Şekil 4.30: Çarmıklı Villaları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.31: Çarmıklı Villaları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.32: Çarmıklı Villaları uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.6 Aslanlı Köşk

Sarıyer ilçesi, İstinye mahallesi, sahilinde bulunan koru alanı yaklaşık 9 dönümlük alanı kaplamaktadır. Koru özel mülkiyettir. İçerisinde 2 adet iskanlı yapı, tescilli eski eser ve çeşme bulunmaktadır. İskanlı yapılar 1986 sonrası 3194 sayılı İmar Kanunu kapsamında Yapı Ruhsatı olarak yapılmıştır. Aslanlı köşkün güncel hali Şekil 4.33' de verilmiştir. Aslanlı köşkün uydu görüntüsü Şekil 4.34' te verilmiştir.

Şekil 4.33: Aslanlı Köşk Koru Alanının dışarıdan görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.34: Aslanlı Köşkün uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.7 Tümen Korusu

Sarıyer ilçesi, Yeniköy mahallesi üst kısımlarında bulunan koru alanı yaklaşık 12 dönümü kaplamaktadır. Özel mülkiyete ait bir korudur. 1986 sonrası 3194 sayılı İmar Kanununun getirdiği değişiklikle 1 adet yapıya Yapı Ruhsatı alınmış ancak iskan alınmadan tamamlanmıştır. Tümen Korusunun dışarıdan görünümü Şekil 4.35’ de verilmiştir. Tümen korusunun uydu görüntüsü Şekil 4.36’ da verilmiştir.

Şekil 4.35: Tümen Korusu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.36: Tümen Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.8 Abdullah Ağa Villaları

Sarıyer ilçesi, İstinye mahallesi sırtlarında bulunan koru alanı yaklaşık 16 dönümü kaplamaktadır. Koru alanı özel mülkiyettir. 1986 sonrası 3194 sayılı İmar Kanununun getirdiği değişiklikle 10 adet yapıya Yapı Ruhsatı alınmış ancak iskan alınmadan tamamlanmıştır. Abdullah Ağa Villalarının güncel görünümü Şekil 4.37 ve 4.38’ de verilmiştir. Abdullah ağa villalarının uydu görüntüleri Şekil 4.39’ da verilmiştir.

Şekil 4.37: Abdullah Ağa Villalarının görünümü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.38: Abdullah Ağa Villalarının görünümü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.39: Abdullah Ağa Villalarının uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.9 Misbah Korusu

İstinye’de İstinye-Yeniköy sahil yolundan itibaren başlayıp yükselen koruluk, çevrenin etkisiyle tahrip edilmiş ve küçük bir kısmı orjinallliğini korumuştur. Koru resimleri ve uydu görüntüsü Şekil 4.40, Şekil 4.41, Şekil 4.42, Şekil 4.43’ te verilmiştir.

Şekil 4.40: Misbah Korusu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.41: Misbah Korusu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.42: Misbah Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

Şekil 4.43: Misbah Korusunun bitkisel dokusunu yitirmeden önceki durumu

Kaynak: Dağdelen, 2005

4.2.2.10 Naile Sultan Korusu

Naile Sultan Korusu, Ortaköy ile Kuruçeşme sahil şeridi arasından yukarı, Ulus'a çıkan Portakal Yokuşu'nun ortalarına kadar devam eden sırta yayılmaktadır. Koruluğun toplam alanı 4,9 hektardır.

II. Abdülhamid'in kızı Naile Sultan'a tahsis edilmiştir. Naile Sultan Hanedan mensubu olduğu için 1924' de yurtdışına çıkmak zorunda kalmış ve 1952 senesinde Türkiye'ye dönebilmiştir. Aynı tarihte mülkünü kumaş tüccarı Namık Özsoy'a satmıştır. 1980 senesinde koru içinde iki katlı müstakil evler inşa edilmiştir. bunun yanı sıra Naile Sultan'a ait olan eski köşk de restore edilmiştir (Yaltırık, Efe, Uzun, 1997). Şekil 4.44, 4.45, 4.46'de verilmiştir.

Şekil 4.44: Naile Sultan Korusu içindeki eski köşk

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.45: Naile Sultan Korusu içindeki müstakil evlerden bir görüntü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.46: Naile Sultan Korusu içinden bir görüntü

Kaynak: Gündüz A., 2013

4.2.2.11 Naciye Sultan Korusu (Enver Pasa Korusu)

Ortaköy-Kuruçeşme arasında, sahil yolundan batıya doğru yükselen oldukça dik eğimli yamaç ve tepede düzlesen bir arazi parçası olup Halide Hanım korusu ile Naile Sultan korusu arasında yer alır. Alanı 3,3 hektar kadar olan kuru, özel mülkiyete aittir.

Adı kuru ile bütünlenen Emine Naciye Sultan, Sultan Abdülmecid'in oğlu Şehzade Sultan Selim Efendi'nin kızıdır. 5 Mart 1914 tarihinde Harbiye Nazırı, Osmanlı Generali Enver Pasa ile evlenmiştir. 1980'li yılların başında korunun büyük bir kısmında iki katlı köşkler inşa edilmiştir. Şekil 4.47 ve Şekil 4.48' da verilmiştir.

Şekil 4.47: Naciye Sultan Korusu içinden görüntüler

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 5.48: Naciye Sultan Korusu içinden görüntüler

Kaynak: Gündüz A., 2013

Ayrıca Enver Pasa Köşkü olarak bilinen ahşap yapı restore edilmiştir (Yaltırık, Efe, Uzun, 1997). Şekil 4.49' de verimiştir.

Şekil 4.49: Naciye Sultan Korusu içindeki enver pasa köşkü

Kaynak: Gündüz A., 2013

4.2.2.12 Halide Hanım Korusu

Ortaköy-Kuruçeşme arasında, sahil yolundan batıya doğru yükselen bir arazi parçası olup, 25 dönüm büyüklüğündedir. Naile Sultan Korusu ile Vakıf Korusu arasında yer alır. Koru özel mülkiyete aittir. Halide Hanım Korusunun sahilden görünümü Şekil 4.50' de verilmiştir.

Şekil 4.50: Halide Hanım Korusunun sahilden görünümü

Kaynak: Gündüz A., 2013

1986 yılındaki 3194 sayılı İmar Kanununun 47. Maddesi ile 10 adet yapı için ruhsat alınmıştır. Ancak 1987 yılında Kanun iptal edilene kadar mevcut yapılarla ilgili iskan belgesi alınmadığı için 10 adet yapının ruhsatları iptal edilmiştir. Buna rağmen inşaatlar tamamlanmış ve halihazırda oturma devam etmektedir. Şekil 4.51 ve Şekil 4.52' te verilmiştir. Şekil 4.53' te Naile Sultan Korusu, Naciye Sultan Korusu ve Halide Hanım korusunun uydu görüntüleri verilmiştir.

Şekil 4.51: Halide Hanım Korusunun iç görünümü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.52: Halide Hanım Korusunun iç görünümü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.53: Naile Sultan Korusu, Naciye Sultan Korusu ve Halide Hanım Korusunun uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.13 Vakıf Korusu (Prens Sabahattin Korusu)

Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün mülkiyetinde bulunan kuru, Kuruçesme sahil yolu ile Ulus'ta ki TRT binası arasında kalan, oldukça dik eğimli yamaçlar üzerinde yaklaşık 22 dönümlük bir alanı kaplamaktadır (Yaltırık vd. 1997). Şekil 4.54' te verilmiştir.

Vakıf Korusu Sultan Abdülhamit II'nin kızkardesi Seniha Sultan'ın oğlu Prens Sabahattin'e annesinden intikal etmiştir. Bu nedenle burası Prens Sabahattin Korusu olarak da anılmıştır (Yaltırık vd. 1997).

Şekil 4.54: Vakıf Korusu (Prens Selahattin) Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

4.2.2.14 Emin Erkayınlar Korusu (Şeyhülislam Korusu)

Kuruçeşme'de, Vakıf korusunun bitişiğinde, sahil yolu ile Ulus'taki İstanbul TRT arazisi arasında, yüksek duvarlarla çevrili yaklaşık 100 dönümlük bir alanı kaplayan, kapalı bir korudur. Korunun sahilden görünümü Şekil 4.55' te verilmiştir. Sahibi öldüğünden varisleri arasında bir anlaşma sağlanamamıştır; korunun yukarı kesiminde inşa edilmiş bulunan iki eski köşk harap olmuş ve biri de yanmıştır. Halk arasında burası "Şeyhülislam korusu" olarak da anılmaktadır. Korunun Kuruçeşme tarafındaki büyük giriş kapısının solunda, üstünde eski Türkçe kabartma yazıları bulunan, süslü ve görkemli bir kuru çeşme yer almaktadır. Ayrıca, korunun Kuruçeşme tarafındaki duvarlarına gömülü, birkaç adet büyük su sarnıçları bulunmaktadır. Horonsan sıvalı taş ve tuğlalardan örülmüş bu tarihi sarnıçlar, bir zamanlar sahildeki yalı ve saraylara su sağlamak için inşa edilmişlerdir. Bugün bunlardan biri, duvarlarına pencere ve kapı

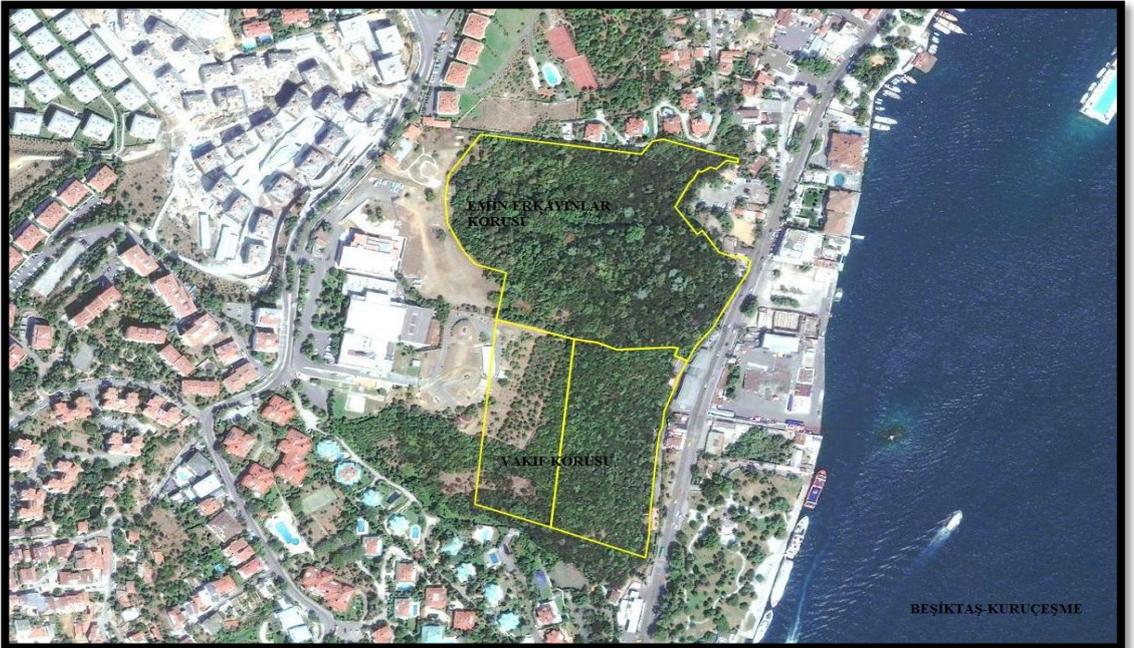
açılarak eve çevrilmiştir (Yaltrık vd. 1997). Vakıf Korusu ve Emin Erkayınlar Korusunun uydu görüntüsü Şekil 4.56’ da verilmiştir.

Şekil 4.55: Emin Erkayınlar (Şeyhülislam) Korusunun sahilden görünümü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.56: Vakıf korusu ve Emin Erkayınlar Korusunun uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.15 Arnavutköy Robert Kolej Korusu

Robert Kolej Korusu, Kuruçeşme mahallesi sınırları içinde olup alan Kuruçeşme-Arnavutköy sahil yolundan başlayıp Ulus Mahallesi'nin bulunduğu sirta kadar uzanmaktadır. Robert Koleji korusunun iç resimleri Şekil 4.57, Şekil 4.58, Şekil 4.59' da verilmiştir.

Robert Kolej'in kurucusu olan Cyrus Hamlin tarafından 1875 yılında Üsküdar Kız Rüştüyesi olarak açılan okul, 1907 yılında Arnavutköy – Kuruçeşme arasındaki tepenin Boğaz'a bakan yamacında bulunan 54 dönümlük arazi bir Ermeni ailesinden satın alındı ve Arnavutköy Kız Koleji olarak öğrenimine devam etti. 1910 yılında ise Arnavutköy'de koleje komsu olan Paris elçilerinden Musurus Paşa'nın konağı ve arazisi satın alınarak burada dört yeni bina inşa edildi. 1914 yılında tamamlanan ve halen eğitim yapıları olarak kullanılan binalara 1922 yılında yani bir bina daha eklendi. 1971 yılında ise Arnavutköy Amerikan Kız Koleji ve Robert Kolej birleştirilerek İstanbul Amerikan Robert Lisesi olarak değiştirilen okul, günümüzde de öğrenime devam etmektedir. Şekil 4.60' da Robert Koleji uydu görüntüsü verilmiştir.

Şekil 4.57: Robert Koleji eğitim binaları

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.58: Robert Koleji bahçesi

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.59: Robert Koleji bahçesi

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.60: Robert Koleji uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.16 İpar-Kortel Korusu

Arnavutköy-Bebek arasında, sahilden kuzeybatıya doğru yükselen, oldukça eğimli bir arazi üzerindedir. İpar ve Kortel koruları özel mülkiyete ait olup yaklaşık alanı 6,4 hektar kadardır. Kortel Korusu ve içindeki daha sonra yanan iki ahşap köşk, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın kızı Zeynep Hanım'ın mülkiyetindeydi. 1935'de Zonguldak ve İstanbul milletvekili Hüsnü Kortel, koruyu Zeynep Hanım'ın varislerinden satın almıştır. Korunun sırta yakın kısmen düzlük kesiminde 1978-1984 arasında 20'ye yakın iki-üç katlı ev ve köşk inşa edilmiştir. Bizanslılar döneminde büyük bir servi ormanı halinde olan ve Osmanlı döneminde de varlığını ve önemini sürdüren Bebek Korusundan günümüze ulaşabilen birkaç korudan biri olan İpar-Kortel Korusu içerisinde Bizans döneminden kalma bazı duvar ve bina yıkıntıları bulunmaktadır (Gülersoy 1970). İpar-kortel Korusunun iç resimleri Şekil 4.61, Şekil 4.62 ve Şekil 4.63' de verilmiştir. İpar-kortel Korusunun uydu görüntüsü Şekil 4.64' de verilmiştir.

Şekil 4.61: İpar-Kortel Korusu içi

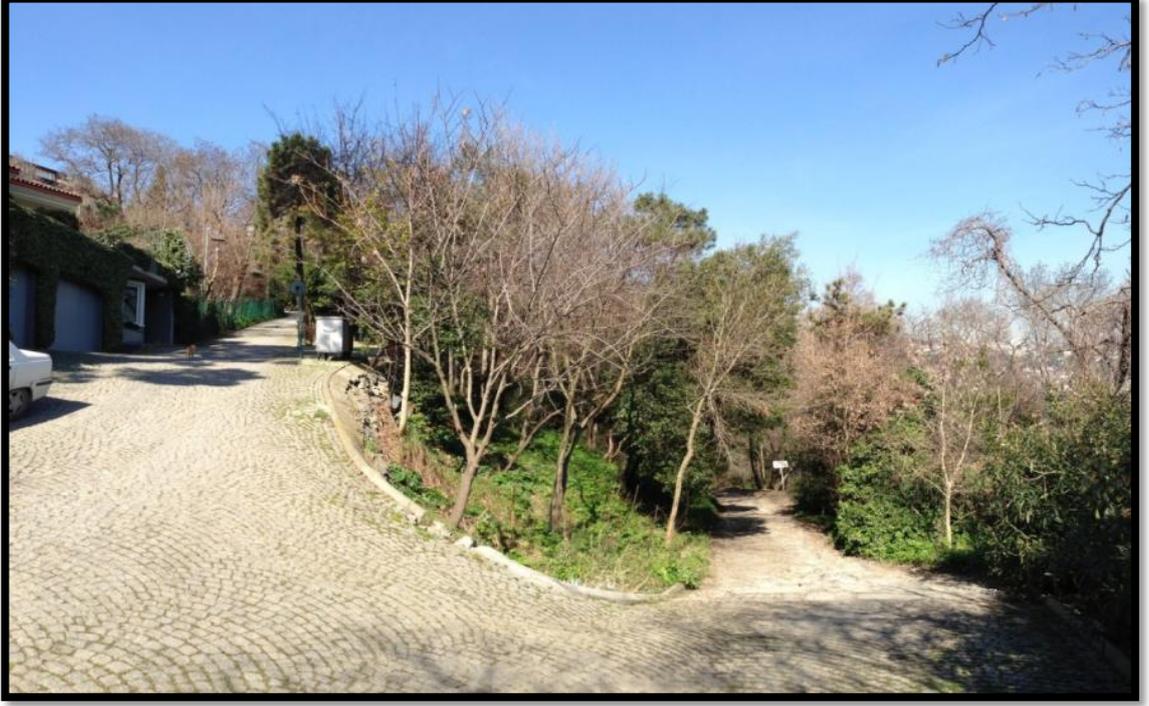
Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.62: İpar-Kortel Korusu içi

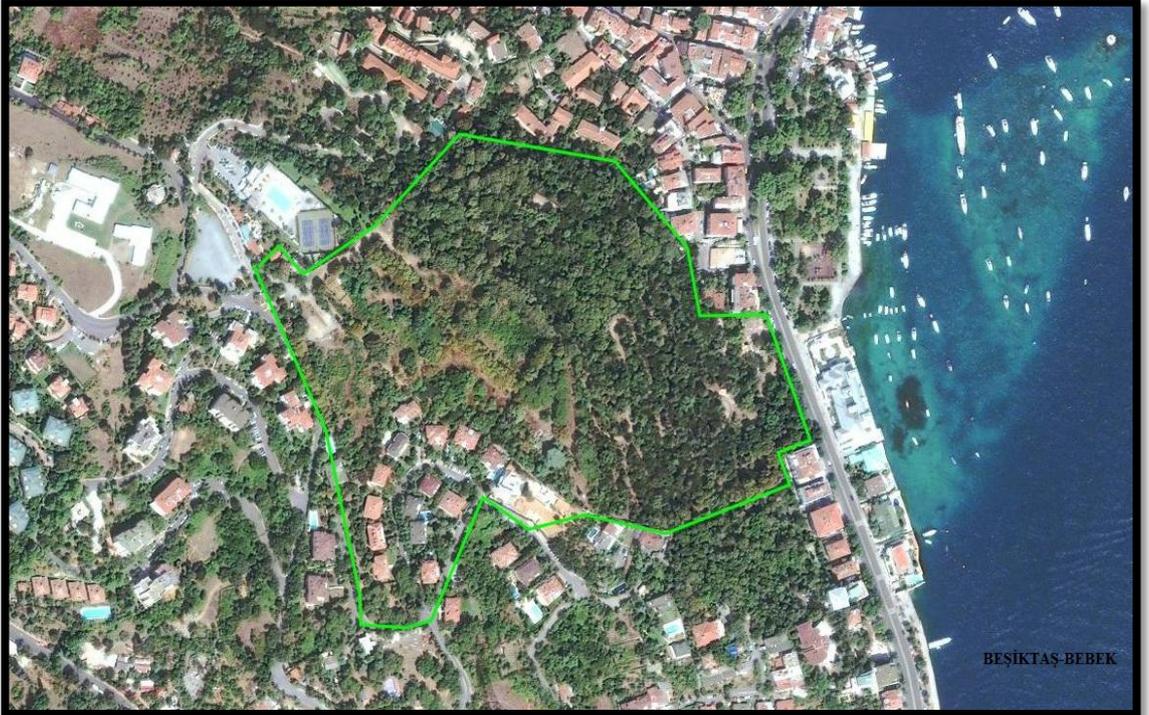
Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.63: İpar-Kortel Korusu içi

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.64: İpar-Kortel Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.17 Ayse Sultan Korusu

Bebek-Rumelihisarı arasındaki sahil yolundan Boğaziçi Üniversitesi korusuna ve kampüsüne doğru yükselen, güneydoğu ve kuzeydoğuya bakan yamaçlar, tepecikler ve vadilerden oluşan, oldukça dik eğimli bir arazi parçası üzerindedir. Alanı yaklaşık 60-65 dönüm kadar olan kuru, özel mülkiyete aittir (Yaltırık vd. 1997).

Bizanslılar zamanında büyük bir servi ormanı halinde olan Bebek, Osmanlı döneminde de varlığını ve önemini sürdürmüştür. Şimdiki Ayşe Sultan ve Arifi Pasa Korularının bulunduğu yerde, “sahilde Bebek köşkü, Valde Pasa Yalısı, Halim Pasa Yalısı bulunmaktaydı ve bu yalılardan köprülerle arkalarındaki koruluklara bağlıdır. Bebek Korusundan günümüze sadece birkaç küçük kuru vardır ki bunlar da Arifi Pasa, Ayşe Sultan, İpar-Kortel korularındır” (Gülersoy 1970).

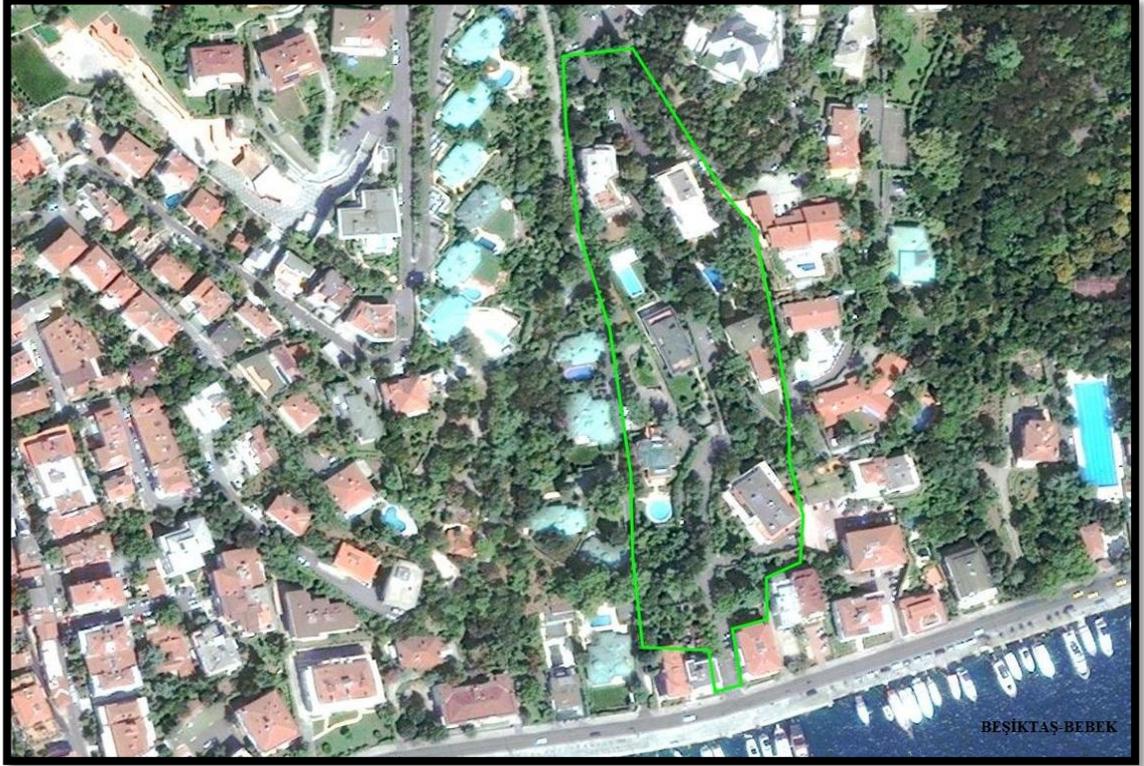
1942 yılına kadar Ayşe Sultan Korusu, II. Abdülhamit’in kızı Ayşe Sultan’ın mülkiyetinde kalmış, daha sonra bir is adamına satılmıştır. 1960 yılında kuru parsellenmiş, 20 kadar iki-üç katlı villa, ev veya apartman inşa edilmiştir (Yaltırık vd. 1997). Korunun içi Şekil 4.65’ te, korunun uydu görüntüsü Şekil 4.66’ da verilmiştir.

Şekil 4.65: Ayşe Sultan Korusu içi

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.66: Ayşe Sultan Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.18 Arifi Paşa Korusu

Bebek-Rumelihisarı arasındaki sahil yolundan Boğaziçi Üniversitesi korusu ve kampüsüne doğru yükselen, yamaçları güneydoğuya dönük, oldukça dik eğimli arazi parçasıdır. Tüm alanı yaklaşık 2,2 hektar kadardır (Yaltırık vd. 1997).

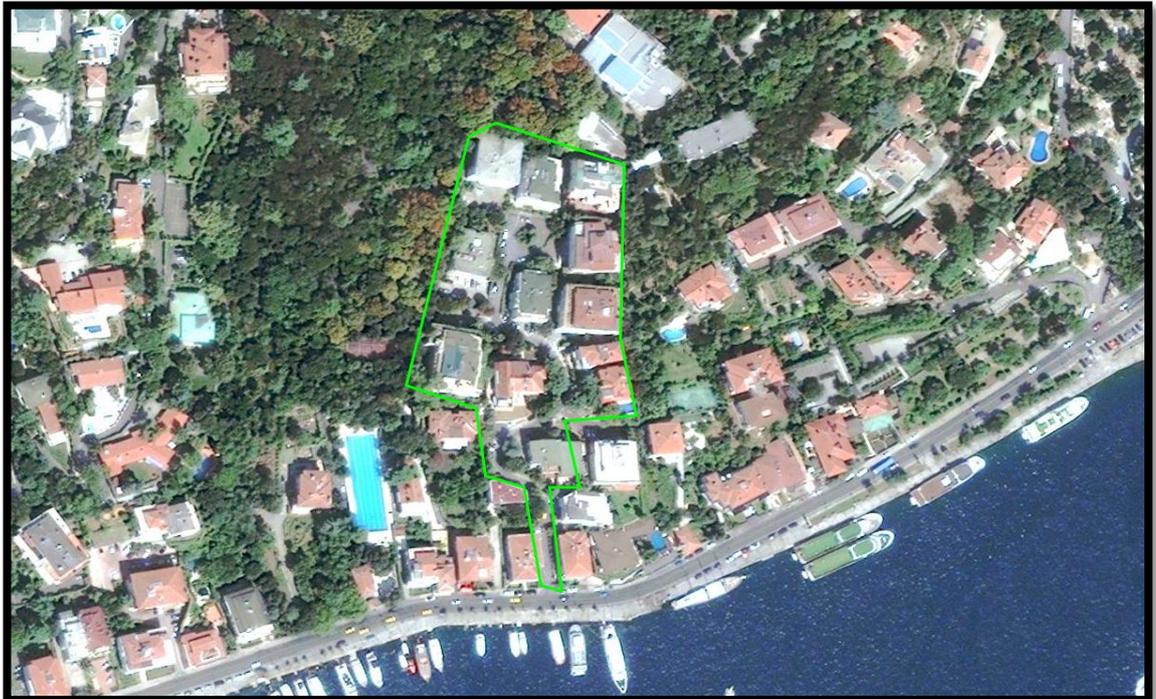
İsmi koru ile bütünlesen Arifi Paşa (1830-1895) elçiliklerde bulunmuş, Hariciye Nazırlığı ve Sadrazamlık yapmıştır. Bu koru 1930'lu yılların başında varisleri arasında taksim edilmişse de, 1952 ye kadar ağaçlarına el sürülmemiş; sık ağaçlardan oluşan orman görünümü devam etmiştir. 1952-1960 yılları arasında koruda 6 katlı apartman blokları inşa edilirken ağaçların hemen hemen tümü kesilmiştir ve koruluk günümüze ulaşamamıştır (Yaltırık vd. 1997). Şekil 4.67' de verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.68' de verilmiştir. Şekil 4.69' da Arifi Paşa ve Ayşe Sultan korularının eski hali verilmiştir.

Şekil 4.67: Arifi Paşa Korusu içi

Kaynak: Gündüz A.,2013

Şekil 4.68: Arifi Paşa Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

Şekil 4.69: Ayşe Sultan Korusu ve Arifi Paşa Korularının bitki örtüsünün tahrip edilmesinden önceki durumunu gösteren harita

Kaynak: Dağdelen, 2005

4.2.2.19 Boğaziçi Üniversitesi Korusu

Boğaziçi Üniversitesi Korusu, Bebek-Rumelihisarı sahil yolundan oldukça dik bir eğimle yükselen, kuzeydogu-dogu ve güneybatı yönlerine bakan yamaçlarla, tepeciklerden ve vadilerden oluşan bir arazi parçasıdır ve alanı yaklaşık olarak 23 hektar kadardır.

Bizanslılar döneminde servi ormanlarıyla kaplı olan Bebek, Osmanlı döneminde de Bebek Korusuna sahipti ve Bebek Korusundan günümüze ulasan korulardan biri Boğaziçi Üniversitesi Korusudur. XVII. yüzyılın ikinci yarısında, Kaptan-ı Derya Deli Hüseyin Pasa Bağlı olarak bilinen bu arazi üzerine 1871 de Dr. Cyrus Hamil ve New York'lu bir tüccar olan Cristopher R.Robert'in liderliğinde bir bina yaptırılmış ve Robert Kolej eğitim ve öğretimine burada başlamıştır.

Sultan Abdülaziz'in 1868 yılında çıkardığı bir irade ile Robert Kolej'e Osmanlı İmparatorluğu içinde tüm yüksek eğitim kuruluşlarına tanınan haklar tanınmıştır. Robert Kolej yüksekokulundaki Amerikan yönetimi 1971'e kadar devam etmiştir. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı ile Robert Kolej Mütevelli Heyeti arasında yapılan bir anlaşmaya dayanılarak Boğaziçi Üniversitesi'ne hibe edilmiştir ve 1487 no'lu özel kanunla bir devlet üniversitesi kurulmuştur. Üniversitenin Robert Kolej'den 1971 yılında devraldığı kampüsü bugün Güney kampüs diye bilinmektedir (Yaltırık vd. 1997). Boğaziçi Üniversitesinin eğitim binaları Şekil 4.70, Şekil 4.71' da verilmiştir.

Şekil 4.70: Boğaziç Üniversitesi eğitim binaları

Kaynak: Gündüz A., 2013

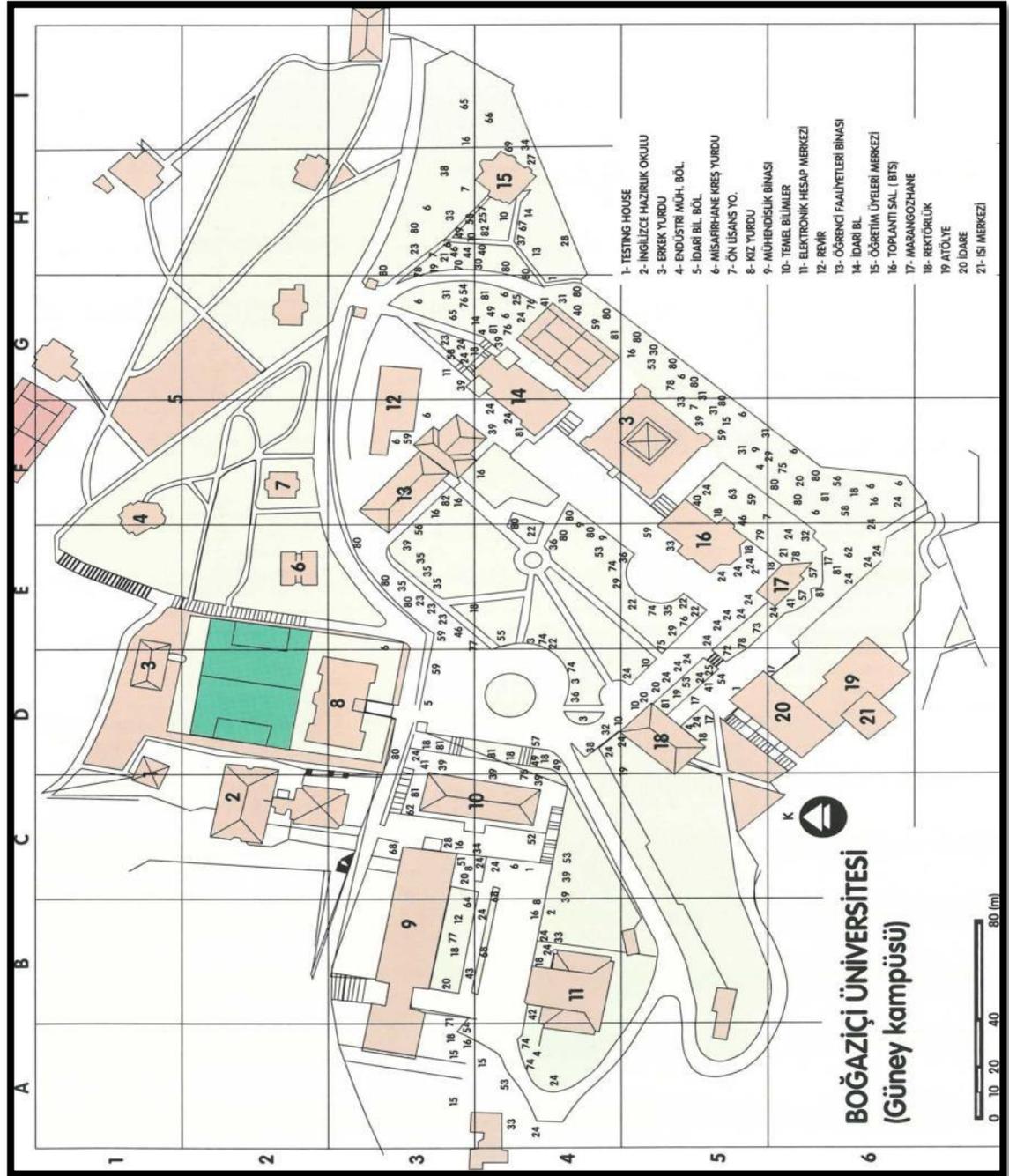
Şekil 4.71: Boğaziç Üniversitesi eğitim binaları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Boğaziçi Üniversitesi Güney kampündeki büyük meydan, geniş çim alanlardan oluşturulmuştur. Bu meydan öğrencilerin rekreatif ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bitkilendirilmiştir. Boğaziçi üniversitesinin vaziyet planı Şekil 4.72' de, uydu görüntüsü Şekil 4.73' te verilmiştir.

Şekil 4.72: Boğaziçi Üniversitesi Vaziyet Planı

Kaynak: Yaltrınc, v.d., 1997

Şekil 4.73: Boğaziçi Üniversitesi uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.20 Baltalimanı Korusu

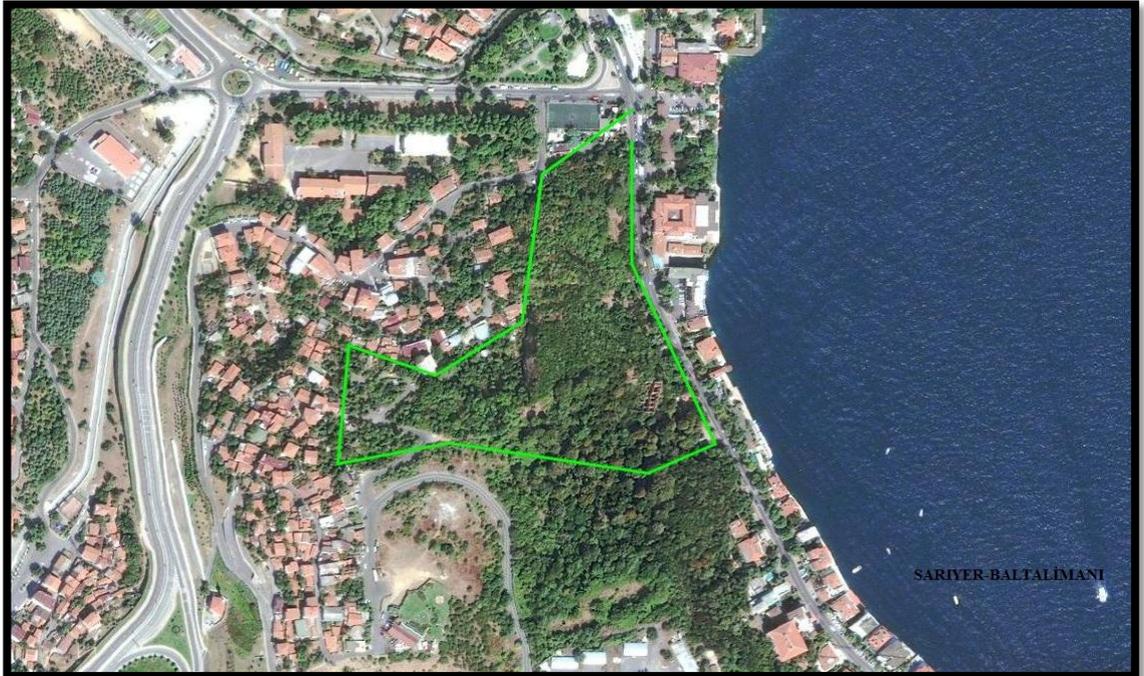
Baltalimanı'nda yer alan koru Baltalimanı Hisar Ceddesi sahil yolu sınırından başlayıp yamaçları kaplayarak Kemal Çağlar sokağında sonlanmaktadır. Koru özel mülkiyete aittir. Geçmişte, Halim Pasa Koruluğu ile Fıstıklıbağ Tepesi'nin yer aldığı vadiden geçen Baltalimanı deresinin bir yanını Baltalimanı Çayırılığı kaplardı. “Çayırılığın içinde 300m kadar uzanan satrançvari düzende dikilmiş bir ağaçlık bulunurdu. Bu ağaçlığın sonunda doğa tekrar kendi haline bırakılmış ve bu geçiş noktasına fıstık ağaçlı, üç katlı setler yapılmıştı” (Artan 1994). Korunun sahilden görünüşü Şekil 4.74' de verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.75' te verilmiştir.

Şekil 4.74: Baltalimanı Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.75: Baltalimanı Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.21 Said Halim Paşa Korusu (Yeniköy Korusu)

Sait Halim Paşa caddesinden başlayan koruluk, Yeniköy sırtlarında yer almakta ve Özgün Sokakta sonlanmaktadır. Alanı 9,2 hektar kadar olan Yeniköy korusunun mülkiyeti Yapı ve Kredi Bankasına aittir.

Adı kuru ile bütünlesen Said Halim Paşa (1863-1921), Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunudur; 1908'den sonra Yeniköy'de Belediye Reisliği yapmıştır. 1913'de Mahmut Şevket Paşa'nın öldürülmesi üzerine, Hariciye Nazırlığından Sadrazamlığa getirilmiştir. Koruya belediye reisliği döneminde sahip olmuştur (Yaltrık vd. 1997).

Yüksek duvarlarla çevrili olan kuru, iki girişi olup, Boğaziçi'ne hakim bir konumdadır. Kuru içerisinde alınan resimler Şekil 4.76' da verilmiştir.

Şekil 4.76: Said Halim Paşa (Yeniköy) Korusu bahçesinden görüntü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Koru özel mülkiyet olması sebebiyle iyi korunmuş ve tahrip edilmesi engellenmiştir. İçerisinde ve bekçi-güvenliklerin kalması için bir kaç yapı bulunmaktadır. Şekil 4.77’ de verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü 4.78’ de verilmiştir.

Şekil 4.77: Sait Halim Paşa (Yeniköy) Korusu bahçesinden görüntü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.78: Sait Halim Paşa (Yeniköy) Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.22 Fransız Elçilik Korusu

Tarabya sahil yolundan başlayıp yükselen kuru Sefaret caddesinde sonlanmaktadır ve yüzölçümü yaklaşık 7,5 hektar kadardır.

Fener’li Rum ailelerden olan İpsilanti’ler tarafından 18.yy’da yaptırılan yalı, 1989’dan bu yana Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi bölümü olarak kullanılmaktadır. Yalının arkasındaki tepenin Boğaz tarafına bakan yamacında, tabanı kabaca kıyı boyunca uzanan bir üçgen oluşturan geniş bahçe, iki büyük set halinde düzenlenmiştir. Yukarı set, iki tarafı fıstık çamları ile çevrilmiş, ortası da satranç biçiminde dikilmiş ağaçlarla bezeli gayet büyük bir teras seklindedir. Setin yalı tarafında küçük bir çıkması vardır. Bu set ile aşağı set arasında, kaskatı bir çeşme bulunmaktadır. Kat kat istinat duvarlarıyla tutulan bu setler merdiven ya da rampalarla kıyı tarafındaki aşağı bahçeye bağlanmıştır (Eldem 1974, Tibet 1994, Yaltırık vd.1997). Kuru bahçesinden alınan görüntüler Şekil 4.79, Şekil 4.80’ de verilmiştir. Ayrıca kuru içerisinde sahil tarafında geçici kullanılmak üzere birkaç adet yapı yapılmıştır. Şekil 4.81’ te verilmiştir. Korunun Vaziyet Planı Şekil 4.82’ te verilmiştir.

Şekil 4.79: Fransız Elçiliği Korusu bahçesi

Kaynak: Gündüz A., 2012

Şekil 4.80: Fransız Elçiliği Korusu bahçesi

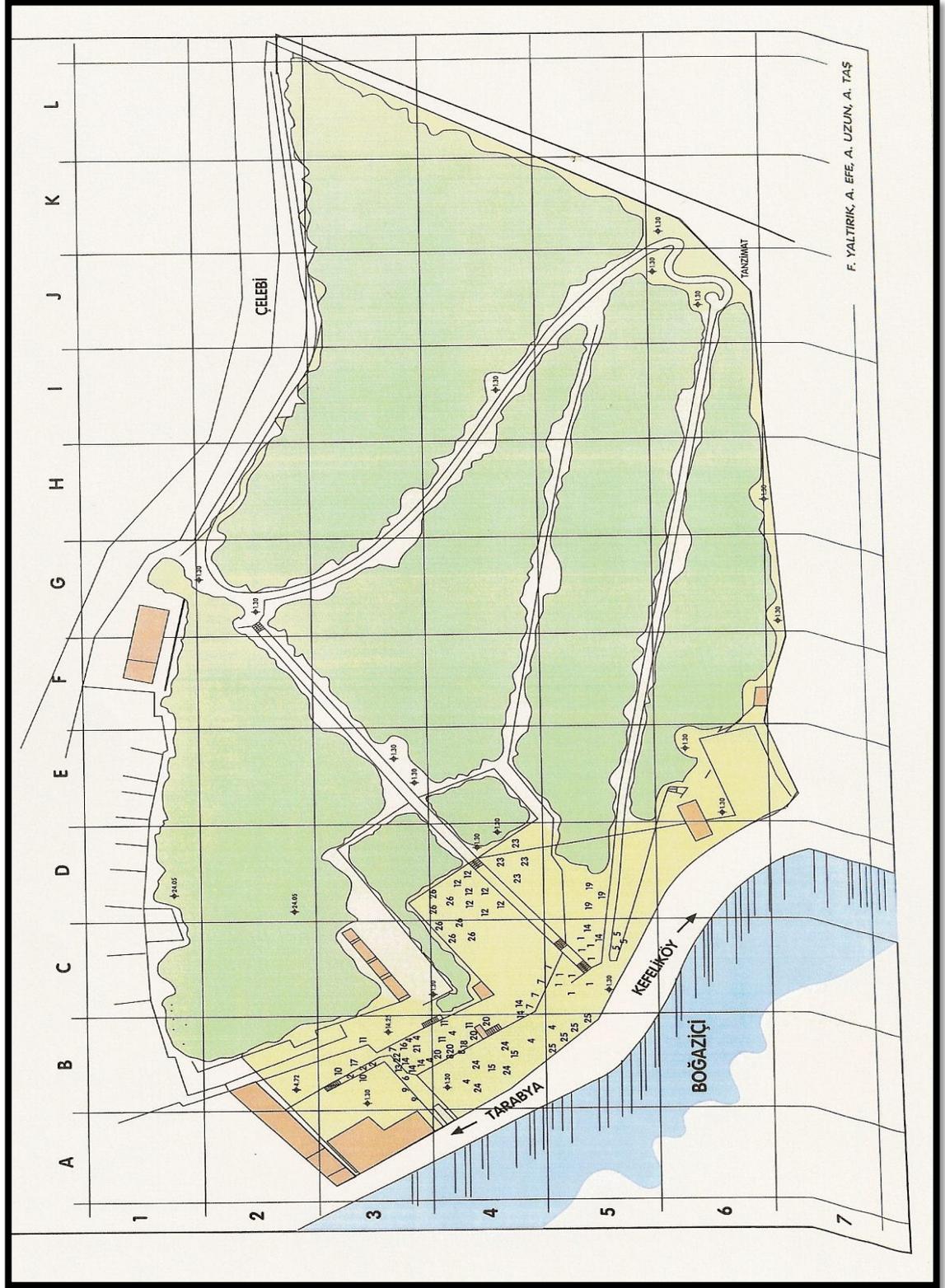
Kaynak: Gündüz A., 2012

Şekil 4.81: Fransız Elçiliği Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.82: Fransız Elçiliği Korusunun Vaziyet Planı

Kaynak: Yaltırık vd., 1997

4.2.2.23 İngiliz Elçilik Korusu

Tarabya'da sahil yoluna cephesi olan yazlık binanın arkasında yükselen ağaçlık alan olup yaklaşık alanı 2,7 hektar kadardır. Korunun sahilden görünüşü Şekil 4.83' te verilmiştir. İngiliz Elçilik Korusu ve Fransız Elçilik Korusunun uydu görüntüsü Şekil 4.84' de verilmiştir.

Şekil 4.83: İngiliz Elçiliği Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.84: İngiliz Elçiliği Korusu ve Fransız Elçilik Korusunun uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.24 İspanyol Elçiliği Korusu

Sarıyer İlçesi'nin Büyükdere Mahallesi, Büyükdere Caddesi üzerinde, Sefaret Sokak ve Kalfa sokaklarıyla sınırlanmaktadır. Sırp Bagos Ermeni Katolik Kilisesinin Batısında bulunan korunun yaklaşık alanı 1 hektardır.

Korunun ana girişi Büyükdere Sahil yolundan Köşkün ön bahçesine açılan kapıdan olup İspanyol Elçiliği Yazlık köşkünün ardından oldukça yoğun bitki örtüsüne sahiptir. Koruyu çevreleyen duvarlar boyunca iki tali girişi daha mevcuttur. Şekil 4.85 ve Şekil 4.86' da verilmiştir.

Şekil 4.85: İspanyol Elçiliği Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.86: İspanyol Elçiliği Korusunun tali girişinden görünüş

Kaynak: Gündüz A., 2013

4.2.2.25 Rus Elçiliği Korusu

Büyükdere-Sarıyer sahil yoluna cephesi olan görkemli ahşap yalının arkasından batıya doğru yükselen vadi ve tepelik üzerindeki ağaçlık alan; yüzölçümü 16,6 hektardır.

Büyükdere'nin en büyük ve tanınmış bahçelerinden biri Hübcıh'ın bahçesi idi. Bu bahçenin bir kısmı Rus Sefareti Bahçesine geçmiş, diğer kısmı ise imar edilmiştir (Eldem 1974). Korunun sahilden görünüşü Şekil 4.87' de ve Şekil 4.88' de verilmiştir. İspanya ve Rus Elçilikleri korularının uydu görüntüsü Şekil 4.89' da verilmiştir. Ayrıca İspanya ve Rus Elçilik korularının 1918 yılına ait haritaları Şekil 4.90' da verilmiştir.

Şekil 4.87: Rusya Elçiliği Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.88: Rusya Elçiliği Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.89: İspanya Elçiliği ve Rusya Elçiliği Korularının uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

Şekil 4.90: İspanya Elçiliği ve Rusya Elçiliği Korularının 1918 yılına ait haritaları

Kaynak: Dağdelen, 2005

4.2.2.26 Avusturya Elçiliği Korusu

Boğaziçi'nde Yeniköy sahilinde elçilik binasının arkasındaki dört katlı bir set üzerinde bulunan koruluk 5,5 hektarlık bir alanı kaplamaktadır.

Osmanlı-Avusturya dostluğunun bir nişanesi olarak Mıgırgıç Cezayirkiyan'a ait olan arazi, II. Abdülhamit'in emri ile kamulaştırılmış ve Avusturya-Macaristan imparatoru II. Franz Joseph'e 1898'de hediye edilmiştir.

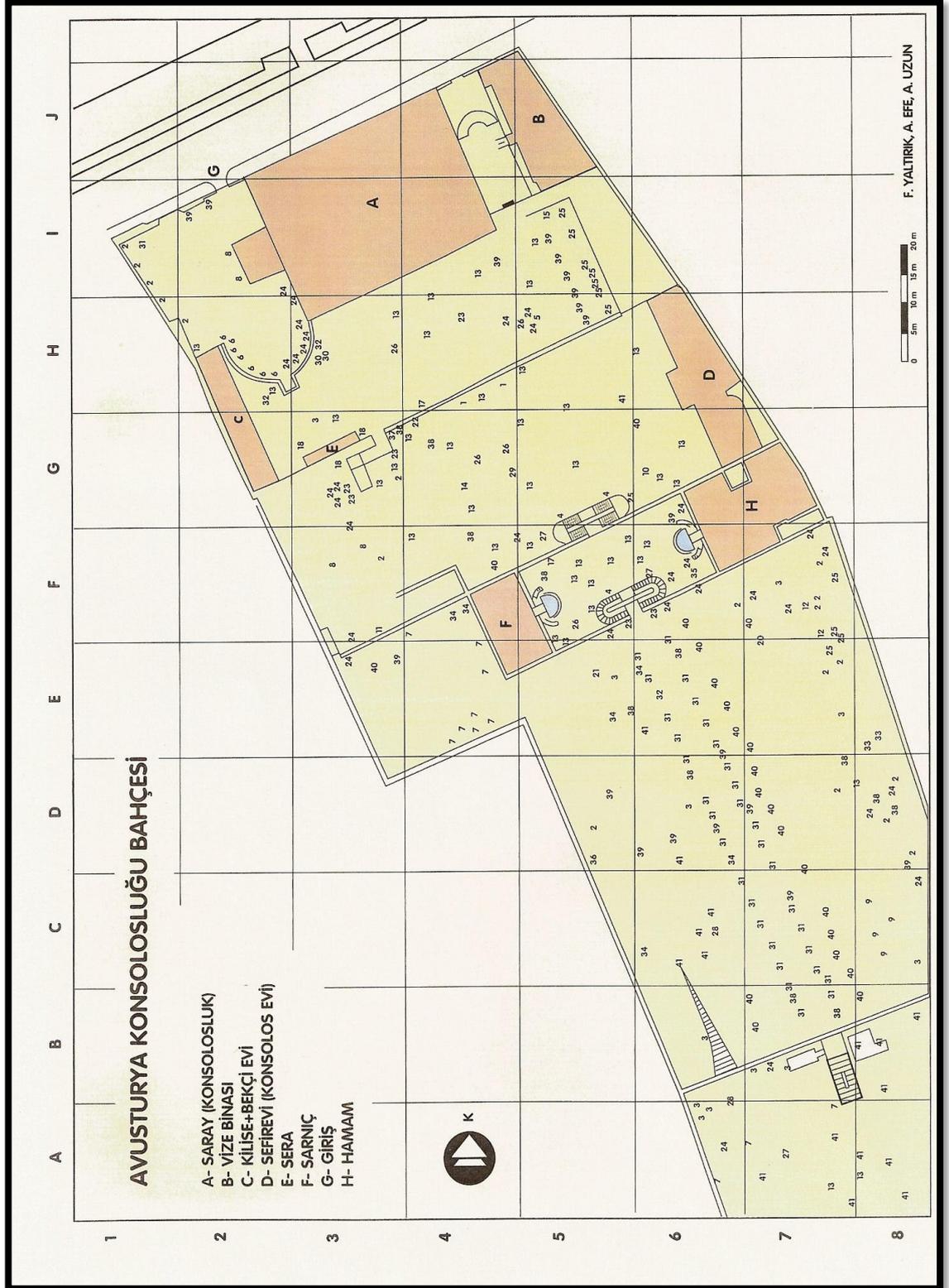
Yeniköy sahilinde, denize cepheli görkemli Avusturya Elçiliği yazlık saray binasının arkasındaki ağaçlık alan 19.yüzyıl Boğaziçi setli bahçelerinin güzel bir örneğidir. Şekil 4.91' de verilmiştir. verilmişAyrıca korunun vaziyet Planı Şekil 4.92' de, korunun uydu görünüşü Şekil 4.93' te verilmiştir.

Şekil 4.91: Avusturya Elçiliği Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.92: Avusturya Konsolosluğu Korusu Vaziyet Planı

Kaynak: Yaltırık vd., 1997

Sekil 4.93: Avusturya Konsolosluğu Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.2.2.27 Huber Korusu

Tarabya koyunun güneyinde, Yeniköy-Tarabya sahil yoluna cephesi olan Huber Köşkü'nün arkasında yükselen yamaç ve tepe üzerindeki 6,4 hektarlık korudur. Koruluk İngiliz bahçesi konseptini yansıtan doğal ve pitoresk düzenlenmesi, nisli ve grottolu setleri ve çok değerli ağaç türleri ile Boğaziçi'nin en önemli yeşil alanlarından birisidir” (Yaltırık vd. 1997).

Huber Korusu'nun arazisi Ermeni kökenli Düzoğlu ve Tıngıroğlu ailelerinden, Alman asıllı silah tüccarı Baron von Huber tarafından satın alınmıştır. Huber Ailesi I. Dünya Savaşı sonrasında, İstanbul'u terk ettikten ve Baron Huber 'in ölümünün ardından, dönemin Maliye Nazırı Necmeddin Molla, köşkü ve koruluğu Huber'lerden satın almıştır. Bundan sonra ev ve koruluk sırasıyla önce Mısır Prensesi Kadriye Hanıma, Prenses Kadriye Mısır'a dönerken Notre Dame de Sion Sörlerine, 1973 yılında Boğaziçi

İnşaat ve Turizm A.S. 'ye satılmış ve son olarak da Kamulaştırılarak T.C. Cumhurbaşkanlığı'na devredilmiştir. Huber Evi'ndeki yapılar aralıklarla inşa edildikleri için yapıların kesin tarihleri hakkında kaynaklar bulunmamaktadır (Batur 1994).

D'Aronco'nun Huber Evi ve Korusu üzerindeki çalışmalarına 1905 yılında başladığı bilinmektedir. Ancak, yapının ve koruluğun ilk durumlarına ait kesin kaynaklar bulunmamasına rağmen, yapıların genel durumundan ve çevre düzenlemelerinden, yapının ve çevre düzenlemelerinin ilk halinin de D'Aronco tarafından yapılmıştır. (Kantarcioglu 2005) Korunun boğaziçinden ve sahilden görüşleri Şekil 4.94 ve 4.95'te verilmiştir.

Şekil 4.94: Huber Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.95: Huber Korusunun Boğaziçi'nden görünüşü

Kaynak: Yaltırık vd., 1997

4.2.2.28 Alman Elçilik Korusu

Yeniköy-Tarabya sahil yolundan başlayıp Feriha Sokakta sonlanan korunun yaklaşık yüzölçümü 17 hektardır. Evliya çelebi Tarabya'da servi ormanlarından, bağ ve bahçelerin, koruların çokluğundan bahseder. Sultan III.Selim bu korunun bir kısmını Fransa Sefaretine yazlık yer olarak vermiştir. Bundan başka diğer elçiliklerin sefaretleri de eklenmiştir (Gülersoy 1970).

Denize hayli geniş cephesi olan, yazlık köşkların içinde yer aldığı bakımlı, bahçenin gerisinde yükselen ağaçlık alan; Burası eski Tarabya Kasrı'nın bulunduğu yerdir. Şekil 5.75' te verilmiştir. Bahçe düzeninde ve yeni yapıların yerleştirilmesinde belirli bir geometri ve aksiyalite gösterilmek istenmişse de muhtemelen eski yerleşme izlerine bağlı kalmaktan ötürü radikal bir geometri sağlanmış görülmektedir. Bahçede eski hamam binasının yerinde inşa edilmiş bir de şapel bulunmaktadır. Ayrıca aziz Georg'un tasvirini taşıyan bir çeşme ile mezarlık ve Moltke Anıtı yer almaktadır (Yaltırık vd. 1997). Korunun sahilden görünüşü Şekil 4.96' te verilmiştir. Alman Elçiliği korusu ve Huber korusunun uydu görüntüsü Şekil 4.97' de verilmiştir.

Sekil 4.96: Alman Elçiliği Korusunun sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.97: Alman Elçiliği Korusu ve Huber Korusunun uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3 BOGAZİÇİ ÖNGÖRÜNÜM BÖLGESİ ANADOLU YAKASINDA YER ALAN ÖNEMLİ KORU ALANLARI

Boğaziçi öngörünüm bölgesinde Avrupa yakasında bulunan koru alanları halka açık olan ve halka açık olmayan korular olarak incelenmiştir.

4.3.1 Halka Açık Olan Koru Alanları

Halka açık korularda, insanların rekreatif ihtiyaçlarını karşılamaları için belediyeler tarafından düzenleme yapılmış ve halkın hizmetine sunulmuştur.

4.3.1.1 Beykoz Kasrı Korusu

Beykoz ilçesi sınırları içinde Hünkar iskelesinin hemen güneyinde, bir zamanlar Yalıköy'e uzanan çayır ile sahil arasında kalan tepecik de yaklaşık 8 hektar büyüklüğünde bir korudur. Beykoz Kasrı Milli Saraylar Daire Başkanlığına bağlıdır.

19. yüzyıl ortasında Mısır Hıdivi Kavalalı Mehmet Ali Pasa tarafından Sultan Abdülmecid'e hizmet ve sadakat arz etmek amacıyla bir kasır inşa ettirilmiştir. İnşaat 1855'de başlamış, 11 yılda Hıdiv 'in oğlu Said Pasa tarafından tamamlanmıştır (Gülersoy 1970). Şekil 4.98' da verilmiştir. Beykoz Kasrının uydu görüntüsü Şekil 4.99'da verilmiştir.

Sekil 4.98: Beykoz Kasrı

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.99: Beykoz Kasrı uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.1.2 Abraham Paşa Korusu

Beykoz ilçesi sınırları içindedir. Paşabahçe arkasındaki sırtlardan başlayarak Karadeniz'e, Riva'ya kadar uzanan geniş bir alanda yayılmış olup yüzölçümü 27,9 hektar kadardır. Abrahampaşa korusunun mülkiyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesine aittir. Koru, Osmanlı döneminde Ermeni kökenli Türk olan Abraham Paşa'ya aittir. Koru, II. Abdülhamid tarafından 1887 yılında askeri önemden dolayı kamulaştırılıp hazineye devredilmiştir. Abrahampaşa Korusu, özel mülkiyette olup kamulaştırılan ilk korudur. Her ne kadar askeri önemden dolayı kamulaştırılsa da günümüzde İstanbul halkının rekreasyon ihtiyacının büyük bir kısmını karşılayan önemli korularımızdandır. Kent halkı, Abrahampasa Korusu'na toplu taşıma araçları ve özel araçlarla kolaylıkla ulaşabilmektedir. Koruda araç girişi tamamen serbest ve denetimsizdir. Koruda kır kahveleri, çocuk oyun grupları, piknik masaları vb. üniteler mevcuttur. İ.B.B. Park ve Bahçeler Müdürlüğü'ne ait Beykoz Koru Şefliği idare binası ve İ.B.B.' ye ait sosyal tesis de koru içinde bulunmaktadır. Şekil 4.100 ve 4.101' de verilmiştir. Abraham Paşa korusunun uydu görüntüsü Şekil 4.102' de verilmiştir.

Sekil 4.100: Abraham Paşa Korusu İ.B.B. sosyal tesisi

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.101: Abraham Paşa Korusu rekreatif alanlar

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.102: Abraham Paşa Korusunun uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.1.3 Hidiv İsmail Pasa Korusu (Çubuklu Korusu)

Çubuklu Korusu, Kanlıca'nın yaklaşık 1,5 km kuzeyindeki dik yamaçları ve sırtın büyük bir bölümünü kaplar, yaklaşık 17,2 hektarlık bir alana yayılmıştır. Çubuklu-Hıdiv Korusu mülkiyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesine aittir.

Çubuklu korusu Osmanlı Padişahları tarafından ilk zamanlar av sahası olarak kullanılmıştır. 18. yy baslarında çubuklu mesiresi ve korusu, İstanbul'un basta gelen mesire yerlerinden biriydi, Çubuklunun hasbahçe olmaktan çıkarak halk tarafından iskan edilmesi ve köy haline gelişi ise 18. yy'ın ortalarına, Sultan III. Ahmet zamanında olmuştur (Gülersoy 1970).

Koru içindeki kasır, 1904-1907 yıllarında son Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Pasa tarafından yaptırılmıştır. Şekil 103' de verilmiştir. Koru, adını Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunu, ilk Mısır Hıdivi İsmail Paşa'dan almıştır. 1930'lu yıllara kadar Hidiv ailesi tarafından kullanılan kasır ve geniş koruluğu, 1937'de İstanbul Belediyesi'ne geçmiştir. Ancak uzun yıllar koruluğa pek bakılmamıştır. Hidiv Korusunun güney yamaçları zamanla satılmış, burası bir kooperatif tarafından inşaata ve yerleşime açılmış, korunun doğal karakteri kaybolmuştur (Yaltırık vd. 1997).

İstanbul'da birçok tarihi yapıyı restore ederek ülkeye kazandıran Türkiye Turing ve otomobil kurumu, 1982'de İstanbul belediyesi ile imzaladığı bir protokolle, Hidiv Kasrı'nın onarımını üstlenmiş ve 1,5 yıl süren yoğun ve geniş kapsamlı bir çalışma ile binayı bastan basa restore etmiş, yapının çevresini geniş çim alanları ve gül bahçeleri ile yeşillendirmiştir (Yaltırık vd. 1997).

Daha önce At Ahırları olarak kullanılan yer, restore edilmiş ve şuanda Beltur Müdürlüğü olarak işlevini sürdürmektedir. Şekil 4.104' de verilmiştir. Ayrıca Hidiv Kasrı Korusunda düğün, toplantı gibi organizasyonlar düzenlenmektedir. Ayrıca halk tarafından hafta sonu rekreasyon alanı olarak da kullanılmaktadır. İnsanların koşu, yürüyüş gibi sportif faaliyetlerini gerçekleştirebildikleri koru diğer Büyükşehir Belediyesine ait korulara oranla daha bakımlıdır. Şekil 4.105 ve Şekil 4.106' de

verilmiştir. Hidiv Korusu analiz paftası Şekil 4.107’ de, uydu görüntüsü Şekil 4.108’ de verilmiştir.

Sekil 4.103: Hidiv Kasrı

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.104: Hidiv Kasrı eski at ahırları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.105: Hıdiv Kasrı Korusu koşu alanı

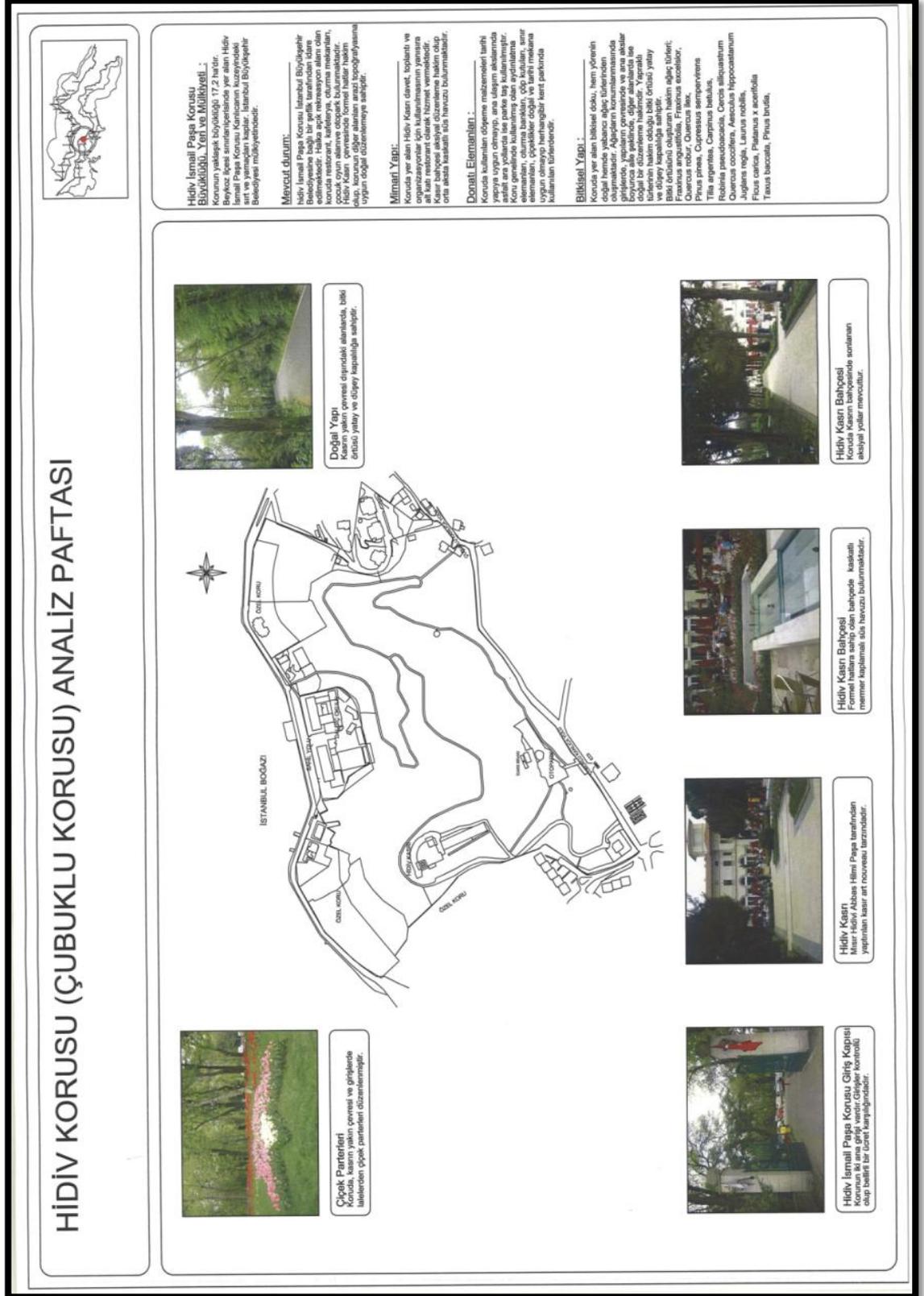
Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.106: Hıdiv Kasrı Korusu rekreasyon alanı

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.107: Hidiv Kasrı Korusu Analiz Paftası

Kaynak: Yaltrık vd., 1997

Sekil 4.108: Hidiv Kasrı Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.1.4 Mihrabad Korusu

Bugünkü sahibi Orman ve Çevre Bakanlığıdır ve Alemdağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün idaresi altındadır ve Mihrabad Ormanı olarak da adlandırılmaktadır. Kanlıca 'da Boğaziçi'ne hakim batı-güneybatıya dönük yamaçlar ve tepe üzerinde, 25 hektar bir alana yayılmış ağaçlık sahadır.

Korunun adı Kanlıca tepesinde Nevşehirli İbrahim Paşa'nın sadrazamlığı sırasında Sultan Ahmet III. için yaptırdığı, sonradan yıkılan Mihrabad kasrından gelmektedir. Bu arazi bir süre Vecihi Paşa'nın mülkiyetine geçmiş, sonra terk edilmiş, daha sonra Mısır Prensesi Rukiye'nin mülkü olmuştur.

Korunun başlangıcı Kanlıca sahilinde olup, en üst noktası Mihrabad Caddesindedir. Biri sahilde diğeri Mihrabad Caddesinde iki ana girişi vardır. Ormanın işletmesi kiraya verilmiş ve özel sektör tarafından işletilmektedir. Halkın piknik, yürüyüş gibi rekreatif ihtiyaçlarını karşılayan koruya girişler ücretlidir. Korunun üst taraflarında seyir terasları

ve oturma elemanları bulunmaktadır. Koru içerisine ait resimler Şekil 4.109, Şekil 4.110, Şekil 4.111’ te verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.112 ‘ de verilmiştir.

Şekil 4.109: Mihrabad Korusunun gezi alanı

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.110: Mihrabad Korusu seyir terasları

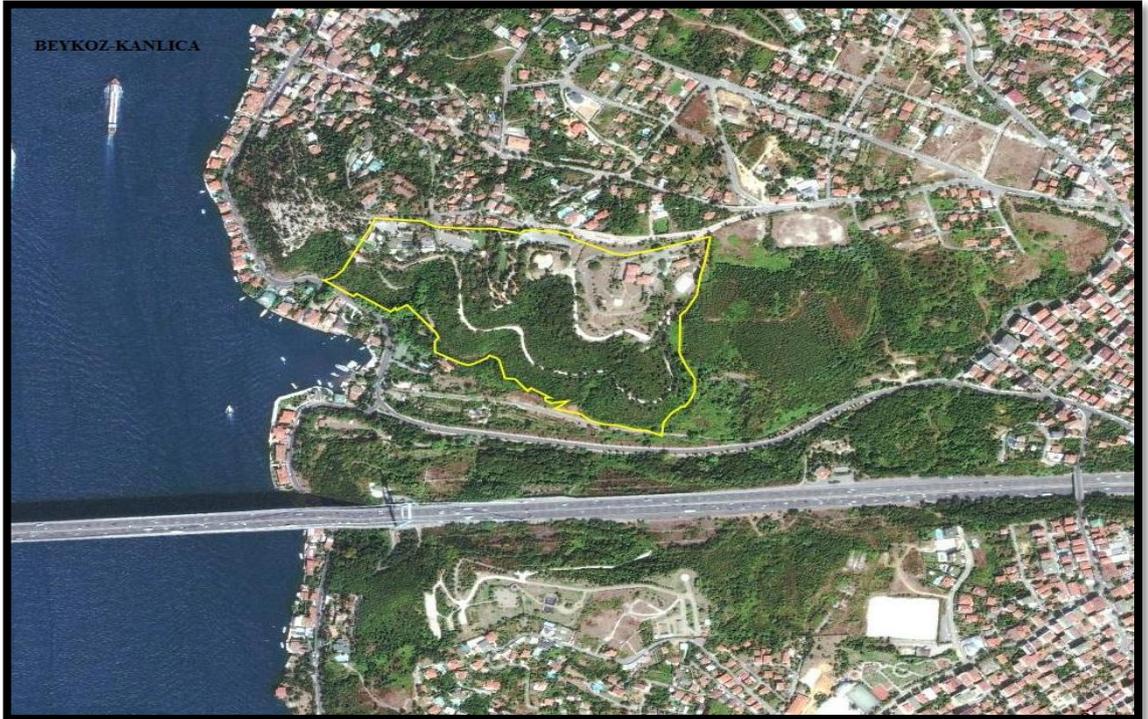
Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.111: Mihrabad Korusu yürüyüş alanı başlangıcı

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.112: Mihrabad Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.1.5 Fethi Pasa Korusu

Üsküdar'ın kuzeyinden başlayarak bütün sırt ve dik yamaçları kapladıktan sonra Kuzguncuk tepesinde biten kuru, halk arasında Kuzguncuk korusu olarak da bilinir. Yüzölçümü 16 hektar olan korunun mülkiyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesine aittir.

Fethipasa Korusu adını, II.Mahmud (1808-1839) ve Abdülmecit (1839-1861) dönemlerinde valilik, elçilik ve nazırlıklarda bulunmuş, Türkiye de ilk müzenin temelini atmış, Tophane Müsiri Fethi Ahmet Paşa'dan almıştır. Fethi Ahmet Pasa Yalısı Kuzguncuk ta, Pasa Limanı caddesinde yer alır. Şekil 4.113' de verilmiştir. Yalının ilk sahibi bilinmemekle beraber Fethi Ahmet Paşanın, yalıtı İsmet Bey'den devraldığı ve temelli bir onarımdan geçirerek genişlettiğini bazı kaynaklardan tespit edebilmiştir. Mimarı kesin olarak bilinmeyen yalı harem ve selamlık olarak iki bölümden oluşmaktaydı fakat günümüze sadece selamlık bölümü ulaşabilmiştir. Önceleri 26 hektar yüzölçümüne sahip olan Fethi Pasa korusu, paşanın ölümünden sonra varisleri arasında paylaşılmış, torunlarından avukat Şevket Mocan korunun kendi hissesine düşen kısmını 1958'de Belediye'ye devretmiştir. Daha sonra İstanbul Belediyesi, peyderpey diğer hisseli yerleri de istimlak ederek korunun büyük bölümüne (yaklaşık 16 hektar) sahip olmuştur. (Yaltırık vd. 1997 ve İ.B.B. Park Bahçeler Md. 2002).

Fethipasa Korusu 1960'tan 1980'lere kadar kendi haline terk edilmiş, ağaç ve çalıların üzerlerini, tepelerine kadar sarmaşık ve böğürtlenler sarmış; kuru, içinde dolaşılmaz ve gezilmez hale gelmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1985-1987 yılları arasında koruyu bakıma aldırılmış, kuru içi oto ve gezinti yolları, koşu parkurları, ışıklandırma, seyir yerleri ve kafeterya inşa ettirmiş, voleybol ve basketbol sahaları tanzim ettirmiştir (Yaltırık vd. 1997 ve İstanbul Büyükşehir Bel. Park Bahçeler Md. 2002). Şekil 4.114' te verilmiştir. Fethi Paşa Korusu analiz paftası Şekil 4.115' te, verilmiştir.

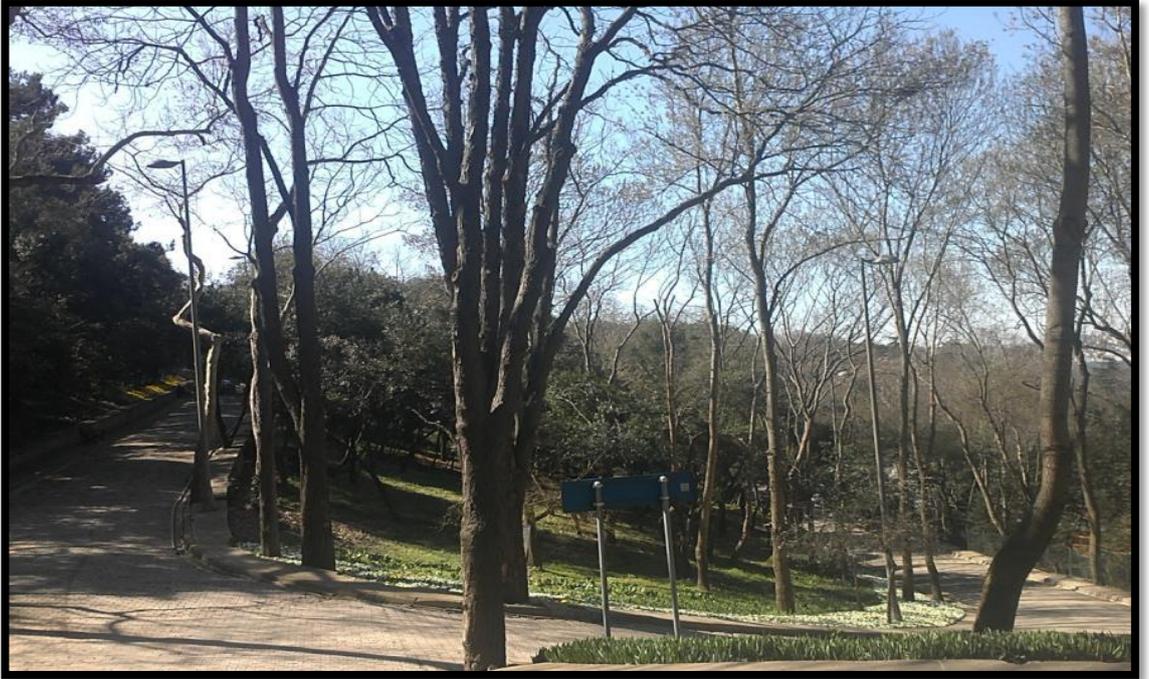
Fethipasa Korusu, 2863 yasa gereği Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15.11.1995 tarih ve 7755 sayılı kararı ile Doğal SİT alanı olarak tescil edilmiştir. 2960 sayılı yasa gereği 22.07.1983 onanlı Boğaziçi ön görünüm Tatbikat Planı'nda yer almaktadır.

Sekil 4.113: Fethi Paşa Yalısı

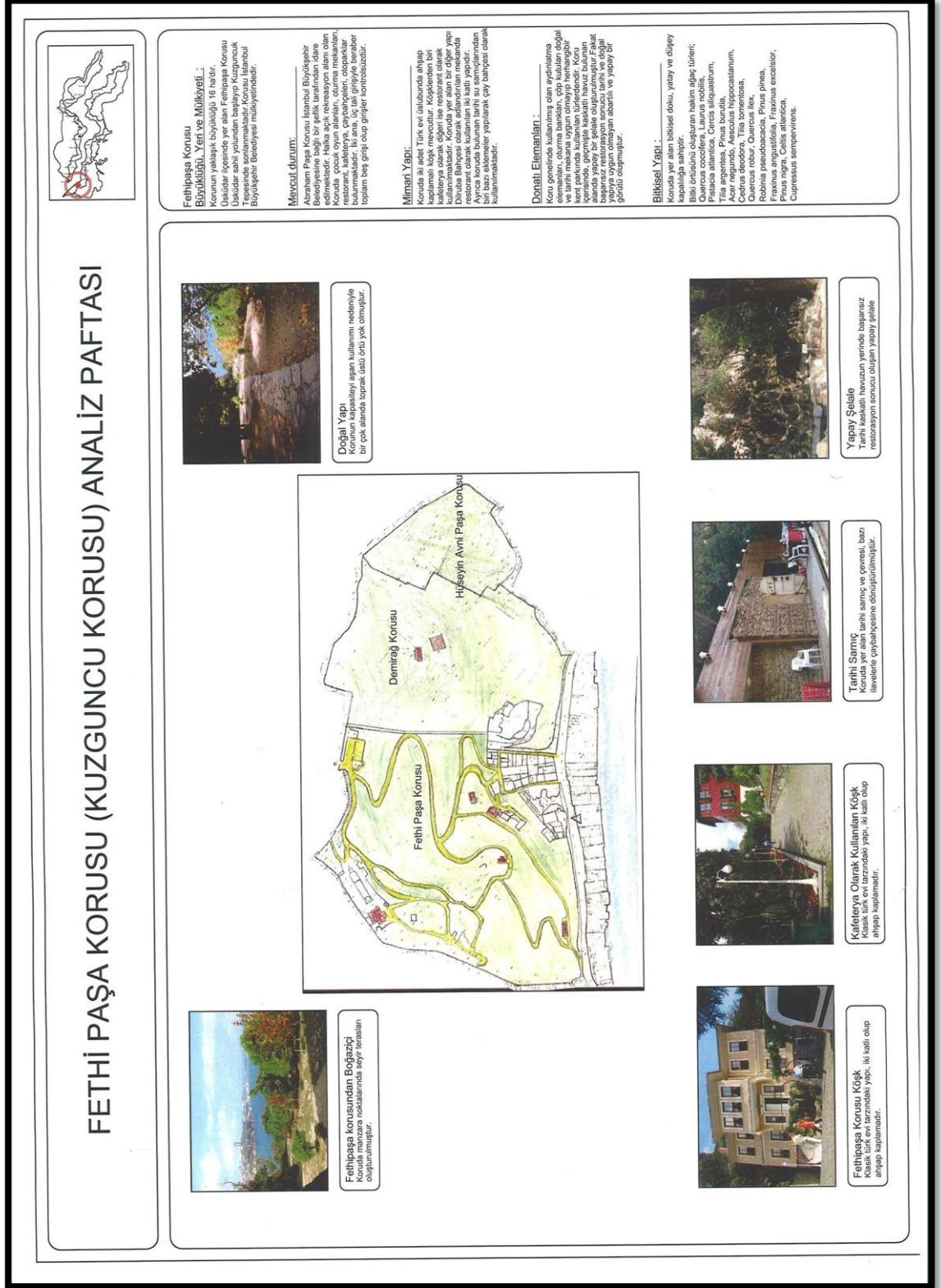
Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.114: Fethi Paşa Korusu yürüyüş alanları

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.115: Fethi Paşa Korusu Analiz Paftası

Kaynak: Yaltırık vd., 1997

4.3.2 Halka Açık Olmayan Özel Koru Alanları

Halka açık olmayan kuru alanları özel mülkiyete aittir ve girişler güvenliklerin kontrolünde gerçekleşmektedir.

4.3.2.1 Otağtepe Evleri

Beykoz ilçesi, Otağtepe mahallesi sınırlarında bulunan kuru alanı yaklaşık 42 dönümlük alana yayılmaktadır. Kuru içerisinde 22 adet villa bulunmaktadır. Bu villalar, 1986 yılında 3194 sayılı İmar Kanununun getirdiği değişiklik sonucu Yapı Ruhsatlarını almış ancak kanunun inşaat izinli maddesinin Anayasa mahkemesince iptal edilinceye kadarki süresi içerisinde tamamlanamadığından iskan alamamıştır. Otağtepe evleri görüntüleri Şekil 4.116, Şekil 4.117, Şekil 4.118’ de verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.119’ da verilmiştir.

Şekil 4.116: Otağtepe Evleri

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.117: Otağtepe Evleri

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.118: Otağtepe Evleri

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.119: Otağtepe Evleri uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.2 Amcazade Hüseyin Pasa Korusu

Anadolu Hisarı'nın kuzeyinde, Kanlıca-Anadoluhisarı sahil yolundan başlayıp batıya yönelik dik bir yamaç üzerinde sonlanan 5,3 hektarlık bir alanı kaplar.

Amcazade Köprülü Hüseyin Pasa Yalıköskü, Köprülü Mehmet Paşa'nın yeğeni ve Sultan II. Mustafa'nın sadrazamı olan Amcazade Hüseyin Pasa için 1699 yılında inşa edilmiştir. Yalının günümüze ulaşabilen kısmı, Köprülü yalısının selamlık dairesinin bir odasıdır. Aynı zamanda Amcazade Hüseyin Pasa yalısı Boğaz'da yer alan en eski yalıdır (Eldem 1974).

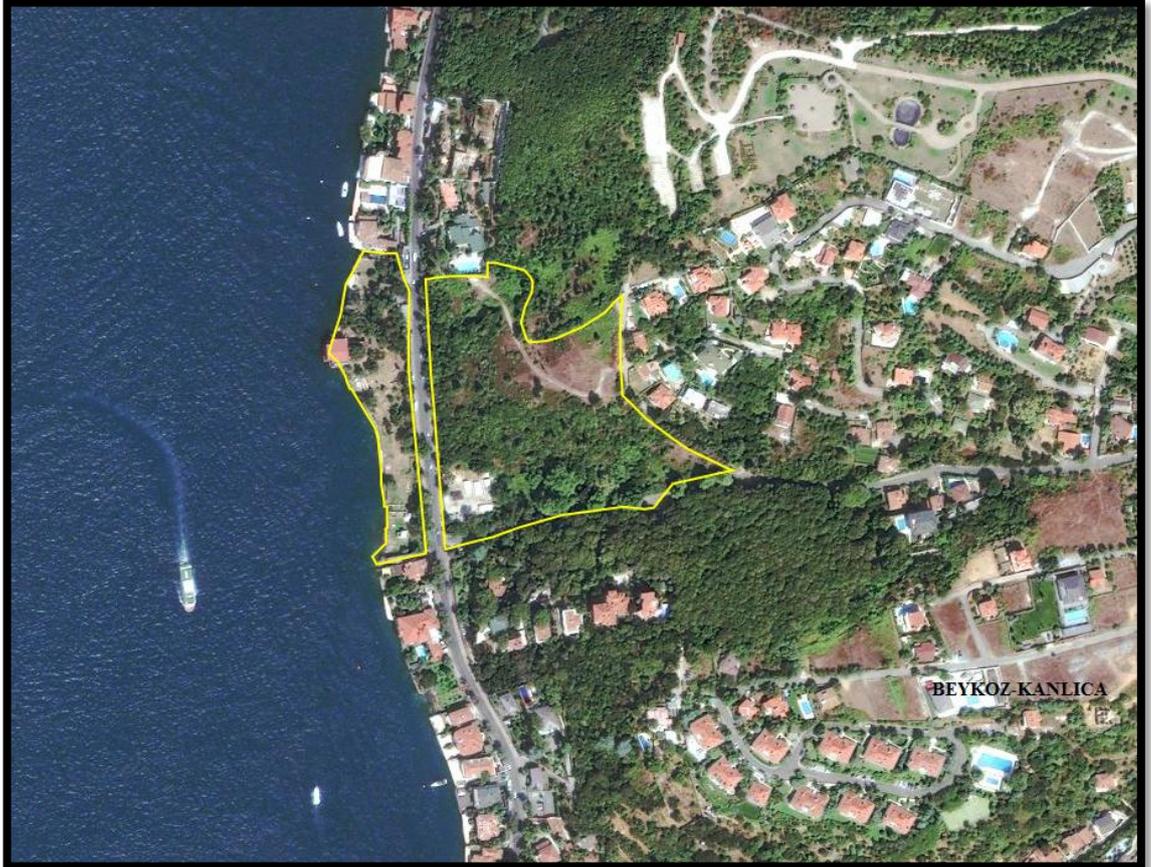
Amcazade Hüseyin Pasa korusu Mülhak Köprülü Amcazade Hüseyin Pasa Vakfına aittir ve yaklaşık olarak 130 varisi mevcuttur. Boğaziçi'nde bulunan, Türk mimarisine göre yapılan en eski ahşap bina olan yalı günümüzde yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yalı ile ilgili restorasyon çalışmaları halihazırda devam etmektedir. Şekil 4.120' de verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.121' de verilmiştir.

Sekil 4.120: Amcazade Hüseyin Paşa Korusu ve tadilat yapılan yolu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.121: Amcazade Hüseyin Paşa Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.3 Cemil Filaber Korusu (Cemile Sultan Korusu)

Kandilli kız lisesinin yakınında yer alan bu koru, sahilden başlayıp tepelik alanda sonlanmaktadır ve yüzölçümü 13 hektar kadardır. Günümüzde İstanbul Ticaret Odası Koru Tesisleri olarak kullanılmaktadır.

Koru oldukça eğimli bir yapıya sahip olup, eğimin fazla olduğu güney kısım kısmı oldukça sık bir ağaçlık alandan oluşurken eğimin az olduğu kuzey kısımda Ticaret Odasına ait tesisler mevcuttur.

Koruda bulunan Cemile Sultan Köşkü restore edilmiş restoran olarak kullanılmaktadır. Şekil 4.122' te verilmiştir. Oldukça eğimli bir alanda yükselen koru Boğaziçi panoramasına hakimdir ve bu alanlarda seyir terasları oluşturulmuştur. Şekil 4.123 ve Şekil 4.124' da verilmiştir. Koruya ait uydu görüntüsü Şekil 4.125' te verilmiştir.

Sekil 4.122: Cemile Sultan Köşkü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.123: Cemile Sultan Korusu araba yolu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.124: Cemile Sultan Korusundan boğaziçi görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.125: Cemile Sultan Korusunun uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.4 Kandilli Kız Lisesi Korusu

Kandilli 'de Akıntı Burnu'nun sırtındaki düzlükte bulunan koru yaklaşık 2 hektar büyüklüğündedir.

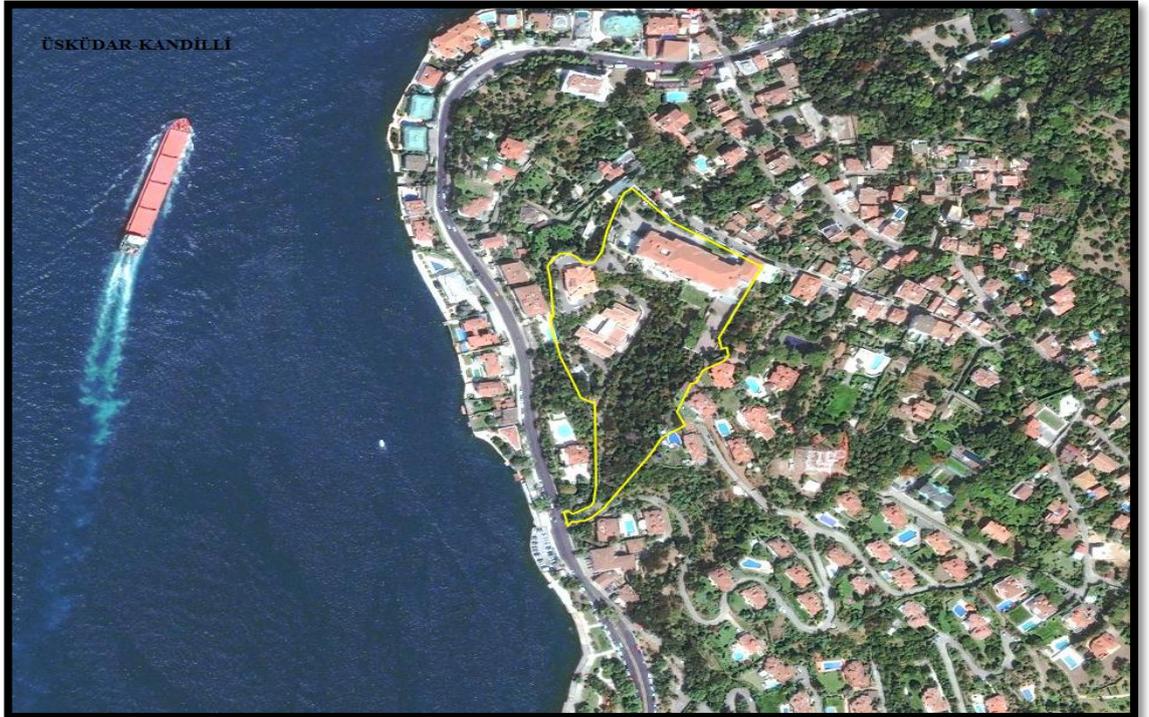
Koruluk, Sultan II. Mahmud'un kızı Adile Sultan için yaptırılmış sarayın içinde yer aldığı ağaç topluluğudur. 1909 tarihinden beri Kandilli Kız Lisesi olarak hizmet gören tarihi bina 1986 yılında çıkan yangın sonucu hasar görmüş daha sonra yeniden restore edilmiştir. Şekil 4.126' da verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü şekil 4.127' de verilmiştir.

Sekil 4.126: Kandilli Kız Lisesi Korusu sahilden görünüş

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.127: Kandilli Kız Lisesi Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.5 Vaniköy Rasathane Korusu

Vaniköy ’ün boğaza hakim tepesi ile değişik bakılara dönük dik yamaçlar üzerinde yaklaşık 9,2 hektarlık alanı kaplamaktadır.

Vaniköy Rasathane Korusu, geçmişte Kandilli korusu sınırları içerisinde yer alıyordu. XIX. yüzyıl başlarında İcadiye Tepesi üzerinde Kenan Efendi çiftlik alanı ve kasrını Sultan II. Mahmut’a hediye etmiştir. Köşk Kırım Savaşı sırasında yanmıştır. 1911 yılında bu arazi üzerinde rasathane yeniden organize olmuştur. Rasathane içerisinde İstanbul Ünivetsitesinin bazı bölümleride bulunmakta olup, koru alanı rasathane dışında eğitim yeri olarakta kullanılmaktadır. Koru içinden görüntüler Şekil 4.128, Şekil 4.129, Şekil 4.130’ da verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.131’ de verilmiştir.

Sekil 4.128: Vaniköy Rasathane Korusu yürüyüş yolu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Sekil 4.129: Vaniköy Rasathane Korusu rasathane

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.130: Vaniköy Rasathane Korusu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.131: Vaniköy Rasathane Korusu

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.6 Vaniköy Korusu (Eski Papaz Korusu)

Kandilli bahçesinin güneyinde, Sultan IV. Mehmet tarafından Hosablı Vani Mehmet Efendi'ye bağışlanan ve ondan sonrada Vaniköy bahçesi diye anılan 114 m yükseklikte bir tepenin üzerinde Papaz Korusu yer alır. Vani Mehmet Efendi birde cami yaptırmış burada Türk köyünü kurmuştur. Vaniköy Korusu'nun arkasındaki İcadiye Tepesi, havası ve manzarası ile tanınmış bir yerdir. Ağaç türleri bakımından Vaniköy Rasathane korusundaki tür kombinasyonuna benzerlik göstermektedir (Yaltırık vd. 1997). Şekil 4.132' de verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.133' de verilmiştir.

Şekil 4.132: Vaniköy Eski Papaz Korusu Camii

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.133: Vaniköy Eski Papaz Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.7 Vahdettin Korusu

Üsküdar, Kuleli Mahallesi'nde yaklaşık 5 hektar yüzölçümüne sahip olan koru, otel olarak kullanılmak üzere 49 yıllığına kiraya verilmiştir.

Korudaki yapı 1800 yılında yapılan Köçeoğlu Köşkü'dür. Sultan Abdülmecid Köçeoğlu'nun İstanbul'u ve boğazı panoramik olarak gören köşkü ile bahçesini satın alarak oğlu Şehzade Kemalettin Efendi'ye vermiştir, köşk daha sonra Abdülhamid II. Devrinde Şehzade Vahdettin Efendi'ye geçmiştir.

Köşkle ilgili yeniden düzenleme yapılmış ve halihazırda restorasyon çalışması devam etmektedir. Şekil 4.134' de verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.135' te verilmiştir.

Şekil 4.134: Vahdettin Korusu

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.135: Vahdettin Korusu uydu görüntüsü

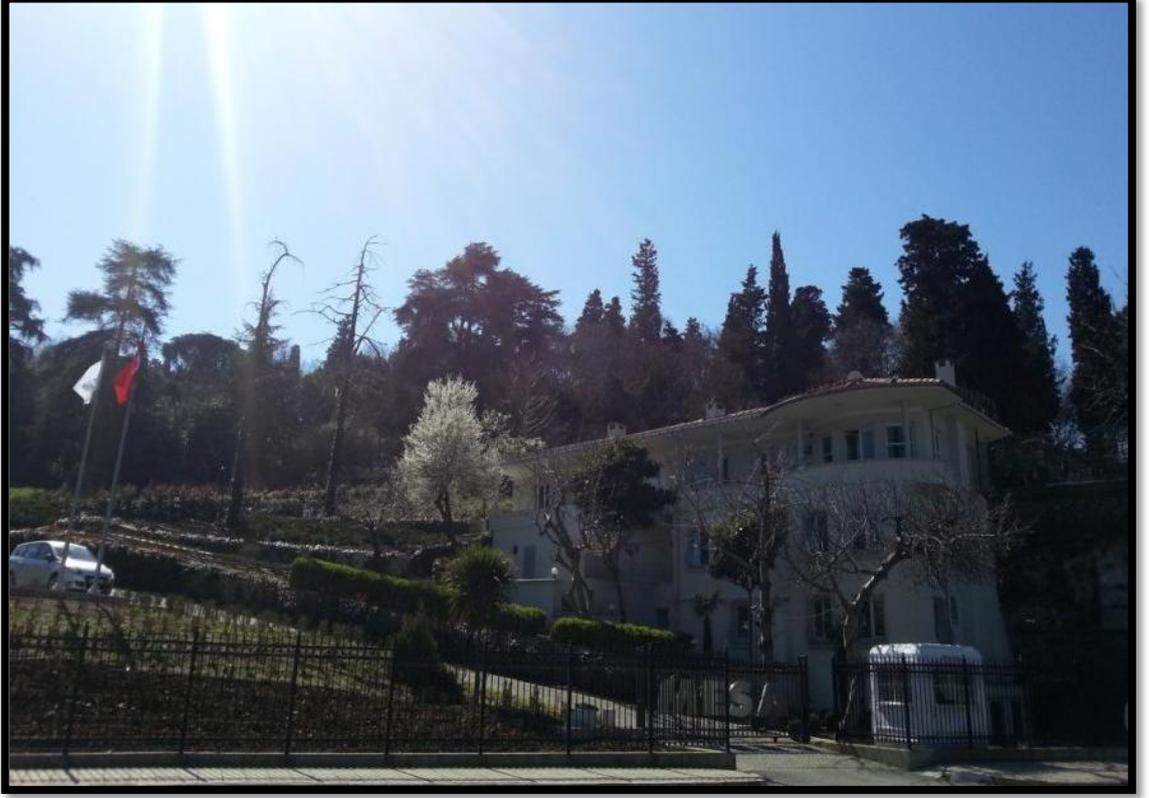

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.8 Üryanizade Cemil Molla Korusu

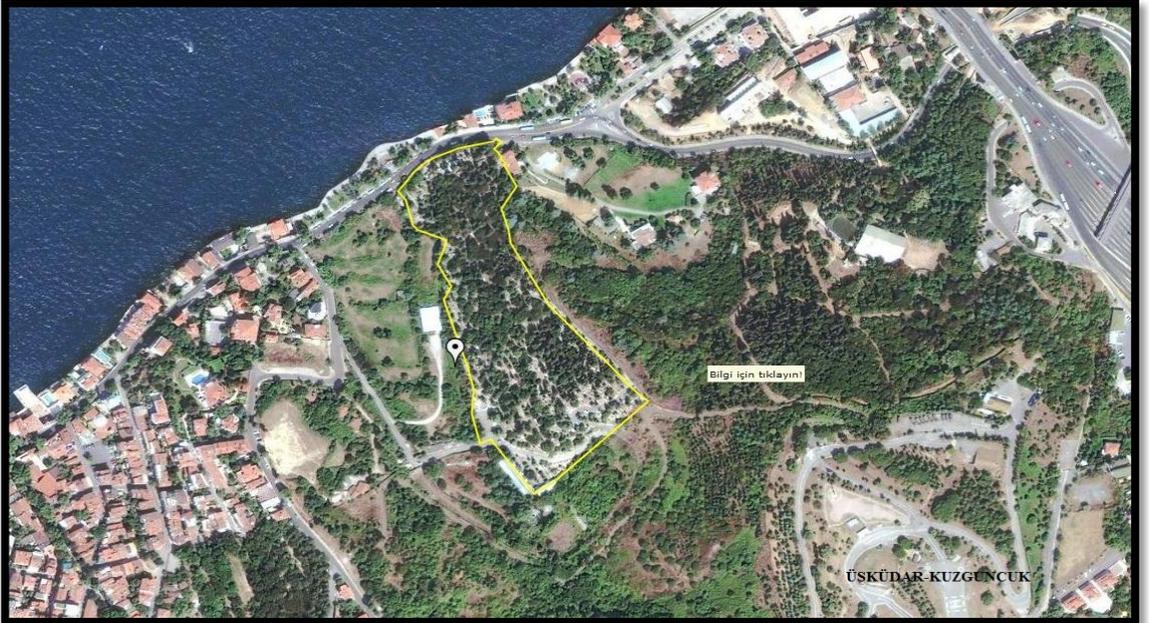
Üsküdar, Abdullah ağa Mahallesi, Nakkaştepe Mezarlığı ile Gümüšoğlu arasında kalan ağaçlık alan; yüzölçümü yaklaşık 9 hektar kadardır. Şekil 4.136’ da verilmiştir. Korunun uydu görüntüsü Şekil 4.137’ de verilmiştir.

Şekil 4.136: Üryanizade Cemil Molla Korusu sahilden görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.137: Üryanizade Cemil Molla Korusu uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.9 Demirağ Korusu

Üsküdar, Pasalimanı üstü; Fethi Pasa Korusu ve Hüseyin Avni Pasa Korusu arasında yer almaktadır. Özel mülkiyete ait olup yüzölçümü 10 hektar kadardır. Girift kapalı ve bakımlı bir korudur. Dış sınırları çevrelenmiş olan korunun girişi Pasalimanı Caddesinde dir.

Bugün Fethipasa Korusu'ndan bir duvarla ayrılmış Üsküdar tarafında kalan ikinci büyük parsel, Pasalimanı Korusu veya Demirağ Korusu'dur. 10 hektar yüzölçümünde olup bakımlı ve iyi durumdadır (Yaltrık vd. 1997 ve İstanbul Büyükşehir Bel. Park Bahçeler Md. 2002). Şekil 4.138' de korunun sahilden görünüşü verilmiştir.

Şekil 4.138: Demirağ Korusu sahil görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

4.3.2.10 Hüseyin Avni Paşa Korusu

Hüseyin Avni Paşa Korusu, Üsküdar, Hacıhesnahatun Mahallesi, Pasalimanı caddesi üzerinde Fethipaşa ve Demirağ Korularının bir devamı olup Demirağ Korusu'ndan bir duvarla ayrılmıştır. Özel mülkiyete ait olan korunun yüzölçümü, 4,4 hektar kadardır.

Hüseyin Avni Paşa Korusu, adını 19. yüzyılın ikinci yarısında Mekteb-i Harbiyeyi Şahane Nazırlığı (1854), Girit Kumandanlığı (1867), Seraskerlik (1868), İzmir ve Bursa Valilikleri ve Bahriye Nazırlığı (1873), gibi yüksek devlet görevlerinde bulunmuş bir Osmanlı paşasından almaktadır ve içerisinde iki eski köşk kalıntısı, su sarnıçları, su kuyuları mevcuttur. Bir süre arazi ve köşk Halide Edip Adıvar'ın babası Edip Bey'in mülkiyetine geçmiştir. Korunun sahilinden görünüşü Şekil 4.139' da verilmiştir. Fethipaşa Korusu, Demirağ Korusu ve Hüseyin Avni Paşa Korusunun uydu görüntüsü Şekil 4.140' da verilmiştir.

Şekil 4.139: Hüseyin Avni Paşa Korusu sahil görünüşü

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.140: Fethipaşa Korusu, Demirağ Korusu ve Hüseyin Avni Paşa Korusunun uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

4.3.2.11 Sazak Villaları

Beykoz ilçesi, Çubuklu mahallesinde Çubuklu iskelesinin karşısında kalan koru alanı yaklaşık 20 dönümlük alanı kaplamaktadır.

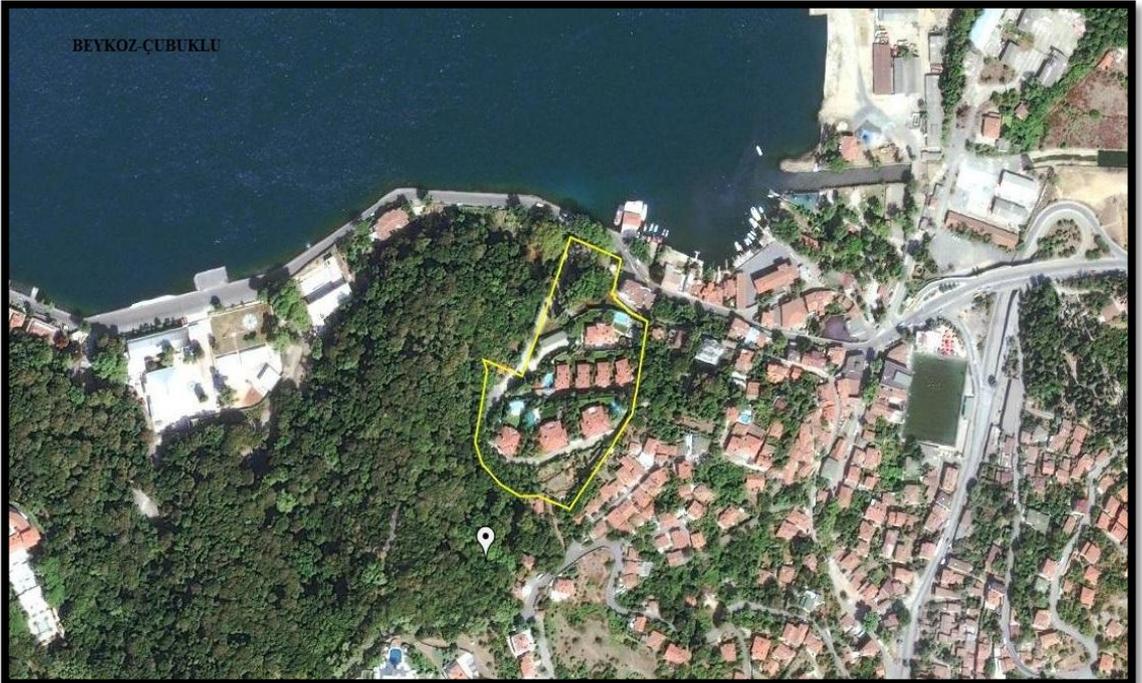
Koru içerisinde 7 adet villa bulunmaktadır. Bu villalar, 1986 yılında 3194 sayılı İmar Kanununun getirdiği değişiklik sonucu Yapı Ruhsatlarını almış ancak süresi içerisinde tamamlanamadığından kanunun iptali üzerine iskan alamamıştır. Sazak villaları görüntüleri Şekil 4.141' de verilmiştir. Koru alanının uydu görüntüsü Şekil 4.142' de verilmiştir.

Şekil 4.141: Sazak Villaları site içerisi

Kaynak: Gündüz A., 2013

Şekil 4.141: Sazak Villaları uydu görüntüsü

Kaynak: gis.ibb.gov.tr

5 BOĞAZIÇI KANUNUNUN BOĞAZIÇI ÖNGÖRÜNÜM BÖLGESİNDEKİ KORU ALANLARINA ETKİSİNİN İRDELENMESİ

İstanbul, tüm doğal ve tarihi değerleriyle, önemli özelliği bulunan bir metropoldü. Asya ve Avrupa kıtasını birbirinden ayıran Boğaziçi alanı da, coğrafi ve stratejik bakımdan, geçmişten günümüze her dönem önemini korumuştur.

Boğaziçi alanındaki hızla büyüyen yapılaşma nedeniyle koruma ve planlama çalışmaları yeni bir boyut kazanmıştır. 1982 yılında hazırlanan plan ile Boğaziçi alanı rekreasyon, turizm ve konut alanı olarak değerlendirilmiş, doğal ve tarihi sit değerlerinin orman, koru, mesire alanı gibi tüm yeşil alanların korunmasına karar verilmiştir.

22 Kasım 1983 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren, 18.11.1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu; uygulama alanı olarak “Boğaziçi Alanı”nı, 22.07 1983 tarihinde onanan 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım İmar Planı’nda gösterilen; Kıyı ve Sahil Şeridi, Öngörünüm, Gerigörünüm ve Etkilenme Bölgeleri’nden oluşan alan olarak tanımlamıştır. Boğaziçi Kanunu’nun Amacı, Madde-1.’de; “İstanbul Boğaziçi Alanı’nın kültürel ve tarihi değerlerini ve doğal güzelliklerini kamu yararı gözetilerek korumak ve geliştirmek ve bu alandaki nüfus yoğunluğunu artıracak yapılanmayı sınırlamak için uygulanacak imar mevzuatını belirlemek ve düzenlemektir” olarak belirlenmiştir.

Koruma, geliştirme, güzelleştirme ve yoğunluk artışını önleme hedeflerine uygun olarak Kanun;

- Boğaziçi Alanı’nda mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğunu arttırıcı nitelikte plan değişiklikleri yapamayacağını (Madde 3/f),

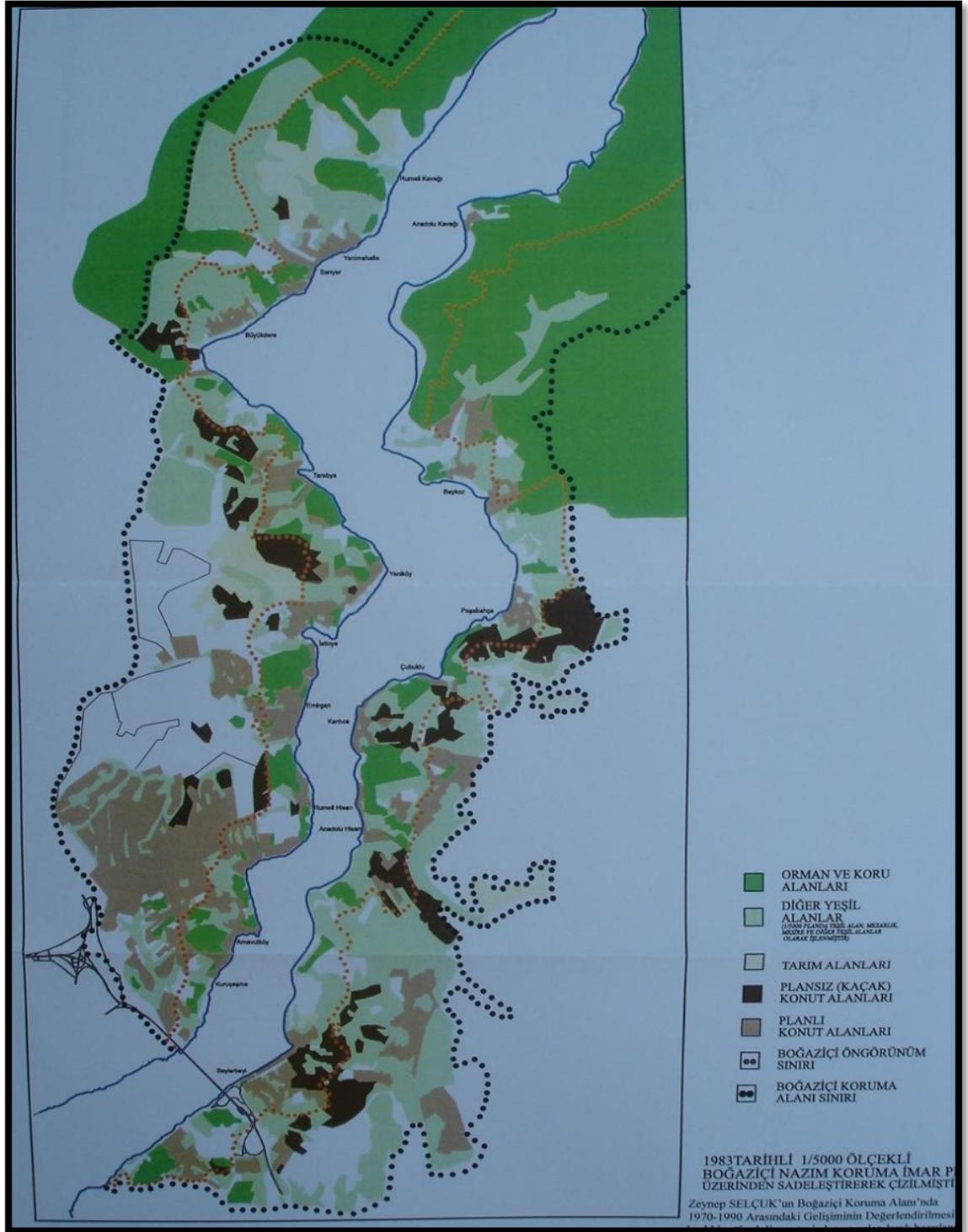
- Boğaziçi Alanı bütününde geleneksel yaşam biçiminin önemli bir unsuru olan mesire yerlerinin geliştirilmesinin ve gezinti alışkanlıklarının sürdürülmesinin teşvik edileceğini (Madde 3/c),

Kanunun ‘Orman Alanları’ başlıklı 4. Maddesinde ‘Boğaziçi Alanı sınırları içinde Devlet ormanı statüsüne alınacak yerler, Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulunca kararlaştırılır ve kamu kurum ve kuruluşlarına ait olanlar bedelsiz olarak Hazineye devredilir. Özel mülkiyete ait olanlar ise Tarım ve Orman Bakanlığınca kamulaştırılır. Devlet ormanı statüsüne alınan bu yerler, Tarım ve Orman Bakanlığınca hazırlanacak proje ve programa göre Boğaziçi Alanının doğal yapısına uygun olarak düzenlenir, ağaçlandırılır parklar ve mesire yerleri yapılır ve bunların bakımı, işletilmesi ve muhafazası sağlanır’ denilmektedir.

‘Yeşil alanlar’ başlıklı 5.Madde de ise ‘Boğaziçi Alanında orman sayılmayan kamu kurum ve kuruluşlarına veya özel mülkiyete ait koru, koruya katılacak alan, çayır, mesire yeri, bostan ve benzeri alanlar yeşil alan sayılır ve bitki varlıkları geliştirilerek muhafaza edilir. Bu alanlardaki ağaç varlıklarının yok edilmesi veya tahrip edilmesi yasaktır. ... Boğaziçi Alanındaki yabancı ülke temsilciliklerine ait koruların bu nitelikleri korunur’ şeklinde açıklanmaktadır.

Ayrıca Boğaziçi Doğal Ve Tarihi Sit Değerlerini İçeren 1/5000 Ölçekli Nazım Planı Açıklama Ve Uygulama Raporunda ‘Koru ve koruya katılacak alanlarda hiçbir inşaat yapılamaz. Ancak parselde eski eser varsa aynen korunarak, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun görüş ve kararı alınarak kamuya açık tesis olarak kullanılabilir. Mesire alanlarında ise TAKS en fazla 0.01, inşaat alanı en fazla 40m² ve kat irtifası en fazla 4.50mt. olan (bekçi kulübesi, büfe, tuvalet gibi) tesisler yapılabilir.’ denilmektedir.

Şekil 5.1: 1983 tarihli 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Koruma İmar Planı sadeleştirilmiş hali

Kaynak: Nazım Koruma İmar Planı, 1983

Daha sonra 03.05.1985 Tarihinde Yürürlüğe Giren 3194 sayılı İmar Kanunu'nun Boğaziçi Kanunu'nda getirdiği değişiklikler aşağıda belirlenmiştir:

. 3194 Sayılı Kanun'un "İstisnalar başlıklı 4. Maddesi'ndebu Kanun'un ilgili maddelerine uyulmak kaydı ile 2960 sayılı İstanbul Boğaziçi Kanunu ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri'nin Yönetimi Hakkında Kanun ile diğer özel Kanunlar ile belirlenen veya belirlenecek olan yerlerde, bu Kanun'un özel kanunlara aykırı olmayan hükümleri uygulanır" hükmü yer almaktadır.

Bakanlar Kurulunca 07.03.1985 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan Kanun tasarısında Boğaziçi ile ilgili yukarıdaki maddenin dışında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kanun yapma tekniği açısından da belli bir konuyu düzenleyen Kanunların içinde başka Kanunlarla ilgili hükümlerin yer almaması genel kabul gören bir ilkedir.

Ancak, İmar Kanunu Tasarısı Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu'nda görüşülürken tasarı metnine komisyonca 46, 47 ve 48. Maddeler ile Geçici 7. Madde'nin önerge ile ilave edildiği, böylece özel Kanun olan 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nda değişiklik yapılmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Böylece, "İmar Kanunu'na tüm yasal süreçleri ve planlama süreçlerini aşan bir biçimde eklenen bu maddeler, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun korumaya yönelik temel ilkelerini yok etmiştir". Bu maddeler ile genel nitelikteki bir Kanun, özel bir alan için adeta plan hükümleri getirmektedir.

. 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 46. Maddesi ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 6. Maddesi'ne göre kurulan organlar kaldırılmış ve
.. Boğaziçi Alanı'ndaki uygulamaların Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesi'nde İstanbul Büyükşehir Belediyesi,
.. Gerigörünüm ve Etkilenme Bölgelerinde ise İlçe Belediyelerince yapılacağı belirtilmiştir.

. 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 47. Maddesi ile, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun;
.. "Boğaziçi Alanı'nda nüfus ve yapı yoğunluğunu artırıcı plan değişikliği yapılamaz"
hükmünü getiren 3/f maddesi değiştirilerek;
"Boğaziçi Alanı'nda mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğu göz önüne alınmak kaydı
ile plan değişikliği yapılabilir" ve
.. "Boğaziçi Kıyı ve Sahil Şeridi'nde ve Öngörünüm Bölgesi'nde konut yapılamaz,
tevhid ve ifraz işlemleri yapılmasına izin verilemez" hükmüne ilişkin 3/g maddeleri
değiştirilerek;
"Boğaziçi Öngörünüm Bölgesi'nde parsel büyüklüğü 5000 m²'den az olmamak, ifraz
işlemleri yapılmamak ve azami TAKS yüzde 6 ve 2 katı geçmemek koşulu ile konut
inşaatı yapılabilir. Blok adedi serbesttir. Orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlar da
yukarıdaki esasa tabidir. Yalnız bu alanların tabii vasıflarının korunmalarına özen
gösterilir. Ancak, kat alanı ve irtifa ne olursa olsun İmar Kanunu'nun ilgili maddelerine
göre yapı sahipleri ruhsat ve iskan alma mecburiyetinde olup, bu işlemler yalnızca
İstanbul Büyükşehir Belediyesince avan ve tatbikat projelerine göre yapılır" hükümleri
ile Öngörünüm Bölgesi'nde konut yapımına izin verilmiştir.

Bu nedenle Boğaziçi Öngörünüm Alanındaki koru, koruya katılacak alan, yeşil alan vb.,
alanlar 3194 sayılı yasanın 47.maddesi ile inşaatla açıldığından sebeple, bu alanlardaki
uygulamalarda, (ruhsat ve iskan işlemleri) ilgili kanun maddesine göre verilmiş olup,
1983 onanlı planda herhangi bir değişikliğe gidilmemiş ancak, 1/1000 ölçekli Boğaziçi
Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesi plan lejantında değişiklik yapılarak 21.02.1986
tarihinde onanmıştır.

Boğaziçi Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesi 4634 hektardır. 47.maddeye göre inşaat
izni verilen alan yaklaşık 209 hektar alanı kapsamaktadır. Bu alanların yaklaşık 26
hektarı koru alanlarını kapsamaktadır. Değiştirilen bu yasa hükmü ve lejantı tadili
doğrultusunda Boğaziçi Öngörünüm Bölgesi Sarıyer ilçesi, Beşiktaş ilçesi, Üsküdar
ilçesi ve Beykoz ilçesinde toplam 92 adet parselde 1411 adet blok için ruhsat
verilmiştir. Söz konusu alan % 5 lik bir bölümüne tekabül etmektedir. Koru alanlarında

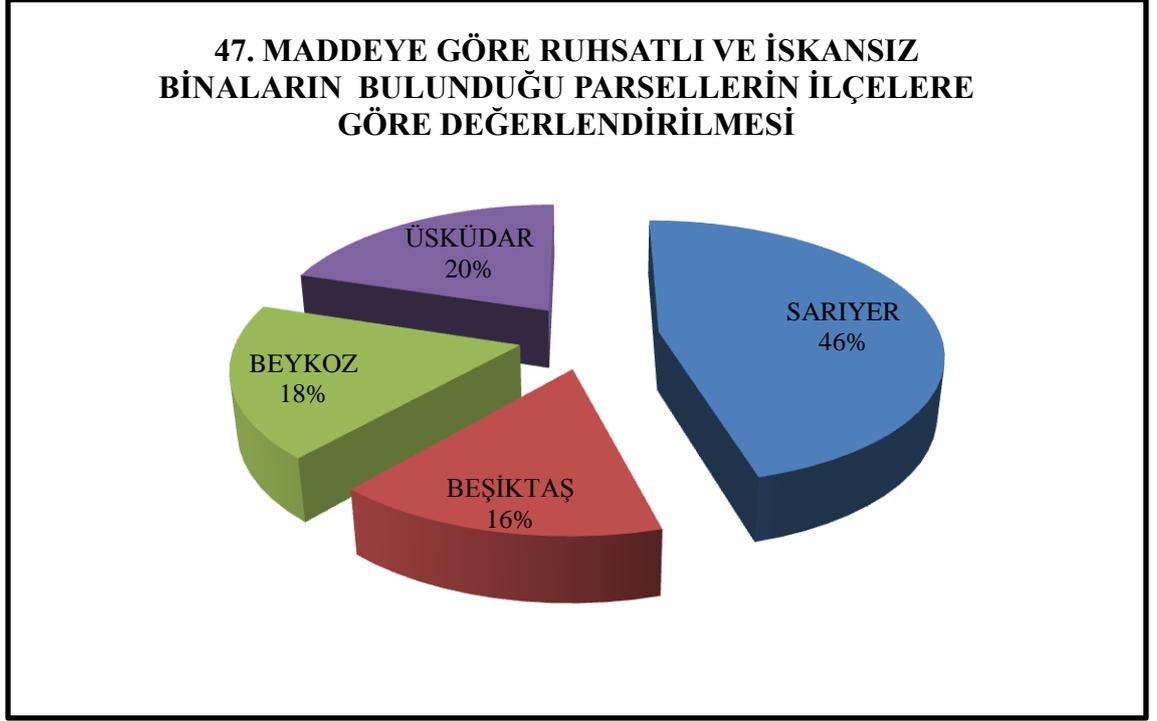
ise 11 adet parselde 134 adet blokla ilgili ruhsat verilmiştir. Bu da öngörünüm alanının yaklaşık yüzde 0.56'lık bölümünü kaplamaktadır. Tablo 6.1' de verilmiştir. Ruhsat alan bu yapıların bazıları tamamlanarak iskan almış, ancak bazıları da tamamlanamamıştır. İlçelere göre dağılımları Şekil 6.2 ve Şekil 6.3' de verilmiştir.

Tablo 5.1: 3194 sayılı kanuna göre izin verilen yerlerin imar durumları ve yüzölçümleri

İMAR DURUMU	YÜZÖLÇÜMÜ	PARSEL ADEDİ
1-Sosyal Donatı Alanı	183344.28 m ²	7 adet
2-a)Orman + Tarım Alanı	5314 m ²	1 adet
b)Tarım Alanı	35245.70 m ²	9 adet
c)Tarım + Jeolojik Alan	107883 m ²	1 adet
3-Yeşil Alan	455350.65 m ²	19 adet
4-Yeşil Alan + İskan	6148 m ²	1 adet
5-İSKİ +Yeşil Alan	52574 m ²	1 adet
6-Koruya Katılacak Alan	543706.14 m ²	22 adet
7-İskan + Koruya Katılacak Alan	5307 m ²	1 adet
8-2.grup Koru Alanı	205086.40 m ²	7 adet
9-1.grup Koru Alanı	31353 m ²	2 adet
10-Spor Alanı	26900 m ²	1 adet
11 -Yapılanması Kısıtlı Alan	98865 m ²	3 adet
12-Rekreasyon Alanı	240834 m ²	14 adet
13-Tarım + Rekreasyon Alanı	66256 m ²	1 adet
14-2.grup Koru Alanı + Rekreasyon Alanı	15462.50 m ²	1 adet
15-1.grup Koru Alanı + Koruya Katılacak Alan	9635 m ²	1 adet
Toplam	2090463.13 m²	92 adet

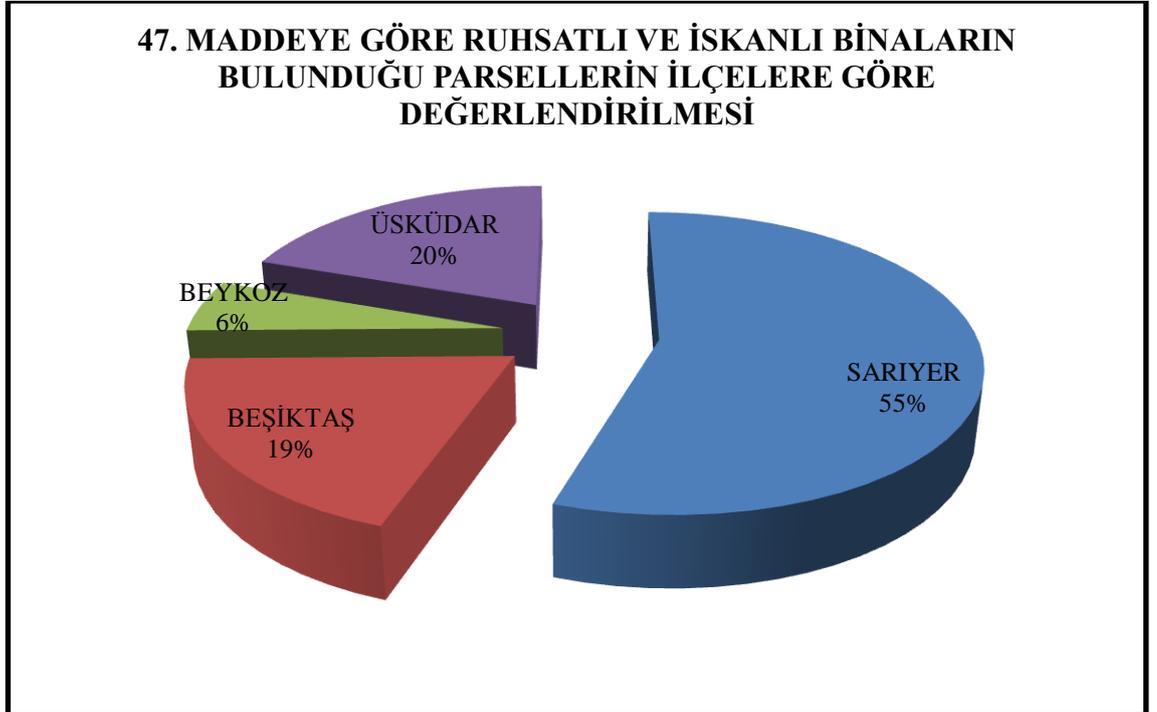
Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Şekil 5.2: 47. Maddeye göre iskanlı-iskansız binaların ilçelere göre dağılımı

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

Şekil 5.3: 47. Maddeye göre iskanlı-iskanlı binaların ilçelere göre dağılımı

Kaynak: Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi

3194 sayılı İmar Kanununun, 2960 sayılı Boğaziçi Kanununda yaptığı geçici değişikliklerle birlikte Öngörünüm Bölgesinde imara açılan ve imar affına tabi olan yerlerde inşai faaliyetler yapılmıştır. Bu inşai faaliyetler sonucunda Öngörünüm bölgesinde bulunan koru alanları zarar görmüş ve koru alanları içerisinde yapılaşmalar meydana gelmiştir. İmar izni süresi içerisinde parsel büyüklüğü 5000 m2 üzerinde olan alanlar içerisinde oluşan tahribatlar sonucu koru alanları ve yeşil alanların kent ekosistemleri içinde üstlendikleri işlevler sekteye uğramıştır.

Boğaziçi alanında kalan elçilik koruları ve kamu mülkiyetinde olan korulardan Avrupa yakasında Emirgan korusu, Anadolu yakasında Fethi Paşa Korusu, Abraham Paşa Korusu, Hidiv (Çubuklu) Koruları 3194 sayılı kanunun 47. maddesine göre uygulama yapılmadığından mevcut halini koruyarak günümüze kadar gelmiştir.

6 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tarihi miraslarımız olan korular geçmiş dönemlerimizin yaşantısı hakkında bize fikir verirler. Korunması gereken ve tarihi miraslarımızdan olan korular halkın rekreatif ihtiyacını karşılamaktadırlar. Bu nedenle, koru alanları ile ilgili teknik planlar hazırlanırken koruma amacının ön planda tutulması ve halkın rekreatif ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmalar yapılması uygun olacaktır. Koru alanlarını, orman alanlarındaki gibi odun ve diğer orman ürünlerinin elde edilmesi için kullanılmamalıdır.

Mevcut durumlar göz önüne alındığında; 2960 sayılı Boğaziçi Kanunundan sonra Boğaziçi Öngörünüm Bölgesi koruma altına alınmıştır. 1985 yılında 3194 sayılı İmar Kanununun 47. maddesinde yapılan değişiklikle 5.000 m² üzerinde olan ve azami TAKS yüzde 6 ve 2 katı geçmemek koşulu ile konut inşaatı yapılabilir denilerek ön görünüm bölgesindeki yeşil alanlar ve koru alanları yapılaşmaya açılmıştır. Tabi ki bu izinle birlikte havuz gibi sosyal tesislerin yapılmasına da olanak sağlanmış ve bu tesislerin bir kısmı TAKS' a dahil edilmemiştir. Bu nedenle daha çok yeşil alan kaybı ve tahribatı olmuştur.

Boğaziçi Öngörünüm Bölgesinin 4634 hektarlık alanı içerisinde 47. maddeye göre yaklaşık 209 hektar alana inşaat izni verilmiştir. Bu alanın yaklaşık 26 hektarı koru alanlarını kapsamaktadır. Boğaziçi Öngörünüm Bölgesinde toplam 1411 adet blok için ruhsat verilmiştir. Söz konusu alan öngörünüm bölgesi alanının yaklaşık yüzde 5 lik bölümüne tekabül etmektedir. Koru alanlarında ise 11 adet parselde 134 adet blokla ilgili ruhsat verilmiştir. Bu da öngörünüm alanının yaklaşık yüzde 0.56' lık bölümünü kaplamaktadır. Bitkisel dokunun olmadığı yerlerde yapılaşmaya izin veren yasal düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından 1987 yılında iptal edilmiştir. Ancak bu süre içinde birçok koru alanında boş alan oluşturmak için gizlice ağaçlar kesilerek bu tarihi miraslarımız yok edilmiştir. Tarihi koru alanlarında yapılan bu tahribat sonucu, ağaç varlıklarının yok edilmesiyle koru özelliğini yitirmişlerdir. Söz konusu yasal düzenlemenin iptal edildiği döneme kadar, koru alanları ile birlikte, birçok özel orman da tahrip edilmiştir.

Bu yasal düzenleme ile Boğaziçi alanındaki koru alanlarının tahrip edilmesi sonucunda; bölüm 2' de bahsedilen, koruların kent ekosistemleri içinde üstlendikleri işlevler açısından olumsuz yönde etkilendiği anlaşılmıştır.

Boğaziçi'nin siluet göz önüne alınmadan, etüt çalışmaları yapılmadan sınırlarının belirlenerek bölgelere ayrılması ve uygulamaların farklı kurumlar tarafından yapılması Boğaziçi'ne bütüncül olarak bakılmadığının bir göstergesidir. Boğaziçi Kanunu ve Plan Lejanti'nin birbirine tezat teşkil eden hükümleri ile Boğaziçi günümüzdeki görünümüne ulaşmıştır..Günümüz şartları ile değerlendirildiğinde Boğaziçi alanının olumsuz etkilenmemesi için, Plan değişiklikleri ve Plan Tadilatları yapılmadan önce, Boğaziçi alanına ait Boğaziçi Kanunu Yönetmeliği çıkartılmalı ve çok başlılığı önleyecek şekilde bir organizasyon yapısına gidilmesi gerekmektedir.

Mevcut durumu bir kenara bırakıp olması gerekenler cevabını şu şekilde verebiliriz. Hangi koruların hangi oranda halkın kullanımına açılacağı ve hangi oranda ve ne çeşit kullanımların gerçekleştirilebileceğinin tespitinin yapılabilmesi için, tarihçi, arkeolog, peyzaj plancı, peyzaj mimarı, mimar, ekolog, bitki sosyoloğu, botanikçi gibi uzman ekipler tarafından tarihsel yapıları, ayrı ayrı ve detaylı olarak incelenmeli, her korunun sahip olduğu tarihsel ve bitkisel dokusuna uygun planlamalar yapılmalıdır.

Koruların Boğaziçi tarihi peyzajında önemli yeri olması nedeniyle koru alanlarının çevresinin sınırlandırılması ve kapasiteyi aşan kullanım nedeniyle oluşan doğal ve tarihsel bozulmaların önlenmesi gerekmektedir. Kamu, özel ve vakıf mülkiyetinde olan tüm Boğaziçi korularının tek elden yönetimi sağlanarak, koruma, onarım ve bakımının aslına uygun olarak doğru bir şekilde uygulanabilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması önem taşımaktadır.

Doğal ve tarihi yapılarıyla, kültürel ve tarihi mirasın önemli bir parçası olan, Boğaziçi ve onun siluetinde dominant öğeleri olarak Boğaziçi peyzaj değerini arttıran Boğaziçi korularının, korunarak gelecek nesillerle aktarılmasının çok büyük önem taşıması nedeniyle korular orijinal izlerine bağlı kalınarak planlanmalı ve kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Artan T. 1994, *Tarihte Boğaziçi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını Cilt 2
- Atabay S., 1988, *Peyzaj Tasarımı ve Yeşil Alan Planlaması İlişkileri*, İstanbul, Yıldız Üniversitesi Yayını,
- Atabay, S., 2003, *Yeşil Alan Planlaması Ders Notları*, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi,
- Aysu, Ç., 1975, *Doğal Ortam ve Sonuçları*, İstanbul, İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu, 12-15 Kasım 1975,
- Çubuk M. 1994, *Bogaziçi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve tarih vakfı Ortak Yayını Cilt 2
- Dağdelen, İ., 2005, *İstanbul Rumeli Ciheti Haritaları*, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, Cilt 1-2,
- Erdener O. 1993, *Boğaziçi Sahilhaneleri*, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları,
- Eyice, S. Prof. Dr., 2007, “*Bizans devrinde boğaziçi*”, İstanbul: Yeditepe Yayınevi,
- Gülersoy Ç., 1970, *Boğaziçi Koruları*, İstanbul, İstanbul Turing ve Otomobil Kurumu Yayını,
- Güngör, N., 1997, “*Boğaziçi büyüü*”, Ankara: İnkılap Yayınları,
- Keleş,R., 1980, ‘*Kent bilim terimleri sözlüğü*’, Ankara: TDK Yayınları,
- Kuban D., 1996, *İstanbul Bir Kent Tarihi*, İstanbul, Türk Vakfı Yurt Yayınları,
- Kuban, D., 1974, *Osmanlı Çağında Bogaziçi Yerleşmeleri*, İstanbul, İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu,
- Kuban, Doğan; 1996, ‘*İstanbul, Bir Kent Tarihi*’, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı,
- Pamay B., 1978, *Kentsel Peyzaj Planlaması*, İstanbul, İ.Ü. Orman Fakültesi,

- Asan Ü., Destan S., Özkan U.Y., (2002) “*İstanbul korularının Karbon Depolama, Oksijen Üretme ve toz tutma Kapasitesinin Kestirilmesi*”, *Orman Amenajmanı’nda Kavramsal Açılımlar ve Yeni Hedefler Sempozyumu*, İstanbul, İ.Ü. Orman Fakültesi, 18-19 mayıs 2002, Sayfa 194-202
- Dursun H., Bilgili A.E., Ünsal A., Ayvazoğlu B., Hızlan D., Barutçugil H., Ortaylı İ., Pala İ., Tuna K., Belge M., Genim S., 2010. *Şehir ve kültür:istanbul*, İstanbul: Sahra Görsel ve Sanatsal İletişim Ltd. Şti.,
- Yaltrık F. Prof. Dr. ve Efe A. Prof. Dr., ve Uzun A. Doç. Dr., 2007, *Tarih Boyunca İstanbul’un Park Bahçe Ve Koruları*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Asfalt Fabrikaları A.Ş.,

Sürelî Yayınlar

- Finke L., (1980) Kent Planlaması Açısından Yeşil Alanların Kent İklimi ve Kent Havasını İyileştirme Yetenekleri, (Çev: İ.Aslanboga), İstanbul, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*,
- Pamay B., (1975), Kentlerde Yeşil Alan Tesisleri, İstanbul, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*,

Diğer Yayınlar

- Agat, N., (1963), Bogaziçi'nin Turistik Etüdü, *Doktora Tezi*, İstanbul, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi,
- Aksoy F., (2009), Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi', *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, Y.T.Ü.,
- Altın F.P., (2008), II. Abdülhamid Dönemi'nde İstanbul Bahçeleri, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, İTÜ,
- Asan Ü., Destan S., Özkan U.Y., (2002) "İstanbul korularının Karbon Depolama, Oksijen Üretme ve toz tutma Kapasitesinin Kestirilmesi", *Orman Amenajmanı'nda Kavramsal Açılımlar ve Yeni Hedefler Sempozyumu*, İstanbul, İ.Ü. Orman Fakültesi, 18-19 Mayıs 2002, Sayfa 194-202
- Aysu, Ç., (1975), *Doğal Ortam ve Sonuçları*, İstanbul, İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu,
- Aysu, Ç., (1989) 'Boğaziçi'nde Mekansal Değişim', *Doktora Tezi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü,
- B.i.m.t.a.ş. Arşivi,
- Bekaroğlu H., (2012), Yakalar Arası Ulaşım Projelerinin Kent Makroformuna Etkilerinin Sosyo-Teknolojik Açısından İrdelenmesi- İstanbul Boğazı Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, B.Ü.,
- Bingöl P., (2008), Boğaziçi Doğal Ve Tarihi Sit Değerlerini İçeren Koruma Planlaması İçinde Bogaziçi Öngörünüm Alanı Ve Sahil Şeridinin Yeniden Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, M.S.G.S.Ü.,
- Buğdaycıoğlu K.İ., (2004), İstanbul - Emirgan Korusu Tarihi Köşk Bahçelerinin Restorasyonu Üzerine Araştırmalar, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.Ü.,
- Çetiner, A., 1975, "Yerleşmelerde Yeşil Alanlar", Kentlerdeki Yeşil Alanlar Korunması ve Geliştirilmesi Sempozyumu, İstanbul,
- Çınar, Z., (1996), Kentsel çevrede mekan-Kentsel Mekan Kavramının İrdelenmesi ve Boğaziçi Mekanı', *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi,
- Dündar M., (2008), Beylerbeyi Sarayı, *Doktora Tezi*, Ankara, A.Ü.,

- Eyüpreisoğlu M., (2007), İstanbul-Bogaziçi Korularının Güncel Alan Kullanımı Açısından İrdelenmesi, İstanbul, *Yüksek Lisans Tezi*, Y.T.Ü., İstanbul Büyükşehir Belediyesi Boğaziçi İmar Müdürlüğü Arşivi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Park Bahçeler Müdürlüğü,
- Kap S.D., (2006), Avrupa Peyzaj Sözleşmesi Kapsamında Yeşil Alan Kullanımı; İstanbul Boğaziçi Ön Görünüm Bölgesi Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, M.S.G.S.Ü.,
- Kılıç H., (2006), Boğaziçi Korularının Kentiçi Yeşil Alan Sistemi İçindeki Yeri Ve Rekreasyon Açısından Potansiyeli; Dogu Yakası Koruları: Abrahampasa, Hidiv, Fethi Paşa, Mihrabat Koruları, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, Y.T.Ü.,
- Kozaman S., (2007), Boğaziçi’nde Siluet Ve SiluetinBelirlenmesinde Fotogrametri, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, Y.T.Ü. ,
- Kuban, D., 1974, *Osmanlı Çağında Bogaziçi Yerleşmeleri*, İstanbul, İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu,
- Nair G., (2006), İstanbul’un Tarihi Korularının Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, B.Ü.,
- Ocak E., (2006), İstanbul’daki Tarihi Parkların Günümüz Kullanım İşlevleri Açısından İrdelenmesi, İstanbul, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü.,
- Öztürk B., (2004), Kentsel Açık ve Yeşil Alan Sistemi Oluşturulması: Kayseri Kent Bütünü Örneği, *Doktora Tezi*, Ankara, Ankara Ü.,
- Özüer, Ç., (1993), ‘Türkiye’de Tarihsel Çevre Korumanın Tüzel Yapısı ve İstanbul Boğaziçi Örneği’ *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Pilgir, S., (1992), ‘Bogaziçi’nde İnsan Etkileri ve Çevrenin Görsel *Yorumu*’ *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi
- Pirgaip G., (2007), Peyzajın Tarihsel Gelişiminin Beykoz Örneğinde İrdelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Y.T.Ü., İstanbul,
- Salman, S.Y., (2004) ‘Boğaziçi Tarihi Sit Alanlarının Yok Olma Süreci ve Kalan Sınırlı Değerlerin Korunma Olasılıkları’ *Doktora Tezi*, İstanbul, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi,
- Şişman T., (2012), Boğaziçi Koruma Alanında 1990-2010 Arasındaki Gelişimin Ve Mevcut Yasanın Uygulanmasında Ortaya Çıkan Sorunların İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, B.Ü., ,

Yazıcıoğlu, L., (1980), Boğaziçi Kıyı Yapıları Tarihsel Biçimlenişleri, Çağdaş Biçimlenişlerde Temel İlkeler Önerisi, *Doktora Tezi*, İstanbul: YTÜ,

Yeşil A., (2006), Ankara Metropoliten Alanının Yeşil Alan Sisteminin Analizi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul İ.T.Ü.,

1/5000 İmar Nazım Planı, (1983 s. p.)

2960 sayılı Boğaziçi Kanunu, (1983 s. k.), R. Gazete: Tarih :22/11/1983 Sayı:18229

3194 sayılı İmar Kanunu, (1985 s. k.) R. Gazete: 09/05/1985 günlü Sayı:18749

www.eskiistanbul.net.tr

www.panoramio.com.tr

www.değişti.com.tr

<http://dunyarehberi.blogspot.com/2011/11/avusturya-elciliđi-korusu-istanbul.htm>

staticflickr.com

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad :Akif GÜNDÜZ

Doğum tarihi :18.05.1982

Doğum yeri :İstanbul

İlkokul :1988-1993 Esenler Ressam Şevket Dağ İlköğretim Okulu

Ortaokul :1993-1996 Esenler İbrahim Turhan Lisesi

Lise :1996-1999 Esenler İbrahim Turhan Lisesi

Lisans :2001-2005 Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık
Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü

Yüksek Lisans: 2011-2013 Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel
Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi

Çalıştığı kurumlar

2005 Barşan İnşaat

2006 Akçağ İnşaat

2006- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Boğaziçi İmar Müdürlüğü

